

146038

T.C.  
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

146038

**ALAÇAM DAĞLARI'NDA (BATI KESİMİ)  
DAĞ TURİZMİ POTANSİYELİ  
VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan  
Murat Molvalı

Danışman  
Yrd. Doç. Dr. Abdullah Soykan

Balıkesir 2004

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalında hazırlanan Yüksek Lisans tezi jürimiz tarafından incelenerek, aday Murat MOLVALI, 19/01/2004 tarihinde tez savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda sunulan tezin... *başarılı*... olduğuna oy *birliği*... ile karar verilmiştir.

*Hoşluk*  
Yrd. Doç. Dr. <sup>ÜYE</sup> Abdullah SOYKAR

*Musa*  
ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Musa LILUDAĞ

*Abdullah*  
ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman KIZILGAOĞLU

## ÖZET

Alaçam Dağları, Türkiye'nin kuzeybatısında, Balıkesir İline bağlı Dursunbey, Bigadiç ve Sındırgı İlçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır.

Bu çalışmanın yapılmasının birkaç tane amacı vardır: Bunlar, inceleme alanının turizm için iyi bir potansiyel oluşturması, inceleme alanına halihazırda yerli ve yabancı turistlerin gelmesi, inceleme alanının sosyo-ekonomik açıdan geri durumda olması, turizmin inceleme alanı için çok iyi bir ekonomik alternatif oluşturmasıdır.

Alaçam Dağları orta yükseklikteki (1608 m.) dağlar grubuna girmektedir. Bu özelliği, gür orman örtüsü ile birleşince, turizm için ideal bir ortam sunmaktadır.

Tespit edilebildiğine göre araştırma sahası bir çok turizm faaliyetine ev sahipliği yapabilecek bir potansiyele sahiptir. Alaçam Dağları'na şu an bile turist gelmesi, mevcut potansiyelin yavaş yavaş keşfedilmeye başladığını göstermektedir.

İnceleme alanı, Türkiye'nin yoğun nüfuslu yerleşim yerlerine oldukça yakın bir konumdadır. İnceleme alanına kara ve demir yolları ile çok kolay ulaşılabilmektedir. Konaklama ve alışveriş olanaklarının ise gelişmiş olup; inceleme alanı tam manasıyla turistik bir belde haline gelince gelişeceği beklenmektedir.

Alaçam Dağları'nın turizm potansiyelinin hayata geçirilmesinde en önemli nokta sahaya yönelik doğru bir turizm planlamasının yapılabilmesidir. Çünkü Türkiye, plansız ve sırf ekonomik kaygılarla yapılan turizm faaliyetlerinden büyük zararlar görmüştür. Çevre tahrip edilmiş, bazı turistik yörelerin taşıma kapasiteleri aşılmış, bazı turistik yörelerin ise çekicilikleri olumsuz etkilenmiştir. Bu sebepten dolayı, önemli olan bir yeri turizme açmak değil; o yerde turizmin sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. İşte bu çalışmada Alaçam Dağları'nın turizm potansiyeli ortaya konmaya çalışılmış, inceleme sahasında nasıl bir turizm planlaması yapılması gerektiği üzerinde durulmuş, sürdürülebilirlik kavramı ve turizmde nasıl uygulanacağı belirtilmeye çalışılmıştır.

## **ABSTRACT**

The Mountains of Alaçam is in the northwest of Turkey in the town of Dursunbey, Bigadiç and Sındırgı in Balıkesir.

There are a few aims for doing this working: These are; the research area is getting a good potential for tourism, many tourists from out and in are visiting the research area, the research area is undeveloped in social-economic., the tourism is getting a very good economical alternative for the research area.

The Mountains of Alaçam is in the group of the mountains which has got middle actitude (1608 m.) This quality is getting an ideal enviroment for tourism when it is combined with dense forest.

It's proued that its research area has a potential which can be host for a lot of activity of tourism. Tourists' visiting to Mountains of Alaçam even at that moment shows to begin to be invented existing potential slowly.

The research area is quite close to settlement place which has got population density in Turkey. It's very easy to arrive in the research area by highway and railway. The possibility of shopping and settlement is developed; it's waited to get developed when the research area will become completely a touristic place.

The most important thing for being real potential of tourism of Alaçam Mountain is that can be made correct tourism plan towards to area. Because, Turkey is damaged of tourism activity that is unplanned and done with economical anxiety. The surroundings are destructed, moving capacities in some touristic place is passed over, attractivities of some touristic place is affected negatively. Because of these reasons, the important thing is not open a place for tourism, it's provided to be continuous in tourism. In this working it is tried to put forward potential of tourism of the Mountains of Alaçam, expaunded the need of how to make a tourism plan and tried to determination conception of continuous and how to make it in tourism.

## ÖNSÖZ

Coğrafya için “Bilimlerin Dedesinin Dedesi” (Kayan) ve “Bilimlerin Kraliçesi” (Şengör) diyenler olmuştur. Bu tarz sözlerin nedeni de coğrafyanın, insan-ortam ilişkisini incelemesi, ortamı insandan, insanı da ortamdan soyutlamaması, dolayısıyla da incelediği konuların geniş bir yelpaze oluşturmasıdır.

Turizm ise hem insan ile ilgili olması ve çevreyi etkilemesi, hem de sosyo-ekonomik bir boyutunun olması gibi nedenlerle coğrafyanın ilgi alanına girmektedir.

Hiç kuşkusuz bu yüzyılın en önemli ekonomik ve ekolojik olayı turizmdir. Bir çok ülke için gelir kaynağı ve insanlarına iş olanağı olduğu gibi, yol açtığı çevre problemleri ile de hep gündemde kalmıştır.

Alaçam Dağları; Türkiye'nin kuzeybatısında olup; Balıkesir İline bağlı Dursunbey ve Bigadiç İlçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. İnceleme alanı, bir takım turizm olanaklarına sahip olduğu düşünülen, halihazırda bir takım turizm faaliyetlerine de ev sahipliği yapan, buna rağmen henüz bir turizm planlaması yapılmamış bir yerdir.

Bu araştırma; Alaçam Dağları'nın mevcut turizm potansiyelinin neler olduğunu, bu potansiyelin nasıl hayata geçirilebileceğini, bunların planlama süreçlerini ve en önemlisi sürdürülebilir bir turizm için yapılması gerekenleri ortaya koymaya çalışan bir araştırmadır.

Çalışmam sırasında bir çok kişinin çalışmama katkıları olmuştur. Bundan dolayı aşağıda isimlerine yer verdiklerimle birlikte; isimlerine yer veremediğim herkese gönül dolusu teşekkürü bir borç bilirim.

Öncelikle danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Abdullah SOYKAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca önceki danışmanlarım Yrd. Doç. Dr. Musa ULUDAĞ ile Doç. Dr. Talat KOÇ'a da teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın çeşitli

aşamalarında yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU ve Araş.Gör.Dr. İsa CÜREBAL'a da teşekkürü bir borç bilirim.

Özellikle arazi çalışmalarım sırasında çok değerli yardımlarını ve emeklerini gördüğüm Alaçam Orman İşletme Şefi sayın Mehmet ASLAN'a, Alaçam Orman İşletme Şefliği şoförlerinden sayın İbrahim GÜNER'e ve halen Alaçam Köyü'nde ikamet eden emekli ormancılardan sayın Mehmet GÜLTEKİN'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmalarım sırasında benimle beraber arazi çalışmasına katılan çok değerli arkadaşım tarih öğretmeni Kadir ÇETİN'e de özel teşekkürlerimi sunarım.

**MURAT MOLVALI**

**BALIKESİR, 2004**

## İÇİNDEKİLER

<b>ÖZET</b>	<b>iii</b>
<b>ABSTRACT</b>	<b>iv</b>
<b>ÖNSÖZ</b>	<b>v</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b>	<b>vii</b>
<b>TABLO LİSTESİ</b>	<b>x</b>
<b>ŞEKİL LİSTESİ</b>	<b>xi</b>
<b>HARİTA LİSTESİ</b>	<b>xii</b>
<b>FOTOĞRAF LİSTESİ</b>	<b>xiii</b>
<b>1. GİRİŞ</b>	<b>1</b>
1.1 Çalışma Alanı	8
1.2 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	10
1.3 Önceki Çalışmalar	12
1.4 Çalışmanın Yöntemi	13
<b>2. ALAÇAM DAĞLARI'NIN (BATI KESİMİ) COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ</b>	<b>16</b>
2.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Fiziki Coğrafya Özellikleri	16
2.1.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Jeolojik Özellikleri	16
2.1.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Jeomorfolojik Özellikleri	18
2.1.3 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Hidrografik Özellikleri	19
2.1.4 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Klimatik Özellikleri	20
2.1.5 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Bitki Örtüsü	25
2.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri	26
2.2.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Nüfus ve Yerleşme Özellikleri	26
2.2.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Ekonomik Faaliyetleri	28

<b>3. ALAÇAM DAĞLARININ (BATI KESİMİ) TURİZM POTANSİYELİ, TURİZM OLANAKLARI VE TURİZM PLANLAMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ</b>	<b>30</b>
3.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Potansiyeli	30
3.1.1 Dinlenme	30
3.1.2 Klimatizm ve Sağlık Turizmi	31
3.1.3 Yayla Turizmi	32
3.1.4 Trekking ve Hiking	33
3.1.5 Kampçılık	34
3.1.6 Spor Kulüpleri İçin Kamp Yeri Olma	35
3.1.7 Kaya Tırmanışı	37
3.1.8 Yamaç Paraşütü	37
3.1.9 Dağ Bisikleti	38
3.1.10 Çim Kayağı	39
3.1.11 Atlı Doğa Yürüyüşü	40
3.1.12 Golf	41
3.1.13 Orienteering	42
3.1.14 Paintball	42
3.1.15 Avcılık	43
3.1.16 Süs Taşları	44
3.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Olanakları	46
3.2.1 Ulaşım	46
3.2.1.1 Karayolu	47
3.2.1.2 Demiryolu	49
3.2.1.3 Havayolu	51
3.2.1.4 Denizyolu	51
3.2.2 Konaklama	52
3.2.3 Alış-Veriş	55
3.3 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Planlaması	55
<b>4. ALAÇAM DAĞLARINDA (BATI KESİMİ) SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM</b>	<b>65</b>
4.1 Koruma ve Sürdürülebilirlik	69



4.2 Alaçam Dağları'nda (Batı Kesimi) Sürdürülebilir Ormancılık	71
4.3 Alaçam Dağları'nda (Batı Kesimi) Sürdürülebilir Yaban Hayatı ve Avcılık	73
<b>5. SONUÇ VE ÖNERİLER</b>	<b>76</b>
<b>BİBLİYOGRAFYA</b>	<b>83</b>
<b>FOTOĞRAFLAR</b>	<b>85</b>



**TABLO LİSTESİ**

<b>TABLO 1: Dursunbey, Bigadiç ve Simav ilçelerinin Ortalama Sıcaklık Tablosu</b>	<b>21</b>
<b>TABLO 2: Dursunbey, Bigadiç ve Simav İlçelerinin Aylık Toplam Yağış Tablosu</b>	<b>22</b>
<b>TABLO 3: Dursunbey İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu</b>	<b>23</b>
<b>TABLO 4: Bigadiç İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu</b>	<b>24</b>
<b>TABLO 5: Simav İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu</b>	<b>24</b>
<b>TABLO 6: İnceleme Alanı Sınırları İçerisindeki Köylerin Erkek, Kadın ve Toplam Nüfusları (2000)</b>	<b>28</b>

**ŞEKİL LİSTESİ**

<b>ŞEKİL 1: Dursunbey, Bigadiç ve Simav ilçelerinin Ortalama Sıcaklık Grafiği</b>	21
<b>ŞEKİL 2: Dursunbey, Bigadiç ve Simav İlçelerinin Aylık Toplam Yağış Grafiği</b>	22
<b>ŞEKİL 3: Dursunbey İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Diyagramı</b>	23
<b>ŞEKİL 4: Bigadiç İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Diyagramı</b>	24
<b>ŞEKİL 5: Simav İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Diyagramı</b>	24

**HARİTA LİSTESİ**

<b>HARİTA 1: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Lokasyon Haritası</b>	<b>1-2</b>
<b>HARİTA 2: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Topoğrafya Haritası</b>	<b>1-2</b>
<b>HARİTA 3: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Jeoloji Haritası</b>	<b>16-17</b>
<b>HARİTA 4: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Morfometri Haritası</b>	<b>18-19</b>
<b>HARİTA 5: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Bitki Kapalılığı Haritası</b>	<b>25-26</b>
<b>HARİTA 6: Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Potansiyeli Haritası</b>	<b>32-33</b>

## FOTOĞRAF LİSTESİ

FOTO 1: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.	86
FOTO 2: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.	87
FOTO 3: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.	88
FOTO 4: Yamaç paraşütü için uygun bir yer olan Kızıl Tepe'nin görünümü.	89
FOTO 5: Kızıl Tepe'den havalanan bir paraşütçü için ideal bir güzergahın görünümü.	90
FOTO 6: Kızıl Tepe'den havalanan bir paraşütçü için ideal bir güzergahın görünümü ve Aşağıyağcılar Köyü.	90
FOTO 7: Göğü Köyü yangın gözetleme kulesinden (KD'dan) Alaçam Dağları'nın panoramik görünümü.	91
FOTO 8: Göğü Köyü yakınlarındaki ametist madeninden bir görünüm.	92
FOTO 9: Göğü Köyü'nün kuzeyindeki çim kayağı için uygun bir alanın görünümü.	92
FOTO 10: Göğü Köyü'nün çevresinde bulunan, çok amaçlı olarak kullanılabilir düz alanların görünümü.	93
FOTO 11: Göğü Köyü ile Alaçam Köyü arasında bulunan yollardan bir görünüm.	94

- FOTO 12: Göğü Köyü ile Alaçam Köyü arasında bulunan yollardan bir görünüm.** 95
- FOTO 13: Alaçam Köyü civarındaki otlaktan bir görünüm.** 96
- FOTO 14: Alaçam Köyü'nde bulunan ve ünlü işadamı Cem Boyner'e ait olan av köşkünden bir görünüm.** 96
- FOTO 16: Alaçam Köyü ile Hacikerim Yangın Gözetleme Kulesi arasındaki yollardan bir görünüm.** 97
- FOTO 17: Hacikerim Yolu'ndaki manzara seyir noktalarından bir görünüm.** 98
- FOTO 18: Hacikerim Yolu'ndan bir görünüm (işaretli yer, Uludağ).** 99
- FOTO 19: Hacikerim Yolu'ndan Hacikerim Kulesi'nden bir görünüm.** 99
- FOTO 20: Aktuzla Tepe'den panoramik bir görünüm (işaretli yer Beydağı).** 100
- FOTO 21: Küçükleralanı Tepe'de bulunan anıt ağaçlardan bir görünüm.** 101
- FOTO 22: Küçükleralanı Tepe'de bulunan en geniş anıt ağaçtan bir görünüm (ağacı çevreleyen üç kişi ve bir harita).** 101
- FOTO 23: Aktuzla Kulesi'nin alt kısmında bulunan 109 numaralı orman yolundan bir görünüm.** 102
- FOTO 24: Alaçam Köyü ile Meyvalı Köyü arasındaki yolda bulunan kayın ağaçlarından bir görünüm.** 103

- FOTO 25: Kulat ifliği yolu üzerinde bulunan uygun kamp için uygun alanlarından bir görünüm.** 104
- FOTO 26: Kulat ifliği'nden bir görünüm.** 104
- FOTO 27: Alaçam Köyü ile Meyvalı Köyü arasındaki yoldan bir görünüm.** 105
- FOTO 28: ıtak Köyü civarındaki kaya tırmanış alanlarından bir tanesinin görünümü.** 105
- FOTO 29: ıtak Köyü-Alanköy arasındaki yolda bulunan kaya tırmanış alanlarından bir tanesinin görünümü.** 106
- FOTO 30: ıtak Köyü-Alanköy yolunda bulunan uygun kamp alanlarından birinin görünümü.** 106

## BÖLÜM I

### GİRİŞ

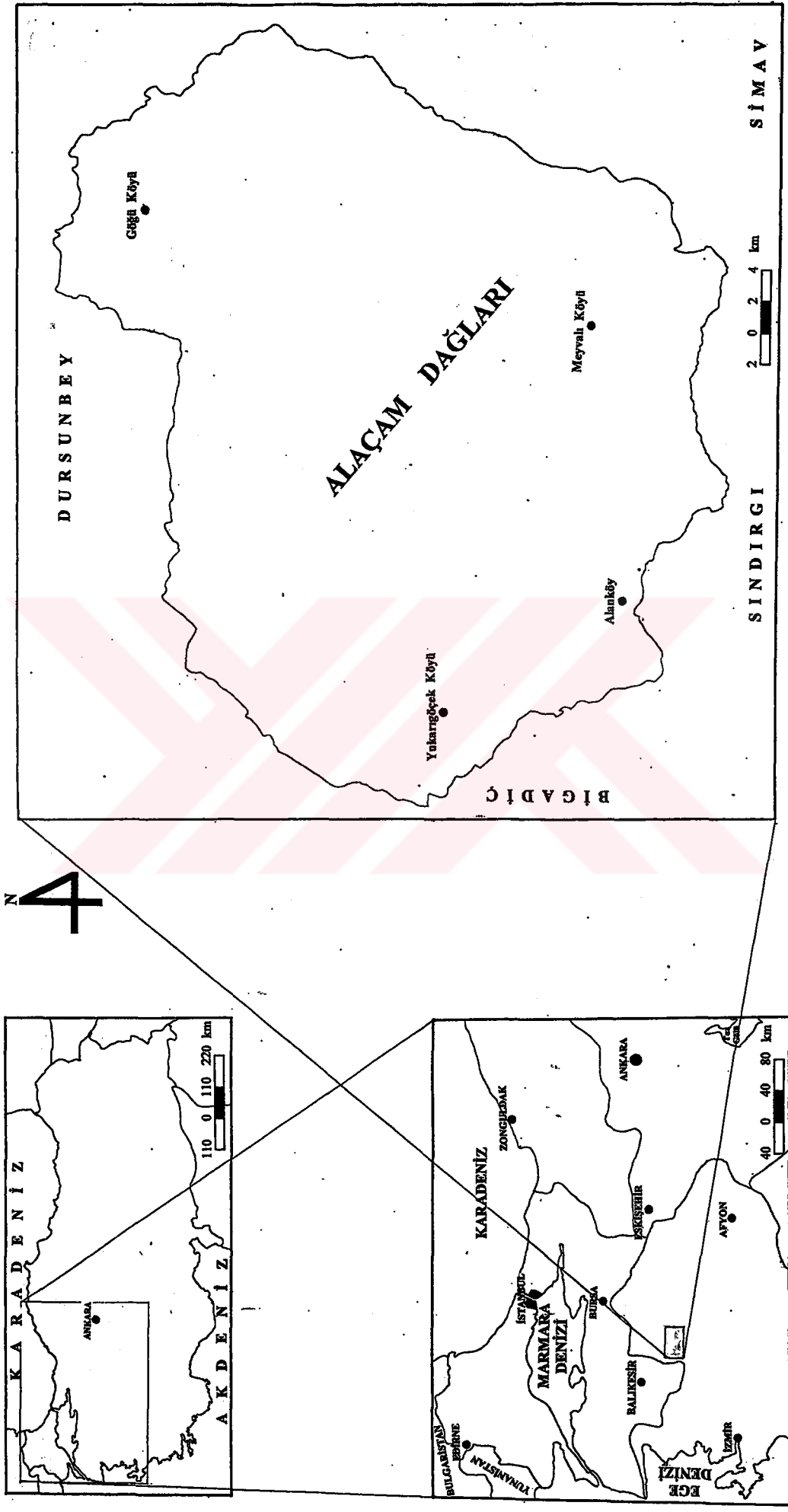
Alaçam Dağları; Türkiye'nin kuzeybatısında, Balıkesir İli'ne bağlı Dursunbey, Bigadiç ve Sındırgı ilçelerinin idari sınırları içerisinde bulunmaktadır. İnceleme alanı ise Alaçam Dağları'nın batı kesimi ile sınırlıdır. Bu sınırlar, kuzeydoğuda Kızıl Tepe, doğuda Kuşdüneği Tepe ve Tütüncütarla Tepe, güneydoğuda Kıranınkertmesi Tepe, güneyde Kürendere Köyü, güneybatıda Balcılar Mahallesi, batıda Aşağıgöcek Köyü, kuzeybatıda Kocamarmar Tepe, kuzeyde Küçükkaygıca Tepe'den oluşmaktadır (Harita 1-2).

Bu araştırmada, Alaçam Dağları'nın batı kesiminin dağ turizmi potansiyeli ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunda sadece inceleme alanının değil, bir bütün olarak Alaçam Dağları'nın tamamının ve yakın çevresinin, ekonomik açıdan geri kalması ve alternatif geçim kaynaklarına ihtiyaç duyması, doğal çevrenin bozulmadan korunması gerekliliği ve inceleme alanının turizm açısından iyi bir potansiyele sahip olduğu düşünceleri etkili olmuştur.

Önceden yapılmış çalışmalara bakıldığında genelde turizm faaliyetlerine açılmış, halihazırda turistlerin geldiği yörelerin araştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise henüz turizme tam manasıyla açılmamış fakat turizm potansiyeline sahip bir yörede ne gibi turizm faaliyetlerinin yapılabileceği, turizm planlamasının nasıl yapılması gerektiği, sürdürülebilir turizm için nelere dikkat edilmesi gerektiği gibi konular üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Zaten bir yöreyi turizme açmak ve o yörenin turistik özelliklerini tanıtmaktan daha önemli olan konu, yöre turizme açılmadan önce doğru bir turizm planlamasının yapılması ve sürdürülebilir turizm



# LAÇAM DAĞLARI'NIN (BATI KESİMİ) LOKASYON HARİTAS










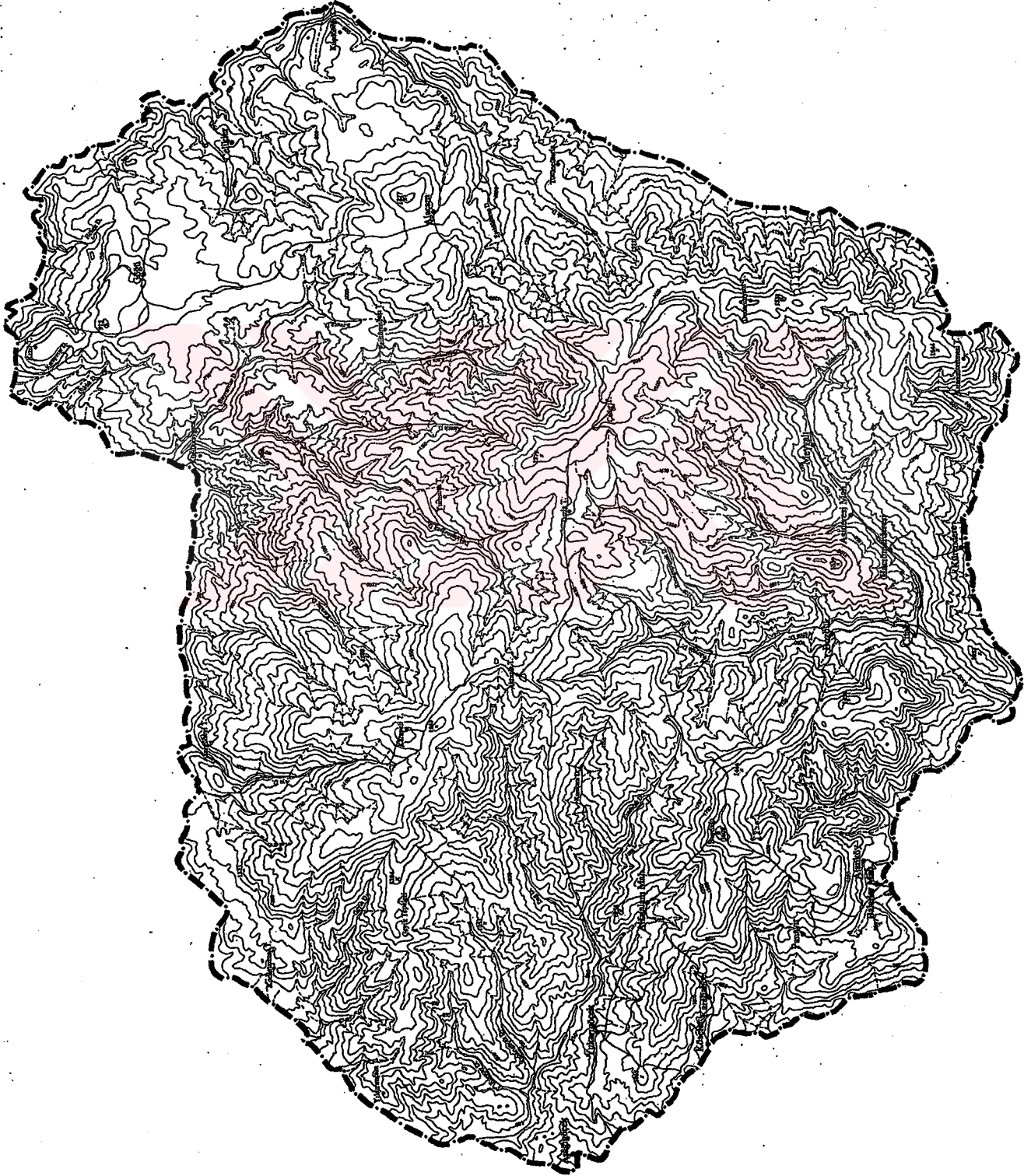
M. MOLVALI

HARİTA 1

4

0.5 0 0.5 1 1.5 km

-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station
-  Isokhima Aksum Station



M. MOLYAH

BARITA 2

ilkelerinden taviz verilmemesidir. Bu bağlamda bu çalışmanın önceki çalışmalardan farklı olduğu düşünülmektedir.

İnceleme alanının fiziki coğrafya özellikleri, inceleme alanının turizm potansiyelini oluşturan temel etkidir. Alaçam Dağları'nın orta yükseklikte bir dağ (1608 m.) olması, derin vadileri, akarsuları, gür bitki örtüsü ve uygun iklimik koşulları ile bir çok turizm faaliyetine ev sahipliği yapabilecek durumda olduğu düşünülmektedir. Bu bahsedilen etkenler, birçok manzara güzelliğini ortaya çıkarmakta, turizm potansiyeli bölümünde belirtilen bir çok turizm faaliyetinin yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin dik yamaçlar kaya ve yamaç tırmanışı, gür bitki örtüsü ve doğal yapı orienteering, paintball gibi oyunların oynanması, uygun iklim koşulları klimatizmi, bahsedilen özelliklerin hepsi birden trekking, hiking gibi sporların yapılabilmesini sağlamaktadır.

İnceleme alanında 14 köy ve 3 mahalle yer almaktadır. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre bu yerleşmelerde toplam 4.559 kişi yaşamaktadır. Bu insanların geçim kaynakları da çok sınırlıdır. Engbeli ve ormanlık araziden dolayı tarımsal faaliyetleri kendilerine yetebilecek kadar yapabilmektedirler. Hayvancılık da yeteri kadar gelişmemiş olup, özellikle süt satımına yöneliktir. En önemli geçim kaynağı ise ormancılıktır. Gelir kaynaklarının azlığından dolayı mevsimlik işçi olarak halkın bir kısmının başka şehirlere çalışmaya gittikleri de tespit edilmiştir.

Tespit edilebildiğine göre inceleme alanında 16 tane turizm faaliyetinin yapılabileceği söylenebilir. Bunlar; dinlenme, klimatizm ve sağlık turizmi, yayla turizmi, trekking ve hiking, kampçılık, spor kulüpleri için kamp yeri olma, kaya tırmanışı, yamaç paraşütü, dağ bisikleti, çim kayağı, atlı doğa yürüyüşü, golf, orienteering, paintball, avcılık ve süs taşlarıdır. Araştırma süresince ise bu 16 faaliyetin inceleme alanı için ideal faaliyetler olduğu düşüncesine varılmıştır. Tabii ki inceleme alanında kapsamlı bir turizm planlaması yapıldığında, belki de bu faaliyetlerin bazalarına yer verilemeyecek veya yeni faaliyetler eklenebilecektir.

İnceleme alanının konumu gereği ulaşım açısından elverişli bir durumdadır. Kara ve demir yolu ile inceleme alanına rahatlıkla ulaşılacağı gibi, deniz ve hava yolları ile de aktarmalı bir şekilde inceleme alanına ulaşılması mümkündür. İnceleme alanının konaklama ve alışveriş olanakları ise henüz gelişmemiştir. Fakat inceleme alanı tam manasıyla bir turizm yöresi haline geldiğinde, bu imkanlarının da gelişeceğine inanılmaktadır. Şu an için ise gelen turistler, orman işletme şefliklerinde kalabilmektedirler.

İnceleme alanının ayrıntılı bir turizm planlaması yapılmadan ve planlamaya göre tesisler kurulmadan, turizme açılmasının doğru olmayacağı düşünülmektedir. Bunun için de planlama uzmanları, yerel yöneticiler, turizm işletmecileri ve yerel halktan oluşturulacak bir kurul tarafından inceleme alanının turizm planlamasının yapılması yerinde olacaktır. Zaman içerisinde de kesinlikle bu planın dışına çıkmamaya gayret gösterilmelidir. Planlama yapılırken, inceleme alanının taşıma kapasitesinin aşılmamasına da dikkat edilmelidir. Daha fazla kâr uğruna inceleme alanının doğal yapısı bozulmamalı, böylece turizm faaliyetlerinin sürekliliği sağlanmalıdır. Geçmişte kısa vadeli kârlar uğruna birçok turistik yörede taşıma kapasitelerinin aşılp, doğal yapının tahribata uğratıldığı görülmüştür. Oysa turizm faaliyetleri sürdürülebilir olursa bir anlam taşır.

Günümüzde sürdürülebilir turizm kavramı önem kazanmıştır. Sürdürülebilir turizm kapsamında ise kullanarak koruma ilkesinin önemli olduğu düşünülmekte, buna bağlı olarak da inceleme alanının en iyi kullanarak korunacağı düşünülmektedir. Sürdürülebilirlik kapsamında özellikle orman varlığının ve yaban hayatının korunmasının öncelikli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan doğal güzellikleri koruma türlerinden herhangi birine dahil edilmesinin doğru olmayacağı da söylenebilir. Çünkü zaten gerek idari açıdan gerekse orman işletmesi açısından üç dört parçaya bölünmüş olan inceleme alanını bir de korumaya almak, tam bir yönetim karmaşası oluşturacaktır. Ayrıca bu durumun turizm ve ormancılık faaliyetlerine de olumsuz etkisi olabilecektir.

Sonuç itibariyle bu çalışma eko turizm kapsamında bir dağ turizmi çalışmasıdır. Bu sebepten dolayı eko turizm ve dağ turizmi kavramlarının bu çalışma için önemli kavramlar olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda da araştırmanın bu aşamasında geçmişten günümüze turizmin gelişimi ile eko turizm ve dağ turizmi kavramları kısaca ifade edilmeye çalışılacaktır.

Geçmişe bakıldığında; binlerce yıldır savaşlar, göçler, dini nedenler ve eğitim ihtiyacı gibi sebeplerden dolayı insanların sürekli seyahat ettikleri görülmektedir. 19. yüzyıla gelindiğinde ise işçi ayaklanmaları sonucunda mesai saati ve tatil günü kavramlarının ortaya çıkması ile insanların boş zamanları doğmuş ve insanlar bu boş zamanları değerlendirecek faaliyetler aramaya başlamışlardır. Başlangıçta kendi doğup büyüdükları yerlere yapılan ziyaretlerle başlayan seyahatler; dinlenme, eğlenme, yeni yerler görme merakı gibi nedenlerle turizm olgusunu ortaya çıkarmıştır. Coğrafi keşiflerle keşfedilen egzotik yerlerin çekiciliği de, insanların buraları merak edip gitmesine yol açmıştır.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, ülkelerin ekonomik ihtiyaçlarını gidermek için alternatifler aramaları, ulaşım araçlarının hız ve konforlarının artması, kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile turistik çekiciliğe sahip yerlerin reklam ve tanıtımlarının yapılması gibi etkenlerle dev bir turizm endüstrisi doğmuştur.

Son zamanlara gelindiğinde, turizm olgusu ülkeler için çok önemli bir ekonomik girdi haline gelerek, istihdam problemlerine bile çözüm olmuştur. Ekonomik göstergeler ortaya çıkarmıştır ki bir çok ülke, ekonomilerindeki açıkları turizm gelirleri ile kapatmaya çalışmaktadır. Hatta turizmi çeşitlendirmeye ve ülkelerinin az gelişmiş alanlarına yayarak buraların da gelişmesini sağlamaya çalışmaktadırlar. İşte Alaçam Dağları ve çevresi de bu tarz az gelişmiş yerlerdendir. Ülkemizin, bu tarz turizm potansiyeli olan fakat ekonomik alternatifler üretmekte zorlanan yerlerini ortaya çıkarmaya ve turizm potansiyellerini işletmeye ihtiyacı olduğu söylenebilir. Çünkü mevcut doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel zenginlikleri ile Türkiye'nin dünya turizminin lokomotifini olan ülkelerinden olmaması için hiçbir

sebepler yoktur. Türkiye'nin, dünya turizminde söz sahibi olabilmesi için belki de en önemli nokta, alternatif turizm olanaklarını harekete geçirebilmesidir.

Günümüzde insanlar yoğun kalabalıkların olduğu, tek düze faaliyetlerin sürüp gittiği, beton yığınları arasında kalmış, trafik sorunlarının bile yaşandığı, şehirlerin gürültü ve koşuşturmasını yansıtan ortamları ile kıyı turizmi alanlarından uzaklaşmaya başlamışlardır. Dünyada insanlar kıyı turizminin yerine; konfora ve lükse önem vermeden, asgari bir konfor içerisinde, bozulmamış doğal ortamlarda, doğa ile iç içe olabilecekleri, doğal ortamdaki canlıları yakından tanıyabilecekleri, sessiz sakin ortamlarda eğlenerek dinlenebilecekleri, yerli halk ile beraber yaşayıp, yaşayışları ve kültürleri hakkında bilgi edinerek, kültürel paylaşımlar gerçekleştirebilecekleri yerleri tercih etmeye başlamışlardır. İşte insanların bu faaliyetleri yapabilecekleri turizm faaliyetleri Ekolojik Turizm adı altında toplanmaktadır. Çünkü bu tarz turizm etkinliklerine katılan kişiler, doğa ile iç içe yaşarlarken, doğaya zarar vermeyip, doğayı da koruyacak şekilde davranışlar sergilemektedirler.

Eko turizm; eğlenmenin yanında doğal ve kültürel kaynakları korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi sayısı isteyen, yerel halka sosyo-ekonomik faydalar sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevreci bilinçle yapılan turizm çeşididir. Turizm faaliyetlerinin dengeli ve sürekli olmasını sağlamaya yönelik bir kavramdır.

Eko turizmde; kırsal alanda tarımla uğraşan insanların, tarımsal faaliyetlerini ve günlük uğraşlarını devam ettirirken, bir yandan da turistlere ev sahipliği yapmaları, yani küçük turizm işletmeciliği yapmaları sağlanarak, alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Zaten eko turizmde yüksek bir konfor düzeyi yerine asgari bir konfor ve temizlik önemlidir.

Günümüzde Ekolojik Turizm olarak adlandırılan turizm anlayışı dünya turizmine damgasını vurmuştur. Türkiye'nin de henüz keşfedilmemiş ve bozulmamış doğal güzellikleri ve halk kültüründeki çeşitliliği ile bu turizm çeşidinden önemli kazanımlar elde edebileceği düşünülmektedir.

Alaçam Dağları'nın da eko turizm kapsamında değerlendirilebilecek bir yer olduğu düşünülmektedir. İnceleme alanının, yukarıdaki paragraflarda eko turizm için belirtilen özelliklerin birçoğunu bünyesinde taşıdığı, rahatlıkla ifade edilebilir. Bozulmamış doğal güzellikleri, mevcut morfolojik yapısı, gür bitki örtüsü, yaban hayatı ve var olan köyleri ile eko turizm için ideal bir konumda olduğu söylenebilir.

Dünya Bankası'nın verilerine göre eko turizm; macera ve kültür turizmi ile birlikte kalış süresi daha uzun olan ve kaldığı yerde daha çok para harcayan üç turizm çeşidinden birisidir. Buna rağmen gidilen bölgede çevreye ve kültürel değerlere en az zarar veren bir özelliğe sahiptir<sup>1</sup>. Bu durum da Alaçam Dağları gibi sosyo ekonomik açıdan gelişmeye, gelişirken de korunmaya ihtiyaç duyan bir yer için önemli bir husustur.

Toplam turist sayısının yaklaşık yarısını oluşturan genç turistler de farklı arayışlar içinde olup, daha çok sportif turizm faaliyetlerine yönelmektedirler. Nitekim aralarında Türkiye de olan pek çok ülkeye gelen genç turistler arasında yapılan bilimsel çalışmanın sonuçlarına göre %13,5 oranında sportif turizm talebi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır<sup>2</sup>. Araştırmanın ileriki bölümlerinde de görülebileceği üzere inceleme alanında yapılabileceği düşünülen turizm faaliyetlerinin birçoğu sportif faaliyetlerdir (trekking, hiking, golf, dağ bisikleti, çim kayağı vb.). Bu faaliyetlerin doğru bir planlama ile çok turist çekebileceği düşünülmektedir.

Tabii ki bütün bunlar planlı bir turizm anlayışı ile yönlendirilmeli ve yapılacak turizm etkinliğinin temelinde de sürdürülebilirlik anlayışı ön planda olmalıdır. Çünkü, sürdürülebilir turizmde kullanarak koruma ilkesi vardır. İnsanların gelir kaynağı doğa olduğu için gelir kaynakları olan doğayı eskisinden daha fazla koruyacakları düşünülmektedir. Ayrıca daha önce de bahsedildiği gibi günümüz turist profilinde, çevrecilik ön plana çıkmaktadır. Eko Turizme katılan turistler genelde eğitimli, kültür seviyesi yüksek ve çevreye karşı duyarlı kişilerdir. Zaten Alaçam Dağları gibi doğal

<sup>1</sup> Ayhan Gökdeniz. (2003), "Yerel Gündem 21 ve Sürdürülebilir Turizm Politikaları Çerçevesinde Eko Turizm" *Standart Dergisi*, Sayı:496, Ankara.

<sup>2</sup> Kenan Arınc. (2003), "Çim Kayağı ve Demirtaş Barajı Çim Kayağı Merkezi Örneği (Bursa-Türkiye)", *Standart Dergisi*, Sayı:499, Ankara.

zenginliklere sahip bir yer için en önemli konulardan biri korumadır. İnceleme alanının korunmasının en güzel yolunun da halkın desteği ile başlayacak turizm faaliyetleri olacağı düşünülmektedir. Böylece sürdürülebilir turizmin temelini oluşturan kullanarak koruma ilkesi de hayata geçirilmiş olacaktır. Halk turizmden gelir elde ettikçe, turizmi ortaya çıkartan temel faktör olan doğal güzellikleri daha fazla koruyacaktır. Şu anda bile en önemli geçim kaynağı olan ormanı, gözü gibi korumaktadır. Fakat daha fazla gelir için bazen kaçak kesimler ortaya çıkabilmektedir. Diğer yandan araştırmalar sırasında görülebildiği kadarıyla, orman işletmelerinin hatalı yaklaşımı sonucu birçok devrik ağaç arazide çürümeye terk edilmiştir. Turizm, yörede önem kazandıkça, bu tarz kaçak kesimlerin veya hatalı orman işletmelerinin ve doğal güzellikler adına kötü görüntülerin ortaya çıkmayacağı düşünülmektedir.

Eko Turizmin en önemli uygulama alanlarını dağlar oluşturmaktadır. Çeşitli yükseltilere sahip dağlar, farklı turistik amaçlarla dört mevsim kullanılmaktadırlar. Böylece turizm faaliyetleri çeşitlenmekte, bütün yıla yayılabilmekte, turizmdeki istihdamın sürekliliği sağlanmakta ve turistik tesisler yıl boyunca işler durumda kalmaktadır.

Alternatif turizm içerisinde akla ilk gelen ve halihazırda turizme açılmış olan dağlar önemli bir turizm potansiyelini bünyelerinde barındırmaktadırlar. Zaman içerisinde doğa araştırmaları, geziler, yürüme, tırmanma ve kış sporları gibi aktiviteler, dağ turizminin gelişmesine neden olmuştur. Özellikle orta yükseklikteki dağlar, uygun iklim koşulları, her mevsim temiz havası ve yoğun bitki örtüsüyle bu isteğe en iyi cevabı veren yerlerdir.

Diğer taraftan dağlık alanların tarım için elverişli koşullar sunmaması, ulaşım zorlukları vb. nedenlerle fazla geçim kaynağı alternatifi üretememeleri, dağlarda yaşayan insanlar için önemli problemlerdir. Bu problemler Alaçam Dağları'nda da yaşanmaktadır. İnceleme alanında tarım alanları çok sınırlı olup, hayvancılık da yeteri kadar gelişmemiştir. Bu sebeplerden dolayı tarım ve hayvancılıktan yeterli gelir elde edilememekte, yeterli olmasa da halk ormancılıktan daha fazla gelir elde etmektedir. İşte bu noktada dağ turizminin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü dağ turizmi,



buralarda yaşayan insanlar için göz ardı edilemeyecek derecede önemli bir alternatif geçim kaynağıdır. Üstelik dağlık alanlara yapılacak yatırımlar, kıyıları kadar maliyetli de olmayacaktır. Çünkü buralarda daha küçük çaplı, doğal ortama uyumlu tesisler kurulması yeterli olabilecektir. Kıyılardaki gibi dev otellerin buralara kurulmasının doğru olmayacağı düşünülmektedir. Hatta ev pansiyonculuğu tarzında yerel girişimler ile de konaklama sorunu çözülebilecektir. Zaten eko turistler, yerel halkın yaşamlarını ve kültürlerini merak edecekleri için halk ile temas kurmak, onlarla birlikte günlük yaşantılarını paylaşmak isteyeceklerdir.

Türkiye’de maalesef dağ turizmi denilince dağcılık, kış sporları ve yaylacılık faaliyetleri gibi dar kapsamlı faaliyetler akla gelmektedir. Bu faaliyetler turizmi belli mevsimlerle sınırlamaktadır. Oysa, Alaçam Dağları’ndaki turizm potansiyeli bölümünde de görüleceği üzere dağlık alanlarda gerçekleştirilebilecek bir çok turizm aktivitesi bulunmaktadır. Turizm aktivitelerinin çeşitlendirilmesi ise turizmi bütün yıla yayacağı gibi, istihdamın da sürekliliğini sağlayabilecektir. İşte inceleme alanı, iyi bir turizm planlaması ile bu aktiviteleri hayata geçirdiğinde, Türkiye’nin diğer dağ turizmi alanları için iyi bir örnek olabilecektir. Çünkü Alaçam Dağları; mevcut yapısı, doğası ve konumu itibarıyla bu turizm çeşidinde gerçekleştirilebilecek bir çok turistik aktiviteye uygun olanaklar sağlayacak, ideal bir durumdadır.

İşte bu çalışmada da, ekolojik turizm kapsamında ve sürdürülebilir turizm ilkelerinden hareketle bir dağ turizmi çalışması yapılmaya çalışılmıştır. İleride canlı bir turizm mekanı olabilecek bir yörenin tanıtımı yapılarak, buradaki turizm potansiyeli ortaya koyulmaya çalışılmış, sürdürülebilir bir turizm için yapılması gerekenler belirtilmek istenmiştir.

## 1.1 Çalışma Alanı

Bu çalışma, Türkiye’nin kuzeybatısında yer alan ve idari olarak Balıkesir’in Dursunbey, Bigadiç ve Sındırgı ilçeleri sınırları içerisinde bulunan Alaçam Dağları’nın batı kesiminde yapılmıştır (Harita 1).

İnceleme alanı; kuzeydoğuda Kızıl Tepe, doğusunda Kuşdüneği Tepe ve Tütüncütarla Tepe, güneydoğuda Kırıninkertmesi Tepe, güneyde Kürendere Köyü, güneybatıda Balcılar Mahallesi, batıda Aşağıgöçek Köyü, kuzeybatıda Kocamarmar Tepe, kuzeyde Küçükkaygıca Tepe ile sınırlıdır (Harita 2).

Araştırma alanı, Alaçam Dağları'nın batı kesimini çevreleyen vadi olukları içerisinde kalan ve Alaçam Dağları'nın batı kesimini oluşturan alan ile sınırlı tutulmuştur. Alaçam Dağları'nın geniş bir alan kaplaması ve Akdağ gibi uzantılarının olması, Alaçam Dağları'nın tamamının inceleme alanı sınırlarına alınmamasına neden olmuştur. İleride yapılacak çalışmalarda Alaçam Dağları'nın doğu kesimi ele alınabilir. Hatta Alaçam Dağları'nın çevresi de ayrıca ele alınabilir.

Çalışma alanı, idari olarak her ne kadar Dursunbey, Bigadiç ve Sındırgı ilçelerinin sınırları içerisinde yer alsa da pratikte Dursunbey İlçesi ile özdeşleştirilmiş bir yerdir. Hatta Dursunbey'in turistik çekicilikleri arasında yer almaktadır. Zaten konum olarak da Bigadiç ve Sındırgı ilçe merkezlerine daha uzak bir konuma sahiptir. Araştırma alanına Dursunbey üzerinden daha rahat ulaşılmaktadır. Bütün bunlar da Dursunbey İlçesi üzerinde daha çok durulmasına neden olmuştur.

Dursunbey, Bigadiç ve Sındırgı ilçeleri her ne kadar Balıkesir'in ilçeleri olsalar da Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü sınırlarında yer almaktadırlar (Harita 1). Dolayısıyla sosyo kültürel ve ekonomik yapı olarak bu yörenin özelliklerini daha çok taşımaktadırlar.

İnceleme alanının; Türkiye nüfusunun yaklaşık 1/4'ünün yaşadığı, ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan Türkiye'nin kalbi konumunda olan Marmara Bölgesi ile sınır oluşturması bu yörenin turizm potansiyeli açısından bir artı oluşturmaktadır. Ayrıca İzmir, Ankara gibi büyük şehirler ile İstanbul, Bursa, Ege Denizi kıyıları ve Marmara Denizi kıyıları gibi turistik yörelerin neredeyse ortasında yer alması da inceleme alanının turizm potansiyelinin hayata geçirilmesi açısından ayrı bir avantaj oluşturmaktadır.

## 1.2 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Günümüzde insanlar doğa ile iç içe bir ortamda; çeşitli aktivitelere katılarak; dinlenmek, eğlenmek ve şehirlerin boğucu ortamından kaçmak istemektedirler. Bundan dolayı daha önce belirtildiği gibi dünyada, deniz turizmi karşısında eko turizm faaliyetleri daha hızlı bir ilerleme kaydetmeye başlamıştır.

Bu durumdan hareketle çalışmada; öncelikle dünyadaki bu eğilime dikkat çekmek istenmiştir. Çünkü Türkiye'nin birçok yerinde turistler için cazip imkanlar sunan, doğal güzelliklerle dolu, keşfedilmemiş alanlar vardır. Kıyı turizminde dünyaya geç açılan Türkiye, eko turizmde erken davranarak bu turizm çeşidinin lokomotif ülkesi olmalıdır. Türkiye, eko turizm konusunda var olan kapasitelerini değerlendirmelidir.

Eko turizmin en önemli uygulama alanlarından birisi dağlardır. Bu bağlamda ortalama yükseltisi 1132 m. olan ve orta yükseklikte bir çok dağ kütlelerini bünyesinde barındıran Türkiye'de, eko turizm metodu ile dağ turizmine dikkat çekilmesi ve bunlarla ilgili çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu çalışmanın yapılma amaçlarının başında, bu düşünceler yatmaktadır.

İnceleme alanı olarak Alaçam Dağları'nın seçilmesinde ise bir takım faktörler göz önünde tutulmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. İnceleme alanının var olan turizm potansiyeli: Gerçekten de Alaçam Dağları, bir çok turizm faaliyetine ev sahipliği yapabilecek bir durumdadır. Mevcut doğa güzellikleri, topoğrafik yapısı ve geniş bir kütle oluşu, bünyesinde bir çok turizm potansiyelini barındırmasını sağlamaktadır.
2. İnceleme alanına halihazırda yerli ve yabancı turistlerin gelmesi: Halihazırda Alaçam Dağları'nda küçük çaplı turizm faaliyetleri de yapılmaktadır. Yurt içinden veya dışından gelerek orman işletme şefliklerinde konaklayan turistler vardır.

3. İnceleme alanı ve yakın çevresinin sosyo ekonomik açıdan geri kalması: Alaçam Dağları ve çevresi, aslında Türkiye'nin sosyo ekonomik açıdan oldukça gelişmiş, nüfusu kalabalık ve gelen turist sayısı bakımından önde gelen yerleri olan Marmara ve Ege bölgelerinin arasında bulunmaktadır. Fakat Alaçam Dağları ve çevresi, sosyo ekonomik açıdan gelişmemiş olup; göç bile veren bir yöredir. Halkın eğitim seviyesi düşük olup; gelir kaynakları sınırlı, tarım arazisi az, hayvancılığı yeteri kadar gelişmemiş, geçim kaynağı orman olan, alternatif geçim kaynağı ise geliştiremeyen bir yöredir. Yörenin gelişememe nedenleri ise yörenin engebeli ve eğimli arazisinden dolayı tarım faaliyetlerinin yapılamaması, hayvancılığın gelişmemiş olması, yörenin anayol güzergahları üzerinde yer almayı, ekonomik olarak alternatiflerin geliştirilememesi gibi sebeplerdir. Dolayısıyla Alaçam Dağları ve çevresi; alternatif geçim kaynaklarına ve bu geçim kaynaklarıyla kabuğunu kırıp, hem ekonomik hem de sosyal açıdan gelişmeye ihtiyaç duyan bir yöredir.

Tabii ki bir yöre turizme açılacak ise unutulmaması gereken önemli bir husus da planlamadır. Çünkü Türkiye, plansız olarak turizme açılan yörelerde bir çok sıkıntılar çekmiş ve çekmektedir. Örneğin Doğu Karadeniz yaylaları turizm planlaması ve turizm alt yapısı yapılmadan turizme açılmıştır. Sonuçta bugün yaylalardaki taşıma kapasitesi aşılmış, çevre tahribi başlamış, yaylalarda doğa ile tezat oluşturacak şekilde çirkin yapılaşmalar başlamıştır<sup>3</sup>. Bu düşünceden hareketle de turizm planlamasının gerekliliği ve turizmde planlamanın nasıl yapılması gerektiği hususu incelenmiştir.

Bunların dışında bu çalışmanın yapılma amaçlarından birisi de coğrafyacı olmanın beraberinde getirdiği çevreyi koruma bilincidir. Çünkü Alaçam Dağları ve yakın çevresindeki temel geçim kaynağı mevcut orman varlığından hareketle ormancılıktır. Ormancılık faaliyetleri her ne kadar kontrollü yapılsa da zaman zaman ormanın tahribi de gündeme gelmektedir. Halbuki yörede başlayacak turizm faaliyetleri, eğer sürdürülebilir turizm ilkelerinden hareketle planlanırsa, yerel halk

<sup>3</sup> Mehmet Somuncu. (1997), "Doğu Karadeniz Bölümü'nde Yayla-Dağ Turizminin Bugünkü Yapısı, Sorunları ve Geleceği" Ank. Üniv. Türk. Coğr. Derg., Sayı:6, Ankara.

ormanı daha fazla koruyacaktır ve turizmden para kazanan yerel halk, belki de para kazanma amaçlı ağaç kesimini bırakacaktır. Böylece çevrenin daha kolay korunabileceği düşünülmektedir.

İşte bu noktada da turizmde sürdürülebilirlik kavramı ve önemi ortaya çıkmıştır. Çünkü, geçmişe bakıldığında Türkiye'nin, turizmde ileri giden ülkelerdeki hatalı örnekleri göz önünde tutmayarak, onların yaptığı hataları tekrarladığı görülmektedir. Türkiye'de de gelecek yıllar ve nesiller düşünülmeden, kısa vadeli ekonomik çıkarlar uğruna gerçekleştirilen yatırımlar, doğal çevrenin taşıma kapasitesinin aşılmasına, kıyıların beton yığınları haline gelmesine ve geri dönüşümü olmayan çevre tahribatlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Turizmde günü kurtarmanın değil, geleceğe dönük, uzun vadeli yatırımların gerekliliği aşikardır. Çünkü, sadece sosyo-ekonomik fayda sağlama amaçlı ve kısa vadeli kârları hedefleyen turizm hareketleri, çevreye geri dönüşümü olmayan zararlar verebilmektedir. İşte bu düşüncelerden hareketle, çalışmanın son aşamasında sürdürülebilir turizm üzerinde de durulmuştur. Sürdürülebilir turizm, ilke ve amaçları sahaya uygulanmaya çalışılmıştır.

### 1.3 Önceki Çalışmalar

Dünyada özellikle son dönemlerde dağ turizmi daha fazla ön plana çıkmaya başlamıştır. Bundaki asıl neden de dağların kış sporlarına ev sahipliği yapması olmuştur. Fakat zamanla dağların diğer çekicilikleri göze batmaya başlamış, kış sporları dışında da dağlar, özellikle eko turizm açısından önemli mekanlar haline gelmişlerdir.

Türkiye'deki dağ turizmi çalışmaları da bu duruma paralel olarak özellikle son yıllarda yaygınlaşmaya başlamıştır.

Fakat tespit edilebildiği kadarıyla bu çalışmalar genellikle halen turizme açılmış ve bünyesinde turizm faaliyetlerine ev sahipliği yapan dağlar (Uludağ, Erciyes, Kaçkar Dağları gibi) ile ilgili olarak yapılan çalışmalardır.

Yapılan literatür tarama çalışmalarında özellikle dağ ve yayla turizmi açısından önemli potansiyelleri olan Doğu Karadeniz Bölümü ve Uludağ ile ilgili çalışmaların çokluğu dikkati çekmiştir (Doğaner-1991, Doğaner-2001, Somuncu-1997 vb.).

Önceden yapılmış olan dağ ve yayla turizmi çalışmalarında, daha çok mevcut durumun tespiti üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalarda bu yörelerin tanıtımı yapılmış, hangi turizm etkinliklerinin yürütüldüğü, bunların ortaya çıkardığı sorunlar ve çözüm önerileri ele alınmıştır.

Alaçam Dağları ve çevresi ile ilgili ise tespit edilebildiğine göre yapılan çalışmalar oldukça azdır. Sadece 2002 yılı Eylül ayında Dursunbey İlçesi'nde yapılan Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, en kapsamlı çalışma olarak dikkati çekmektedir. Konusunda uzman birçok araştırmacının, çeşitli konularda yaptığı çalışmalar, araştırma sahası ile ilgili önemli bilgileri gün yüzüne çıkarmıştır. Bu sempozyumda sunulan bildiriler daha sonra kitaplaştırılarak yayınlanmıştır.

Bu çalışma ise, tespit edilebildiği kadarı ile öncekilerden bazı farklılıklar arz etmektedir. Çünkü şu an itibariyle turizm planlaması yapılmamış, dolayısıyla da turistik bölge olarak ilan edilmemiş bir yöre ile ilgili çalışmadır. Bu yörenin var olan turizm potansiyelini ortaya koymaya çalışan ve sürdürülebilirlik kapsamında, daha önce turizme açılmış yörelerdeki hatalar tekrarlanmadan nasıl verimli bir turizm ortamı oluşturulabileceğini ortaya koymaya çalışan bir araştırmadır. Bu yönüyle de yöntem olarak, Türkiye'de daha önceden fazla yapılmayan bir çalışma olduğu düşünülmekte ve örnek teşkil edeceğine inanılmaktadır.

#### **1.4 Çalışmanın Yöntemi**

Turizm coğrafyası, turizm için çok önemli iki işlev üstlenmektedir. Birincisi; mevcut turistik merkezlerin doğal, kültürel ve ekonomik kaynaklarını ne, nerede, neden sorularının yanıtlarını vererek, hepsi ile coğrafi mekan arasındaki ilişkileri kurarak ve sonuçlarını saptayarak, dünyadaki dağılımlarını vermektir. Bu yönü ile

turizm coğrafyası, turizmin en etkin tanıtım ve pazarlama aracı olmaktadır. İkincisi ise turizmin gelişebileceği alanların turizm potansiyelini belirleme yoluyla, geleceğe dönük değerlendirmeler için planlama çalışmalarına yardımcı olmasıdır<sup>4</sup>.

İşte bu ikinci işlev, bu çalışmanın yöntemine temel oluşturmaktadır. Yani, turizm açısından potansiyel oluşturan bir yörenin, turizm potansiyelinin belirlenmesi, bu yörenin turizm planlamasının nasıl yapılması gerektiğinin ortaya konulması ve geleceğe dönük olarak; emanetçisi olduğumuz gelecek nesillere bu potansiyelin nasıl aktarılabilceğinin belirlenmesi öncelikli hedef olmuştur.

Çalışma sırasında arazi gezilerine çıkılmış, arazide direkt gözlem ve tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır. Bunun için 4 mevsimde de arazi gözlenmeye çalışılmıştır. Arazi gezileri sırasında halk ve köylerin ileri gelenleri ile mülakatlar yapılmaya çalışılmış ve burada yaşayan halktan doğrudan bilgi almaya çalışılmıştır. Sonuçta yapılan arazi gezileri, çalışmanın temelini oluşturmuştur.

İnceleme alanının bir dağ kütlesi olması ve ormanlarla kaplı olması nedeniyle öncelikle dağ turizmi ve ormancılık ile ilgili konular araştırılmaya çalışılmıştır. Dağ turizmi ve ormancılık ile ilgili genel bilgiler saptandıktan sonra, dağlık ve ormanlık alanlarda ne gibi turizm faaliyetlerinin yapılabileceği saptanmaya çalışılmıştır. Daha sonra inceleme alanının, saptanan bu turizm faaliyetlerinin hangileri için elverişli olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonraki aşamasında bu bölgenin turizm planlamasının nasıl yapılması gerektiği üzerinde durulmaya çalışılmış ve turizm planlama süreçleri incelenmiştir.

Son olarak da araştırma konusunun ikinci bölümünü oluşturan sürdürülebilirlik kavramı araştırılmıştır. Sürdürülebilir turizmin ne olduğu, sürdürülebilir turizmin ilke ve amaçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sürdürülebilirlik kapsamında, önce

<sup>4</sup> Füsün Soykan. (2000), "Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması", Ege Coğr. Derg., Sayı:11, İzmir.

Türkiye'deki ve dünyadaki mevcut doğayı koruma türleri tanıtılmaya çalışılmıştır. Daha sonra araştırma alanının ormanlık bir arazi olması nedeniyle sürdürülebilir ormancılık ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Yine araştırma alanında halihazırda avcılık faaliyetlerinin yapılması ve avcılığın önemli bir turizm potansiyeli oluşturması sebebiyle yaban hayatı açısından sürdürülebilirlikten bahsedilmeye çalışılmıştır.

En son aşama olan öneriler kısmında ise araştırma sahasında planlı ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yapılabilmesi için gerekli olan bir takım şartlar vurgulanmaya çalışılmıştır. Daha önceden de bahsedildiği gibi yörenin tanıtımının yapılmasından önce turizm planlamasının ve sürdürülebilir turizm ilkelerinin belirlenmesinin daha önemli olduğu düşünülmektedir.





## **BÖLÜM II**

### **ALAÇAM DAĞLARININ (BATI KESİMİ) COĞRAFI ÖZELLİKLERİ**

İnceleme sahasında, turizm potansiyelini oluşturan etkenler, inceleme sahasının mevcut jeolojik ve morfolojik yapısı ile hidrografyası, iklimi ve bitki örtüsüdür. İnceleme sahasındaki beşeri faktörler ise, inceleme sahasının turizm gelirlerine duyduğu ihtiyacı ortaya koyması açısından ilginçtir.

Bu düşüncelerden hareketle bu bölümde, inceleme sahasının fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerinin neler olduğu ve bunların turizm üzerindeki etkileri üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

#### **2.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Fiziki Coğrafya Özellikleri**

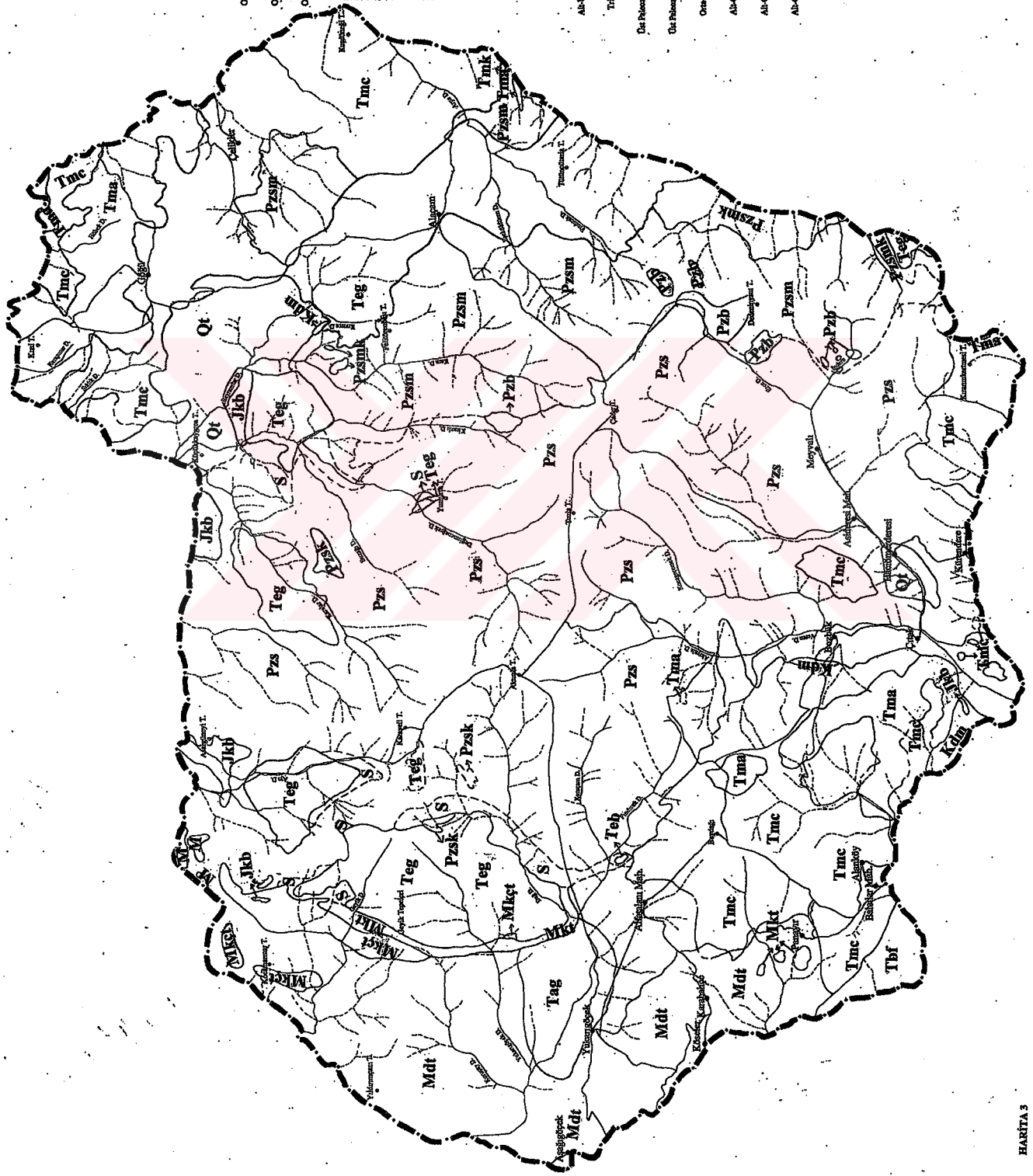
##### **2.1.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Jeolojik Özellikleri**

Alaçam Dağları'nın batı ve orta kesimleri Paleozoik yaşlı Sarıcasu Formasyonu adı verilen kristalize kireçtaşlarından oluşmaktadır. Bu formasyonlar, Asargüneyi Tepe'nin doğusundan başlayıp, güneye doğru inmekte, Karaveli Tepe'nin doğusundan Aktuzla Tepe'nin batı ve güney kesimlerine doğru devam etmektedir. Tuzla ve Çadır Tepe civarından Meyvalı Köyü çevresine ilerleyen bu formasyon, Kıranınkertmesi Tepe'ye doğru sürmektedir. Ayrıca arazinin Can Dere Vadisi boyunca Kulat Üyesi formasyonlar yer almaktadır. Alaçam Köyü çevresinde ve Dedeninyanı Tepe'nin güneyinde Simav Metamorfitleri bulunmaktadır. Dedeninyanı Tepe'nin kuzey, batı ve güneyinde ise yer yer Balıkbaşı Formasyonları yer alır (Harita 3).

4

0 0.5 1 1.5 Km

- Ali Karawana: **Qt** (Palahegi) Fomayozan
- Oni-Sa Mijozan: **Tma** (Ahaq) Wakanidari
- Oni-Sa Mijozan: **Tmc** (Kamab) Tizari
- Oni-Sa Mijozan: **Tmk** (Kambit) Fomayozan
- Palahegi-Sa: **Teg** (Bijig) Gualil
- Palahegi-Sa: **S** (Sa)
- Palahegi-Sa: **Tbf** (Bijig) Fomayozan
- Palahegi: **Tag** (Ahaq) Gualil
- Ali-Sa Karawana: **M** (Fomayozan) Candi Kapekar
- Ali-Sa Karawana: **Mkct** (Kapekar) Baktin
- Ali-Sa Karawana: **Mdt** (Dipah)
- Ali-Sa Karawana: **Mkt** (Makmarat)
- Ali-Sa Karawana: **Kdm** (Bijig) Madaji
- Tijaw-Ali Karawana: **Jkb** (Bijig) Kapekar
- Da Palahegi-Ali Tijaw: **Pzs** (Sarawu) Fomayozan
- Da Palahegi-Ali Tijaw: **Pzsk** (Baktin) Kapekar
- Oni-Sa Palahegi: **Pzb** (Baktin) Fomayozan
- Ali-Sa Palahegi: **Pzsm** (Baktin) Makmarat
- Ali-Sa Palahegi: **Pzsm** (Makmarat)
- Ali-Sa Palahegi: **Prnk** (Baktin) Opet
- Ali-Sa Palahegi: **Pz** (Baktin) Alah Saunari
- Fomayozan Saunari
- Teg
- Prnk
- Prnk
- Prnk
- Prnk



Budağan Kireçtaşları, Küçükkeygıca Tepe'nin batısı ile Asargüneyi Tepe'nin güneyi ve Kocamarmar Tepe'nin doğusunda yer almaktadır. Dağardı Melanjı, arazide dağınık bir şekilde ve küçük alanlarda bulunur. Örneğın, Bozbük Köyü'nün batısı, Çıtak Köyü'nün güneybatısı bu alanlardandır (Harita 3).

Metakuvarsit, Diyorit, Kireçtaşı Blokları ve Tersiyer Öncesi Kayaçlar arazinin sadece batı kesiminde bulunmaktadır. Örneğın; Panayır Köyü'nün batısı ve kuzeyi, Kocamarmar ve Yıldırımçam Tepe civarları gibi (Harita 3).

Akdağ volkanitleri, Civandağı Tüfleri, Kızılçük Formasyonu, Eğriğöz Graniti, Skarn, Bigadiç Formasyonu ve Alaçam Granitleri ise sahada dağınık şekilde bulunurlar. Örneğın; Göğü Köyü'nün doğusu ile Çıtak Köyü'nün batısında Akdağ Volkanitleri, Göğü Köyü'nün kuzey ve batı kesimleri ile Alanköy çevresinde Civandağı Tüfleri, Tütüncütarla Tepe'nin kuzeydoğusunda Kızılçük Formasyonu, Pelitörenbaşı Tepe'nin doğusu ile Karaveli Tepe'nin kuzeybatısında Eğriğöz Graniti, Geyik Tepeleri'nin çevresindeki alanlarda yer yer Skarn, Balcılar Mahallesi'nin güneybatı kesiminde Bigadiç Formasyonu, Yukarıgöçek Köyü'nün kuzeyinde Alaçam Graniti görülebilmektedir (Harita 3).

Alt Kuvaterner yaşlı Toklargözü Formasyonu ise arazide fazla yer bulamamaktadır. En geniş olduğı alanlar, Göğü Köyü'nün güneybatı kesimleri ile Hacıömerderesi Köyü'nün güney ve batı kesimleridir (Harita 3).

Görüldüğü üzere, sahada en yaygın formasyonlar, yüksek alanlarda Paleozoik yaşlı formasyonlar, alçak sahalarda Orta ve Üst Miyosen yaşlı formasyonlar ile sahanın batı kesiminde Alt ve Üst Kretase yaşlı formasyonlardır. Kuvaterner yaşlı formasyonlar ise oldukça azdır.

Bunların dışında, inceleme alanında Göğü Köyü'nün kuzeyinde ametist taşına rastlanmıştır. Halihazırda özel bir işletme tarafından kiralanan bu ocaktan ametist madeni çıkarılmaktadır. Ametist özellikle buradaki volkanitlerin çatlaklarında dolgu

maddesi olarak gelişmiştir. Bu maden ile ilgili ayrıntılar, kapsamlı olarak turizm potansiyeli bölümündeki ss taşları başlıklı konuda ele alınacaktır (Harita 6).

Araştırma sahasının granit temeli de dikkati çekmektedir. Hatta bu granit temelin etkisiyle inceleme alanının çeşitli yerlerinden çıkan suların çok güzel olduğu, arazi gezileri sırasında tespit edilmiştir.

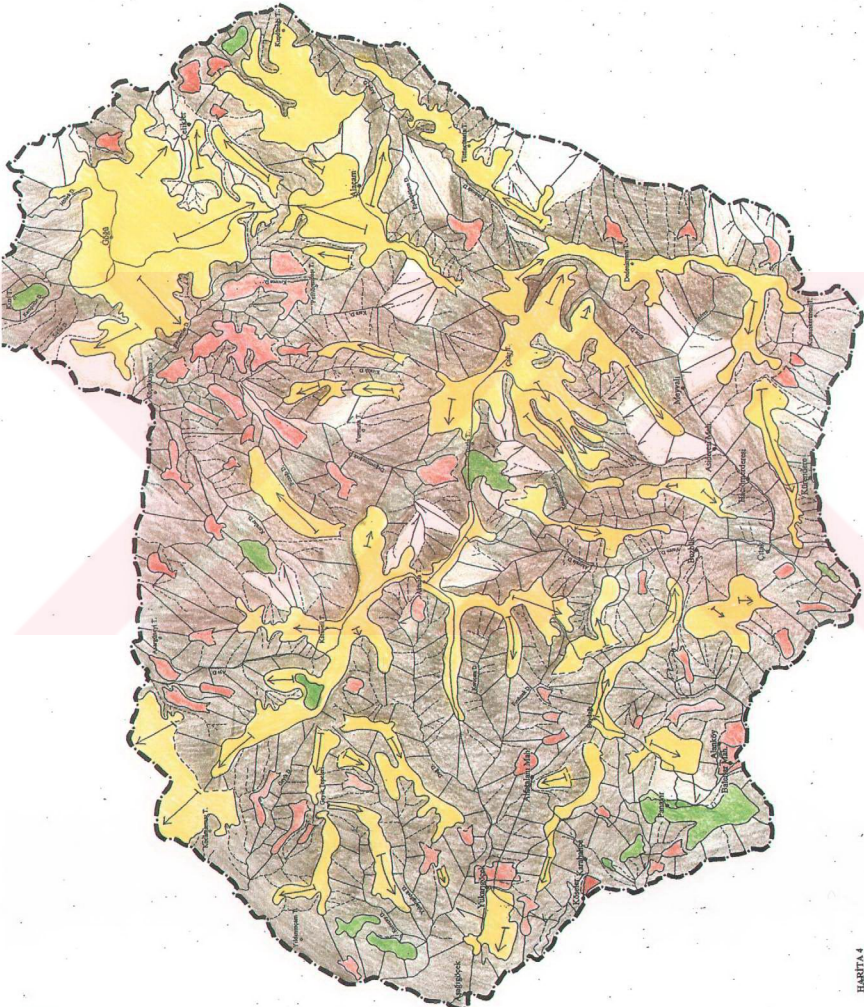
### **2.1.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Jeomorfolojik Özellikleri**

İnceleme alanı, orta yükseklikteki dağlar grubunda yer almaktadır. En yüksek yeri 1608 m.lik yükseltisi ile Beydağı'dır. Bunun dışında inceleme sahasının orta ve güneydoğu kesimlerinde yer yer 1500 m.nin üzerinde yüksekliklere rastlanmaktadır (Harita 2).

İnceleme alanının dağlık bir saha olması nedeni ile eğimli yamaçlar, dalgalı düzlükler ile az da olsa düz alanlar bulunmaktadır. İnceleme alanının morfometri haritasına bakıldığında, dik yamaçların çokluğu dikkati çekmektedir. Yüksek yerlerdeki dalgalı düzlüklerin devamında dik yamaçlar yer almaktadır. Az dik yamaçlar ile az eğimli yamaçlar ise sahada dağınık ve oransal olarak daha az bir şekilde bulunmaktadır (Harita 4) (Foto 4-10-13-17-18-20-28-29-30).

Zaten inceleme alanında, turizm potansiyeli olmasını sağlayan en önemli faktörlerin başında sahanın morfolojik yapısı gelmektedir. Aşağıda da bahsedileceği üzere, inceleme alanında bulunan morfolojik üniteler, birçok turizm faaliyetinin yapılmasına imkan sağlamaktadır.

Araştırma sahasında düzlükler az yer kaplamakla beraber Panayır Köyü civarında ve Yıldırımçam Tepe'nin güney kesiminde daha fazla ortaya çıkmaktadır. Kızıl Tepe'de bulunan düz alan ise özellikle yamaç paraşütünün başlangıç yeri olarak idealdir (Harita 4-6).



Karaveli Tepe, Aktuzla Tepe, Çadır Tepe, Dedeninyanı Tepe gibi önemli yükseltilerde dalgalı düzlüklerin çokluğu göze çarpmaktadır. Bunların dışında Göğü ve Alaçam Köyleri civarında da dalgalı düzlüklerin çokluğu dikkati çekmektedir. Bu dalgalı düzlükler, özellikle yayla turizmi için ideal alanları da beraberinde getirmektedirler. Örneğin, Dedeninyanı Tepe civarı yayla turizmi için uygun bir yerdir. Ayrıca dalgalı düzlüklerden golf sporunda da faydalanılabilir (Harita 4-6).

Az eğimli yamaçlar ise arazinin çeşitli yerlerinde görülmekle beraber, Küçükkaygıca Tepe ile Pelitörenbaşı Tepe arasında yoğunlaşmaktadır. Az eğimli yamaçlardan, zorlu trekking ve hiking parkurları oluşturmada veya, orienteering organizasyonlarında yararlanılabilir (Harita 4-6).

Az dik yamaçlar ise Çelikler Köyü civarı, Alaçam Köyü'nün doğusu, Tütüncütarla Tepe civarı ile Meyvalı Köyü civarlarında yer almaktadır. Dik yamaçlar ise arazinin büyük çoğunluğunda görülebilmektedir. Özellikle yükseltisi fazla olan tepelerin çevreleri, böyle dik yamaçlar ile çevrilidir. Dik yamaçlar; kaya tırmanışı, iple yamaç tırmanışı, manzara seyir noktaları oluşturma gibi amaçlar için kullanılabilir. Örneğin Çıtak Köyü çevresi dik yamaçları ile kaya tırmanışı için çok ideal koşullar sağlarken, Eğrekyeridoğrusu Tepe de iple yamaç tırmanışı için idealdir (Harita 4-6).

### **2.1.3 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Hidrografik Özellikleri**

Araştırma sahasındaki akarsuların büyük çoğunluğu sürekli akışa sahip olmayan ve kısa boylu akarsulardır. Akarsular küçük boylu ve cılız oldukları için akım değerleri ölçülmemektedir. Bu sebepten dolayı akım değerleri verilememiştir. Buna rağmen inceleme alanının hemen her tarafında sürekli veya süreksiz akarsulara rastlamak mümkündür. Bu akarsular, aynı zamanda inceleme alanının vadilerle parçalanmasına da neden olmaktadır. İnceleme alanında zengin bir akarsu ağından söz etmek mümkündür (Harita 2).

Diğer yandan, akarsular cılız oldukları için rafting vb. için elverişli değildir. Daha çok manzara güzelliği sunmaları ile ve oluşturdukları çok güzel vadiler ile

dikkati çekmektedirler. Örneğin Karapınar Deresi, manzara güzelliği ile dikkati çekerken (Foto 1,2,3), Can Dere, oluşturduğu vadi (Foto 25-26) ile dikkat çekmektedir. Ayı Dere de hem vadisi hem manzarası ile güzel manzaralar sunmaktadır (Harita 2).

İnceleme alanındaki yer altı suları da zengin bir potansiyel sunmaktadır. İnceleme alanının hemen hemen her tarafında bir çeşme bulmak mümkündür. Kaynaklarını granit temelinden alan yer altı suyu, içimi son derece güzel ve yazın bile soğuk akar niteliktedir.

#### **2.1.4 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Klimatik Özellikleri**

Araştırma sahasının iklimi incelenirken önemli bir sorun ile karşılaşmıştır. Bu da inceleme alanı üzerinde meteoroloji istasyonunun olmamasıdır. Bu nedenle de sahanın iklim özelliklerinin ortaya konmasında Alaçam Dağları'nın kuzeyinde yer alan ve kütleyle en yakın noktada bulunan Dursunbey, batısındaki Bigadiç ve güneydoğusundaki Simav ilçelerinin meteoroloji istasyonlarının verileri kullanılmıştır. Böylece sahanın çevresindeki iklimsel durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu adı geçen istasyonlardan Dursunbey Meteoroloji İstasyonu 639 m., Bigadiç Meteoroloji İstasyonu 260 m., Simav Meteoroloji İstasyonu ise 780 m.de yer almaktadır. Bu istasyonlardan Dursunbey İstasyonu'nun 30, Bigadiç İstasyonu'nun 33, Simav İstasyonu'nun 32 yıllık verileri kullanılmıştır.

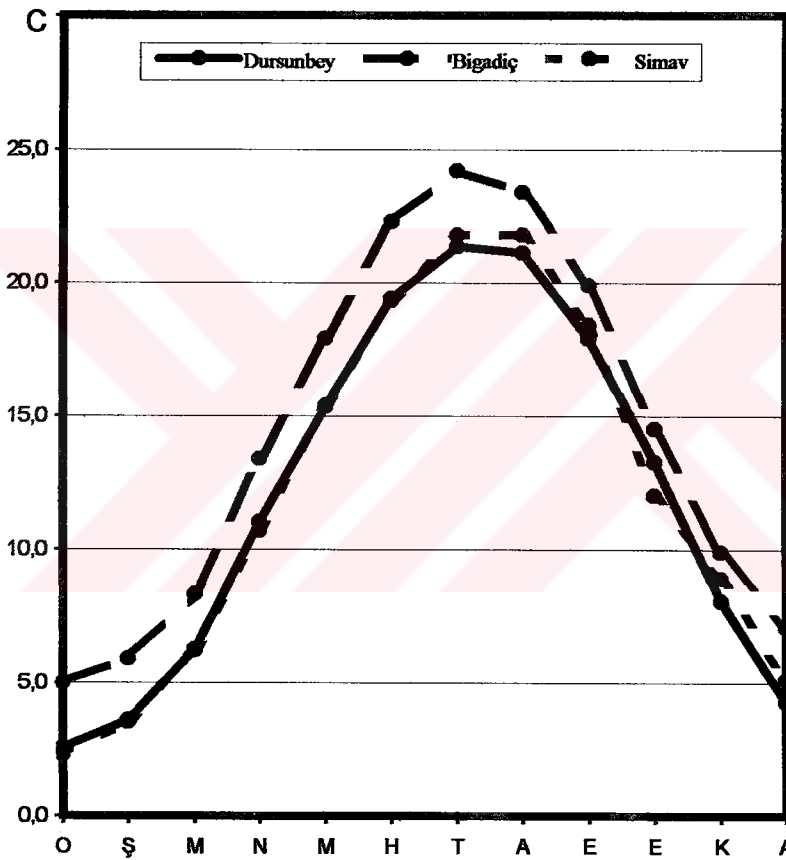
İnceleme alanı konum olarak Kuzeybatı Anadolu'da yer almaktadır. Dolayısıyla sahada iklimi şekillendiren temel etken yıl boyunca Kuzeybatı Anadolu'yu etkileyen hava kütleleri (kış aylarında cP, ilkbahar aylarında M ve mP, yaz aylarıyla Eylül ayında çok yüksek bir oranla cT, Ekim ve Kasım aylarında da mP hava kütleleri etkilidir) ve basınç sistemleri (En etkilisi Gezici Orta Enlem Alçak Basınçları, daha sonra ise Azor Yüksek Basıncı etkilidir. Kasım-Haziran ayları arasında Gezici Orta Enlem Alçak Basınçları, yaz aylarında Basra Alçak Basıncı, Eylül ve Ekim aylarında ise Azor Yüksek Basıncı etkilidir) ile bunların beraber yol açtığı cephe sistemleridir. Bunların dışında inceleme alanındaki iklimi etkileyen

faktörler arasında, sahanın yükseltisi ile denizden nispeten uzak oluşu gösterilebilir (Harita 1-2).

TABLO 1: Dursunbey, Bigadiç ve Simav ilçelerinin Ortalama Sıcaklık Tablosu.\*

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y
Dursunbey ( C )	2,5	3,6	6,3	11,0	15,3	19,4	21,4	21,1	17,9	13,3	8,0	4,3	12,1
Bigadiç ( C )	5,0	5,9	8,3	13,4	17,9	22,3	24,2	23,4	19,9	14,5	9,9	7,1	14,3
Simav ( C )	2,3	3,5	6,2	10,7	15,4	19,3	21,8	21,8	18,4	12,0	8,9	5,1	12,0

\*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü



ŞEKİL 1: Dursunbey, Bigadiç ve Simav İlçelerinin Ortalama Sıcaklık Grafiği

Sıcaklık çizelge ve grafiklerine bakıldığında, inceleme alanının batısında bulunan ve yükseltisi inceleme alanına göre oldukça düşük olan Bigadiç'in Dursunbey ve Simav'dan daha sıcak olduğu (yıllık ortalama 2,2 - 2,3<sup>0</sup>C yüksek) görülmektedir (Tablo 1 – Şekil 1). Buna karşılık, inceleme alanının güneydoğusunda yer alan ve diğer yerleşimlerden daha yüksek olan Simav'ın, yağış değerleri bakımından diğer ilçelere göre neredeyse 300 mm.ye yakın bir fazlalığı olduğu gözlenmektedir (Tablo 2 – Şekil 2). Mevsimlik yağışlara bakıldığında ise Akdeniz yağış rejimine bağlı olarak

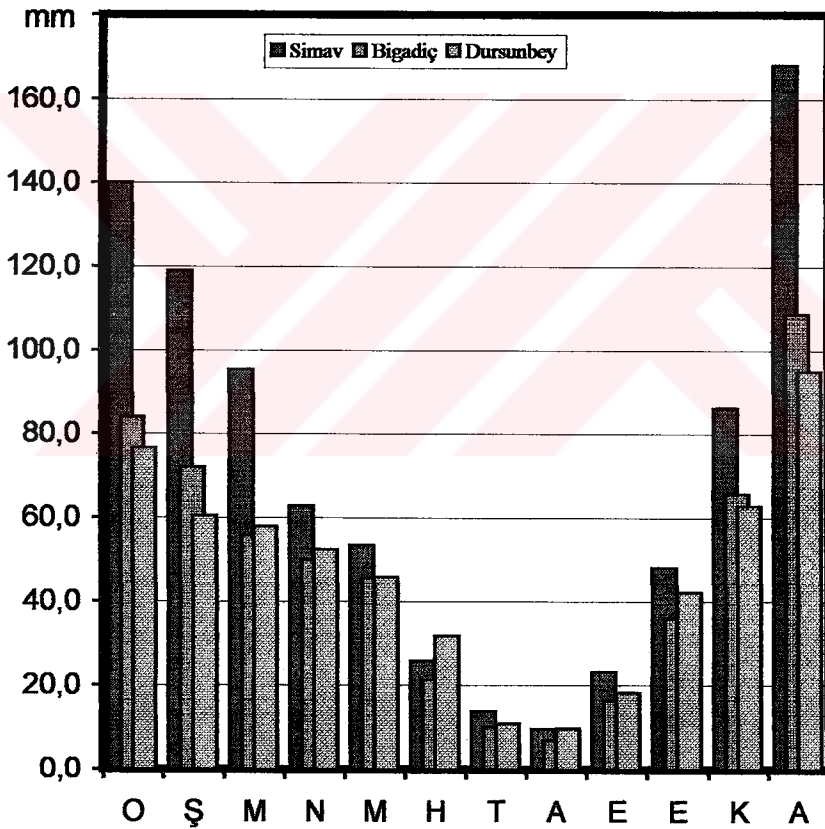


genelde en yağışlı mevsimin kış, en az yağışlı mevsimin de yaz olduğu tespit edilmiştir. Fakat Akdeniz ve Ege kıyılarındaki kadar etkili bir yaz kuraklığının buralarda, özellikle de Dursunbey (52,6 mm.) ve Simav'da (49,2 mm.) yaşanmadığı rahatlıkla söylenebilir (Tablo 3,4,5 – Şekil 3,4,5).

TABLO 2: Dursunbey, Bigadiç ve Simav İlçelerinin Aylık Toplam Yağış Tablosu.\*

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y
Dursunbey (mm)	76,5	60,5	57,8	52,4	45,8	31,8	11,0	9,7	18,3	42,1	62,7	94,9	563,5
Bigadiç (mm)	84,0	72,0	55,7	50,0	45,6	21,3	10,0	7,0	16,2	36,0	65,6	108,5	571,8
Simav (mm)	140,0	119,0	95,4	62,8	53,4	25,8	13,8	9,6	23,2	48,2	86,2	168,0	845,4

\*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü



ŞEKİL 2: Dursunbey, Bigadiç ve Simav İlçelerinin Aylık Toplam Yağış Grafiği

Bu verilerin ışığında, inceleme alanını çevreleyen üç meteoroloji istasyonunun farklı iklimsel parametrelere sahip olduğu ve bu durumun da inceleme alanının iklimi ve bitki örtüsü üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

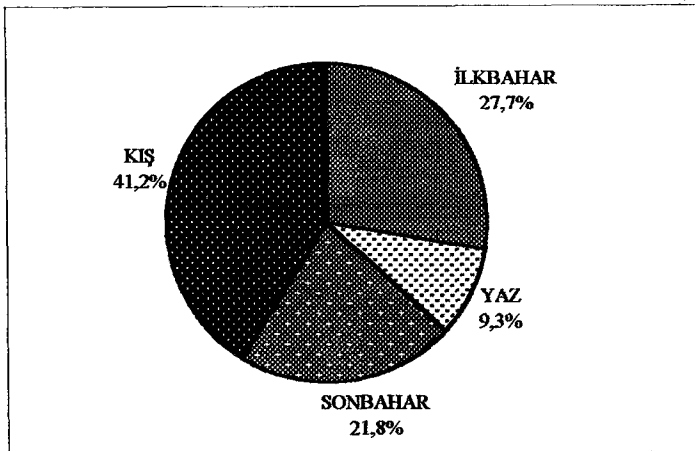
Tespit edilen verilerin sahada bitki örtüsü üzerinde oynadığı rol açıkça görülmektedir. İnceleme alanının özellikle kuzey, doğu ve güneydoğu alanlarında sıcaklığın çok yüksek olmaması, yağışın yeterli olması ve yaz kuraklığının yaşanmaması (yazın da bir çok derenin kurumadığı tespit edilmiştir) gibi nedenlerle geniş yapraklı nemli ağaçlara ve gür bir bitki örtüsüne rastlanmaktadır. İnceleme alanının batısında ise tam tersi nedenlerden dolayı orman örtüsünün ve orman altı florasının seyrelmeye başladığı, geniş yapraklı ağaçların oluşturduğu gür ormanların pek görülmediği tespit edilmiştir. Bu durumun ışığında da bitki örtüsünün gür olduğu için inceleme alanının kuzey, doğu ve güneydoğu kesimlerinin, turizm faaliyetlerinin birçoğu için ideal ortam taşıdıkları düşünülmektedir.

Halktan elde edilen bilgiye göre inceleme alanında kar örtüsünün en fazla 1-2 ay yerde kalabildiği belirlenmiştir. Bu karın da kalınlık olarak kış sporları için ideal bir kalınlık taşımadığı tespit edilmiştir. Zaten, inceleme alanının yoğun orman örtüsü de kış sporları için ideal olmayan bir ortam oluşturmaktadır.

TABLO 3: Dursunbey İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu.\*

MEVSİMLER	İLKBAHAR	YAZ	SONBAHAR	KIŞ	TOPLAM
YAĞIŞ (mm)	156,0	52,6	123,0	231,9	563,5
ORANI (%)	27,7	9,3	21,8	41,2	100

\*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

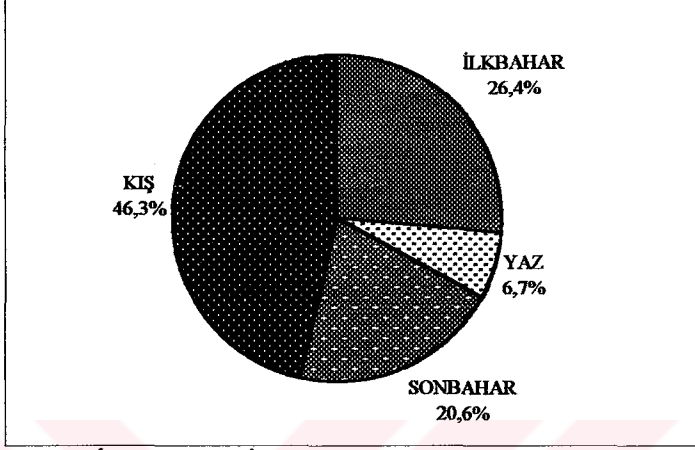


ŞEKİL 3: Dursunbey İlçesi'nin Mevsimlik Yağış Diyagramı.

TABLO 4: Bigadiç İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu.\*

MEVSİMLER	İLKBAHAR	YAZ	SONBAHAR	KIŞ	TOPLAM
YAĞIŞ (mm)	151,3	38,3	117,7	264,5	571,8
ORANI (%)	26,4	6,7	20,6	46,3	100

\*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

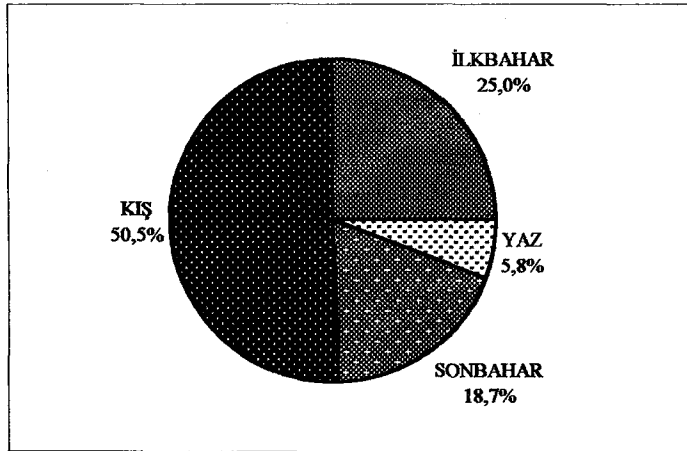


ŞEKİL 4: Bigadiç İlçesi'nin Mevsimlik Yağış Diyagramı.

TABLO 5: Simav İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış Tablosu.\*

MEVSİMLER	İLKBAHAR	YAZ	SONBAHAR	KIŞ	TOPLAM
YAĞIŞ (mm)	211,6	49,2	157,6	427,0	845,4
ORANI (%)	25,0	5,8	18,7	50,5	100

\*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü



ŞEKİL 5: Simav İlçesi'nin Mevsimlik Yağış Diyagramı.

### 2.1.5 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Bitki Örtüsü

Daha önce de bahsedildiği gibi, Alaçam dağları ormanlarla kaplıdır. Ormanı oluşturan başlıca ağaç türleri, önem dereceleri itibariyle şunlardır: Karaçam (*Pinus nigra*), Kızılçam (*Pinus brutia*), Kayın (*Fagus orientalis*, L.), Meşe türleri (*Quercus*, L.), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Çınar (*Platanus orientalis*).

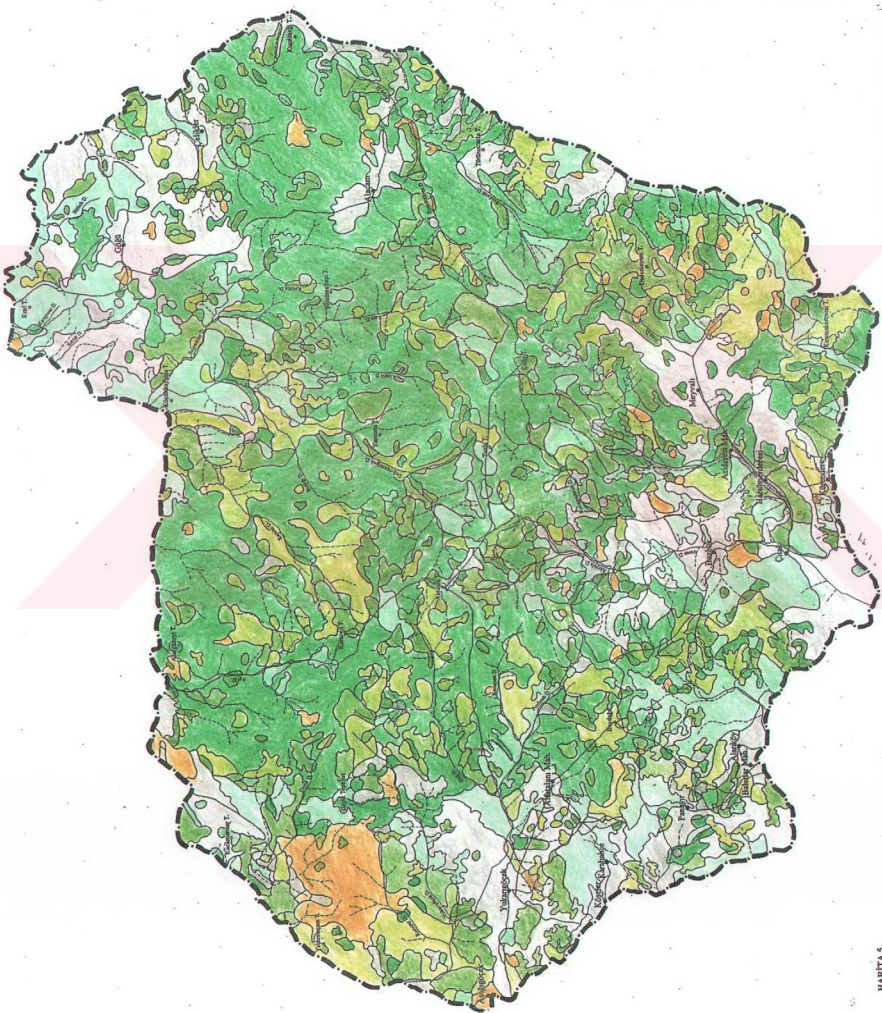
Arazide iğne yapraklı ağaçlar hakim olup, arazinin özellikle kuzey ve doğu kesimleri ile su boylarında kayın ağaçlarına sık sık rastlanmaktadır. Buralarda geniş yapraklı ağaçlarla iğne yapraklı ağaçlar karışık şekilde bulunmaktadır. İnceleme sahasının batı ve güneybatı kesimlerinde ise bu gür orman örtüsü kesintiye uğramaktadır. Nispeten daha seyrek bir orman örtüsü ortaya çıkmaktadır. Hatta bazı yerlerde orman yerine, çıplak arazilere bile rastlanmaktadır. Buralarda, Akdeniz ikliminin yağış ve sıcaklık rejimlerinin daha etkili olması yanında, birbirine çok yakın bir çok köyün olması gibi nedenlerle orman tahribatı da söz konusudur (Harita 5).

Bunların dışında arazinin çeşitli yerlerinde bir takım maki türlerine de rastlanmıştır. Bunlar Ardiç (*Juniperus*) ve Meşe (*Quercus*) türleridir. Yeterli yükseltiye sahip olmadığı için (1,600 m.) Alaçam Dağları'nda alpin kat ve çıplak arazi katı oluşmamıştır.

Orman altı örtüsü inceleme alanının çoğu yerinde gelişmemekle beraber, özellikle güneydoğu alanlarında uygun yağış ve nem koşullarından dolayı nispeten gelişkin bir orman altı bitki örtüsü ortaya çıkmaktadır. Buradaki hakim tür de genelde eğrelti otlarıdır (*Polydomium* sp.). Eğrelti otlarının en gür olduğu alan ise, arazinin orta kesimlerinde kalan, Küçükleralanı Tepe'dir (Foto 21-22).

Alaçam Dağları'nda turistik açıdan görülmeye değer anıt ve çatal ağaçlar da bulunmaktadır. Çatal ağaçlar, Can Dere Vadisi'nde yer alırken, çevresi 4 m.'yi geçen anıt ağaçlar, Küçükleralanı Tepe'de bulunmaktadır (Foto 21-22). Zaten, Alaçam Dağları ormanlarının gerek manzara güzelliği gerekse turizm faaliyetleri için ideal

4



- Düzler
- Zemin Akarı
- 14,9-18 Kapsaklık
- 14-18 Kapsaklık
- 14-19 Kapsaklık
- 14-19-20 Kapsaklık
- 14-20-100 Kapsaklık
- Doğrudan Akarı Sınırı
- Yollar
- İstatistik-Sınırları Akarı
- Yemektaneler
- İstatistik Yılı

ortamlar oluşturması, Alaçam Dağları'ndaki turizm potansiyelinin temelini oluşturmaktadır.

Dursunbey genelindeki 124.645 m<sup>2</sup>.lik orman arazisinin 60.911 m<sup>2</sup>.lik kısmı Alaçam Dağları'nda bulunmaktadır. Alaçam Dağları'nın da 37.987 m<sup>2</sup>si ormanlık alan olup; açıklık alan 22.924 m<sup>2</sup>'dir. Ormanlık alanın 31.445 m<sup>2</sup>si koruluk orman alanıdır. 6.540 m<sup>2</sup>si ise baltalık ormandır. Koruluk ormanın 21.070 m<sup>2</sup>si normal, 10.375 m<sup>2</sup>si ise bozuk orman alanıdır. Alaçam Orman İşletme Müdürlüğü'nün verilerine göre Alaçam Dağları'ndan elde edilen kereste vb. orman ürünlerinden elde edilen 2001 yılı gelirleri 1.848.708.439.000 TL. olmuştur. Giderler 1.243.714.060.000 TL. olarak gerçekteşmiştir. Sonuçta elde edilen 2001 yılı karı 604.994.379.000 TL. olmuştur<sup>5</sup>.

## **2.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri**

### **2.2.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Nüfus ve Yerleşme Özellikleri**

İnceleme sahasının içerisinde 14 köy ve 3 mahalle yer almaktadır. Bu köylerden Alaçam, Göğü ve Çelikler köyleri idari olarak Dursunbey İlçesi'ne bağlıdır. Meyvalı, Hacıömerderesi, Çıtak, Bozbük, Alanköy, Panayır, Karabahçe, Köseler, Yukarıgöçek ve Aşağıgöçek köyleri ile Kulat, Asideresi, Balcılar ve Alfatalanı mahalleleri idari olarak Bigadıç'e bağlıdır. Kürendere Köyü ise Sındırgı İlçesi'nin sınırları içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla, Alaçam Dağları, idari olarak üç ilçeye bağlı durumdadır.

İnceleme alanının bağlı olduğu orman işletme şeflikleri de 4 tanedir. İnceleme alanının bir kısmı Alaçam, bir kısmı Dursunbey, bir kısmı Bigadıç, bir kısmı da Sındırgı Orman İşletme Şefliklerine bağlıdır. Bunlardan yola çıkarak, yöre turizme ağıldığında idari olarak sorunların çıkması olasılığı vardır.

<sup>5</sup> İsmail Koç. (2002), "Dursunbey Ekonomisinin Dünü, Bugünü ve Kapasitesi", Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu 2-3 Eylül 2002 Dursunbey-Balıkesir, (İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.)

İnceleme alanında, yönetim olarak farklı orman işletmelerin söz sahibi olması, uygulama ve işletme açısından bir takım farklılıkları ortaya çıkarmakta, bu durum da olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. İnceleme alanının tam olarak turizme açıldığında, idari problemlerin ortaya çıkmaması için, idari sınırların değiştirilerek, idari olarak Dursunbey İlçesi'ne, orman işletmesi olarak da Alaçam Orman İşletmesi'ne bağlanması yerinde olacaktır. Böylece yönetim ve idare tek elde toplanacaktır. Çünkü, Dursunbey İlçesi, konum olarak Alaçam Dağları'na daha hakim bir konumdadır ve Alaçam Dağları ile özdeşleşmiş bir ilçedir. Ayrıca inceleme alanındaki köylere, Dursunbey İlçesi daha yakındır. Örneğin Kürendere Köyü, Sındırgı İlçesi'ne 65 km. mesafede yer alırken, Dursunbey'e 45 km. kadar uzaklıktadır. İnceleme alanının orman işletmesi olarak ise tamamen Alaçam Orman İşletmesi'ne bağlı olmasının daha yerinde olacağı düşünülmektedir. Çünkü Alaçam Orman İşletme Şefliği, Alaçam Dağları'na daha hakim durumdadır. Kaldı ki Alaçam Orman İşletmesi'nin ilgilendiği tek orman varlığı da Alaçam Dağları ormanlarıdır. Bu durumda dağın tamamını yönetmesi daha iyi olacağı düşünülmektedir.

İnceleme alanında bulunan köylerin hane sayısının, dolayısıyla da nüfuslarının az olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık sırasıyla Göğü, Meyvalı ve Kürendere köylerinin diğer köylerden daha fazla nüfuslu olduğu gözlenmiştir. Yine inceleme alanının güneyinde yer alan köylerin, nüfus olarak daha kalabalık oldukları tespit edilmiştir. Kulat Çiftliği olarak bilinen Kulat Mahallesi ise, inceleme alanındaki bazı köylerden (Karabahçe, Köseler) ve diğer mahallelerden daha fazla nüfusa sahiptir (Tablo 6).

İnceleme alanındaki köylerin nüfuslarında dikkati çeken bir diğer nokta ise Karabahçe hariç bütün köylerde kadın nüfusunun erkek nüfusundan fazla olmasıdır. Bunun sebeplerinin, erkeklerin gerek çalışmak amacıyla gerekse eğitim amacıyla köyden uzaklaşmaları olduğu düşünülmektedir (Tablo 6).

İnceleme alanının güneyinin daha kalabalık olmasından dolayı, konaklama tesisleri ve ev pansiyonculuğu açısından ideal yerler olabilecekleri düşünülmektedir.

İnceleme alanındaki meskenlerin tarz ve yapı malzemelerine bakılacak olursa, halkın kullanım açısından kolaylık sağlayan bir yapı tarzını tercih ettiği söylenebilir. Köylerdeki evlerin genelde bir veya iki katlı olduğu, evlerin yanlarında hayvan barınakları ile ambar depolarının bulunduğu saptanmıştır. Bunda da halkın hayvan varlığı etkili olmaktadır. Yapı malzemesi olarak ise, ahşap, taş gibi yapı malzemelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunların dışında yığma binaların bulunduğu da dikkati çekmiştir.

ÇİZELGE 6: İnceleme Alanı Sınırları İçerisindeki Köylerin Erkek, Kadın ve Toplam Nüfusları (2000).\*

KÖYLER	NÜFUSLAR		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Alaçam	114	135	249
Alanköy	114	126	240
Aşağıgöcek	89	101	190
Bozbük	140	161	301
Çelikler	65	69	134
Çıtak	67	73	140
Göğü	417	448	865
Hacıömerderesi	165	169	334
Karabahçe	28	23	51
Köseler	38	42	80
Kürendere			619
Meyvalı	369	373	742
Panayır	71	91	162
Yukarıgöcek	169	171	340
<b>MAHALLELER</b>			
Alfatalanı			15
Asidere			17
Kulat			80

\* Kaynak: DİE Eskişehir Şubesi.

### 2.2.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Ekonomik Faaliyetleri

Daha önce de belirtildiği üzere inceleme alanındaki halkın temel geçim kaynağı ormancılıktır. Buradaki ormanlardan elde edilen keresteler genelde ham madde olarak satılmaktadır. Aslında bu durum da halkın ekonomik açıdan ormandan yeterince faydalanamadığını göstermektedir. Çünkü halk elde ettiği ürünü mamul



madde haline getirip satabilse, Şu an kazandığından çok daha fazla gelir elde etmesi mümkün olacaktır.

Ormancılıktan sonra ikinci gelir kaynağı ise küçük çaplı da olsa yapılan hayvancılık faaliyetleridir. Bu kapsamda da özellikle süt satışları ön plana çıkmaktadır. Yöre halkı tarımdan ise herhangi bir gelir elde edememektedir. Zaten sınırlı olan tarım arazisinde ancak kendi ihtiyaçlarını karŐılayacak kadar üretim yaptıkları tespit edilmiştir. Ticari anlamda bir tarım faaliyeti yapılmamaktadır.

Yöre halkı alternatif geçim kaynağı geliŐtiremediđi için sürekli veya mevsimlik göç etme gerekliliği hissetmektedir. Yurt dışına gidenlerin yanında, Şehirlere yerleŐenler ve mevsimlik işçi olarak gidenlerin olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, arazi çalışmaları sırasında Meyvalı Köyü'nden yaklaşık 50 kiŐilik bir grubun Manisa'ya zm bağlarında çalışmaya gittiği saptanmıştır. Bu bağlamda da turizm yöre için önemli bir alternatif geçim kaynağı olacağı, yörenin ekonomik olarak böyle bir çıkıŐa ihtiyaı olduğu düşünülmektedir.

## BÖLÜM III

### ALACAM DAĞLARI'NIN (BATI KESİMİ) TURİZM POTANSİYELİ, TURİZM OLANAKLARI VE TURİZM PLANLAMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

#### 3.1 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Potansiyeli

İnceleme alanında turizm potansiyelinin mevcudiyeti ve bu potansiyelin hangi turizm faaliyetlerini kapsadığı yapılan arazi çalışmaları sırasında tespit edilmeye çalışılmıştır. İnceleme alanının mevcut morfolojik yapısı ve orman örtüsü, birçok turizm faaliyetine ev sahipliği yapabileceği izlenimi oluşturmuştur.

Fakat önemli olan bu faaliyetlerin tespit edilmesi kadar, inceleme alanında doğru ve ayrıntılı hazırlanan bir turizm planlaması ile sahaya uyarlanmasıdır. Belki de yapılacak planlama sonucunda bu faaliyetlerin bir kısmına sahada yer verilmeyecek veya yeni faaliyetler eklenebilecektir.

##### 3.1.1 Dinlenme

Dinlenme, turizmin doğuşundaki nedenlerden birisi olmakla beraber; günümüzde insanların en çok ihtiyaç duyduğu faaliyetlerden bir tanesidir.

Çağımızda şehirlerin gürültüsü, günlük hayatın koşuşturması ve stresi arasında insanlar sessiz, sakin, ruhlarını ve bedenlerini dinlendirecek yerler aramaktadırlar. Bunun için de özellikle bahar ve yaz mevsimlerinde hafta sonları piknik alanları dolup taşmaktadır. İnsanlar yaz tatillerinde geleneksel tatil anlayışları gereği sahilleri

doldururken, son zamanlarda dağlar, yaylalar gibi doğa ile baş başa kalacakları yerleri de çokça tercih etmeye başlamışlardır.

Deniz turizminde daha çok hareketsiz dinlenme vardır. Oysa eko turizmde dinlenme, çeşitli aktivitelere katılarak, spor yaparak, gezerek, dolaşarak sağlanmaya çalışılır. Yani eko turizmde hareket halinde dinlenme vardır.

İşte inceleme alanı da dinlenme için çok ideal bir ortam sunmaktadır. Çünkü sahanın her tarafı sessiz, sakin, trafik sorunu olmayan, stresten uzak ve huzur doludur. Önemli olan da bu ortamın bozulmadan korunabilmesidir.

### 3.1.2 Klimatizm ve Sağlık Turizmi

Alaçam Dağları, klimatizm için uygun bir yükseltiye sahiptir (1608 m.). Çünkü ülkemizde klimatizm için ideal yükselti 800-2000 m.ler arasındadır. Bu metrelerin sunduğu hava koşulları, birçok hastalığa iyi geldiği gibi, sağlıklı insanların güç depolaması ve kanlarını temizlemesi gibi faydalar da sunmaktadır.

Günümüzde bilimsel ve pratik olarak halk sağlığının korunmasına çalışılan ABD ve Avrupa ülkeleri ile Japonya'da her yaşta insanın özellikle okul çağındaki çocukların yaz ve kış mevsimlerinde orta yükseklikteki dağlık ve ormanlık alanlarda kamp yapmaları öngörülür. Kalış süresi ise en az 3 hafta (21 gün) olarak düzenlenir<sup>6</sup>. Bilimsel olarak da ispatlanan bu süre, Uludağ çevresinde halkın geleneksel yaylaya çıkma faaliyet nedenlerinden birini oluşturmuştur. Halk 21 gün dağ havası almanın kanı temizlediğine inanmaktadır. Alaçam Dağları da bu tarz klimatizm etkinlikleri için idealdir.

Ayrıca Alaçam Dağları, gür bir orman örtüsüne sahiptir. Bu orman örtüsünün büyük kısmı da çam topluluklarıdır. Çam ağaçlarının da sinirsel rahatsızlıklara iyi

<sup>6</sup> İsmet Ülker, (1992), *Dağ Turizmi* (İstanbul: Tur. Bak. Yay.).

geldiği, sınırları yatıştırdığı, insanı sakinleştirdiği bilinmektedir. Alaçam ormanları, bu yönüyle de hizmet verebilecek durumdadır.

Klimatizm dışında sağlık turizmi amaçlı olarak araştırma sahasında halihazırda bulunan bir takım olanaklar daha vardır. Bunlardan birisi; Göğü Köyü yakınlarında guatr hastalığına iyi geldiği söylenen sudur. Bu su ile ilgili bilimsel bir etüt yapılmamış olmakla birlikte; Göğü Köyü halkı tarafından denendiği ve guatra iyi geldiği söylenmektedir. Hatta çevre şehirlerden bu su için gelenler olduğu bile ifade edilmiştir. Bu su dışında ise Alaçam Köyü ile Meyvalı köyü arasındaki yoldaki Eğriceyüz vadisinde bulunan kırkkilitotu isimli bitkinin böbrek taşına iyi geldiği, halk tarafından ifade edilmiştir. Araştırmanın süs taşları bölümünde de ifade edildiği üzere Göğü Köyü'nün kuzeyinde bulunan ametist taşı da yüzyıllardır ruhsal sıkıntılara iyi geldiği söylenen değerli bir taştır (Harita 6).

### 3.1.3 Yayla Turizmi

şu an için Alaçam Dağları'nda yaylacılık faaliyetlerinden bahsetmek söz konusu değerdir. Zaten yerleşim birimlerinin yükseltisi itibariyle de klasik yaylacılık faaliyetlerinin görölmesi beklenmemektedir. Alaçam Dağları'nın güneydoğusunda bulunan Akdağ'da ise Akdağ çevresinden hayvan otlatmaya gelenler sebebiyle tipik yaylacılık faaliyetleri görülebilmektedir.

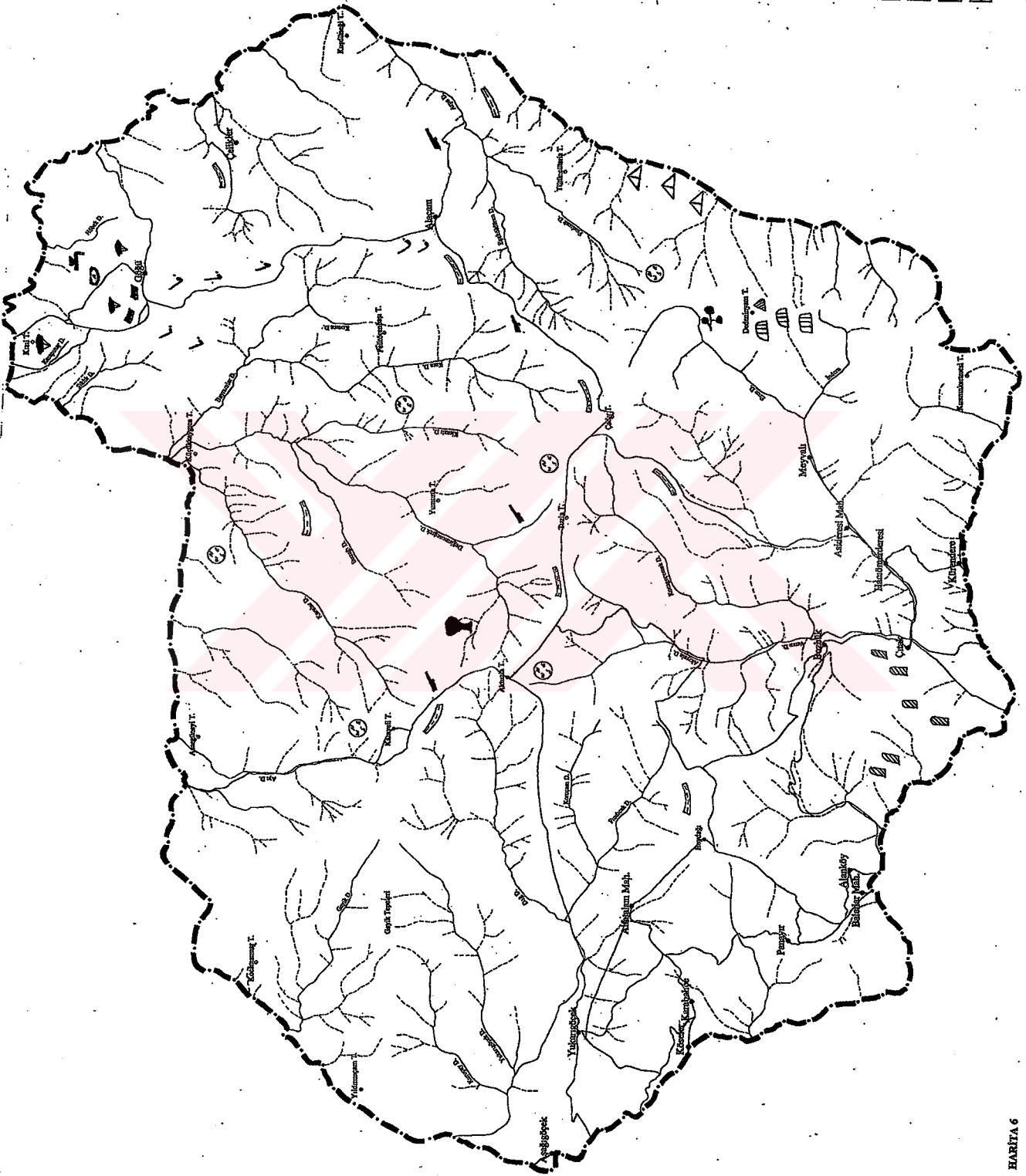
Fakat günümüzde, kırsal kesimden kentlere göç eden insanlar, doğup büyüdükleri alanlara tatil amacıyla gittiklerinde yaylalara eğlence için çıkmaya başlamışlardır. Böylece yaylalar, kentlere göçen yayla halkının buluşup ilişkilerini devam ettirdikleri, yayla şenlikleri vb. faaliyetlerle eğlendikleri alanlar haline gelmiştir. Bu basit rekreatif faaliyetler, zamanla turizm faaliyetleri halini almıştır. Hatta öyle ki, yaylacılık faaliyetleri dağ turizminin içinde değerlendirilir olmuştur.

İşte inceleme alanında, bu tarz turistik yaylacılık için uygun alanlar bulunmaktadır. Yüksekayla Tepesi ile Söküğünyurdu Tepesi, inceleme alanında, turistik yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapabilecek yerlerdir. Buraların yayla



0.5 0 0.5 1 1.5 km

- SDA Se
- SDA BHK
- Waya Turunul
- Tumbang, Hiking, Beker, dan Duga Turunulgi
- Kamp Teri
- Kape Turunulgi
- Yemay Turunulgi
- Yemay Pungun
- Ciri Kupu
- Dorf
- Ombungan, Rantai
- Areth
- Aundak Madak
- Aundak Alay
- Aundak Alay Sundaia
- Kari T. o. Tapan
- Sundaia Sundaia Alay
- Yemay
- Sundaia Yel



şenlikleri tarzında etkinliklerle, iyi bir şekilde değerlendirilmesi mümkündür. Hatta bu yayla şenlikleri, geleneksel hale getirilerek, insanların her yıl buralara gelmesi sağlanabilir. Bu şenliklerde ünlü sanatçılara konserler verdirilebilir, ödüllü yarışmalar düzenlenebilir. Hatta yaylaların çevrelerinde kamp yerleri ayarlanarak, organizasyon, birkaç gün sürdürülebilir. Bu durum da gelenlerin ekonomik olarak daha fazla harcama yapmalarına yol açabilir (Harita 6).

### 3.1.4 Trekking ve Hiking

Doğa sporları içerisinde belki de en yaygın olanları trekking ve hikingdir. Günümüzde birçok insan çeşitli amaçlarla trekking ve hiking turlarına katılmaktadır. Bu sebepten dolayı inceleme alanındaki turizm faaliyetleri açısından en çok turist çeken faaliyetlerin başında trekking ve hikingin geleceğine inanılmaktadır (Harita 6).

İnceleme alanının, trekking ve hiking için çok ideal parkurları bünyesinde barındırdığı düşünülmektedir. Fakat bu parkurların kapsamlı bir şekilde araştırılıp, planlanması ve düzenlenmesi gerekmektedir. Parkurlar zorluk derecelerine göre isimlendirilmeli, gelen turistin istediği zorluktaki parkura gitmesi sağlanmalıdır.

Trekking parkurları ile hiking parkurlarının birbirinden ayırt edilmesi yerinde olacaktır. İnceleme alanının uygun yerlerine konacak tabelalar ile bu parkurların ayırt edilmesi sağlanabilir. Ayrıca yürüyüş parkurlarıyla beraber kamp yapılabilecek yerler de tespit edilmelidir. Trekking sırasında kamp yapılmasını gerektiren parkurlar da olacaktır.

İnceleme alanının tanıtımı için hazırlanacak broşürlerde; bu parkurların isimleri, uzunlukları, zorluk dereceleri ve kamp yerleri tanıtılmalıdır. Böylece bu faaliyetlere katılacaklara parkurlar hakkında önceden bilgi sahibi olma şansı verilmelidir. Sonuçta turistler ,parkurları tercih aşamasına gelmeden önce parkurlar hakkında ayrıntılı bilgi edinme fırsatı bulabileceklerdir. Bu tarz faaliyetlerin acemisi olanlara, tur rehberleri basit hiking turları ile başlamalarını tavsiye edip; zamanla en

zor trekking parkurlarına çıkarabilirler. Böyle bir tavsiye, aynı zamanda turistlerin kalma sürelerinin uzamasına da neden olabilir.

Trekking, sağlık turizmi kapsamında da değerlendirilebilir. Seyahat acentaları; klimatizm, trekking ve hikingden oluşan sağlık turizmi paketlerini, turistlere sunabilirler. Böylece, inceleme alanına turist çekilmesi de kolaylaşabilir.

Trekking parkurlarında, özellikle manzara seyir yerlerinin olmasına dikkat edilmelidir. Manzara seyir noktaları, sadece güzel doğa görüntülerini seyretmek isteyenler için değil, fotoğraf ve kamera çekimleri için de önemlidir.

Trekking için gelen turistlere, trekking malzemesi satacak satış reyonları da açılabilir. Çünkü trekkingde ayakkabıdan el fenerine, ilkyardım çantasından çadıra kadar çok çeşitli malzemeler gerekli olabilmektedir. Bu tarz satış reyonları da inceleme alanı için ayrı bir gelir kapısı oluşturacaktır.

Trekking, hiking ve kampçılık açısından planlanması gereken önemli bir nokta da tuvalet ihtiyacının nasıl giderilebileceği hususudur. Bunun için uygun yapı malzemesi kullanılan ve uygun mimaride tasarlanan, çevrenin görüntüsünü bozmayan tarzda tuvaletler, inceleme alanı içerisine yapılabilir. Aksi takdirde olumsuz bir takım durumların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Bu konu ile bağlantılı önemli bir diğer nokta da tuvaletlerin atıklarının çevreyi kirletmeyecek şekilde yok edilmesidir. İnceleme alanının planlaması yapılırken, bu durum alt yapı uzmanları tarafından en ideal tarzda planlanmalıdır.

### **3.1.5 Kampçılık**

İnceleme alanında kampçılık, ayrı bir turistik etkinlik olabileceği gibi, sadece trekking bünyesinde değerlendirilebilecek bir faaliyet de olabilir. Bunların dışında her iki amaca cevap verecek kamp yerleri de ayarlanabilir. Bu yönleriyle, inceleme alanında kamp yerlerinin tespit edilip düzenlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Kamp yerleri tespit edilirken, su kaynaklarına yakın olmasına ve zeminin çadır kurmaya uygun olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. İnceleme alanında sürekli kamp yeri olarak bu tarife en uygun yerin Kulat Çiftliği çevresi ve Can Dere Vadisi olduğu düşünülmektedir (Foto 21-22) (Harita 6). Fakat bu alanda var olan su potansiyelinin hayata geçirilmesi ve tuvalet sistemlerinin kurulması gibi ön çalışmaların yapılması zorunluluğu vardır. Kampçılık her ne kadar doğa ile iç içe olmayı gerektirse de temizliğe azami şekilde dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu, hem turistlerin sağlığı, hem de çevrenin korunması açısından önemlidir.

Bu alanın dışında da inceleme alanında uygun kamp yerlerinin olduğu düşünülmektedir. Bunların da amaca göre belirlenip, işler hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için de öncelikle trekking parkurlarının belirlenip, bu parkurlardan hangisinin, neresine kamp yeri kurulabileceğinin tespit edilmesi yerinde olacaktır.

Kamplarda çadırların turistlerle veya turist gruplarıyla beraber kurulmasına özen gösterilmelidir. Böylece turist kendisini daha çabuk bu etkinliğe adapte edebilecektir. Çadır kurmak, odun toplamak, ateş yakmak, bir ekip halinde çalışıp bir çok ihtiyacı doğadan karşılamak, şehir hayatında belki de bir çok kişinin özendiği bir yaşam biçimidir. Bu etkinlikler insanları günlük hayatın koşuşturmasından ve stresinden uzaklaştıracak, doğa ile insanları kucaklaştıracak etkinliklerdir.

### **3.1.6 Spor Kulüpleri İçin Kamp Yeri Olma**

Spor kulüpleri, özellikle de futbol kulüpleri, yazın Avrupa'daki yüksek ve serin yerlere giderek kondisyon ve güç antrenmanları yapmaktadırlar. Bazı kulüpler ise Türkiye'deki orta yükseklikteki alanları tercih etmektedirler. Hatta zaman zaman futbol takımlarının kır koşuları yaparak, güç depoladıkları medya organlarında görülmektedir.

İnceleme alanı spor kulüplerinin kamp yapması için gerekli olan yükselti koşullarını sunmaktadır (1608 m.). Günümüzde Uludağ'ın 1500-1600 m.



yüksekliklerindeki yaylalarda spor kulüpleri kamplar yapmaktadırlar. Burada özellikle de nefes açma çalışmalarına ağırlık vermektedirler. Bunun sebebi deniz seviyesinden yüksek yerlerde, insanlarda hemoglobin artışı görülmesidir. Bu olgu, kan basıncını ve dolayısıyla kan dolaşımını hızlandırarak, kas ve hücrelerin güçlenmesine olanak sağlar. Bu nedenle yüksek iklimde bulunma, iklime alışma ve güç geliştirme hareketleri sonucu insan bedeninin hareketlilik ve güç performansı yükselir. Bu performansın kazanılabilmesi için dağ ikliminde tercihen 1600-2000 metreler arasında en az 3 hafta, normal olarak 4-6 hafta bulunulması gerekli görülür<sup>7</sup>.

Alaçam Dağları, konumu gereği spor aktivitelerinin ve spor kulüplerinin sayı olarak fazla olduğu bir bölgede bulunmaktadır (Marmara ve Ege bölgelerinin birleşim alanında). Bu durumun da inceleme alanı için bir avantaj oluşturacağı düşünülmektedir.

Alaçam Dağları, gerek uygun yüksekliği, gerek konumu, gerekse doğası ile böyle bir faaliyete rahatlıkla ev sahipliği yapabilecek durumdadır. Yeter ki, iyi bir planlama ile sahada olması gereken turistik etkinliklere engel olmadan, spor kulüplerinin isteğine uygun sahalar, inceleme alanına adapte edilebilsinler.

Böyle bir etkinlik için en doğru planlamanın, kamp ve spor tesislerini inceleme alanının dışına yapmak olduğu düşünülmektedir. Çünkü inceleme alanında, böylesi büyük tesislere yer verilirse, hem diğer turistik faaliyetlerin uygulama alanı daralacak, hem inceleme alanının en büyük sermayesi olan doğal ve ekolojik çevre bozulacak, hem de gelen turistler rahatsız olacaklardır. Kaldı ki inceleme alanında, böylesi spor kompleksleri için yeterli düz alan bulunmamaktadır. Bundan dolayı Dursunbey ile inceleme alanı arasında kalan alanlarda kamp ve spor tesislerinin kurulması daha yerinde olacaktır. Güç depolama ve koşu antrenmanları için ise inceleme alanının içerisinde uygun parkurlar belirlenebilir. Böylece inceleme alanı da diğer turistik etkinlikler için daha rahat kullanılabilir.

<sup>7</sup> İsmet Ülker, (1992), *Dağ Turizmi*, (İstanbul: Tur. Bak. Yay.).

### 3.1.7 Kaya Tırmanışı

Dağ turizmi denilince ilk akla gelen etkinliklerden birisi kaya tırmanışıdır. Kaya tırmanışı, hem heyecan arayanlar için bir heyecan vesilesi, hem de dağcılığa yeni başlayacaklar için bir antrenman yöntemidir. Çünkü, dağcılık sporuna ilgi duyanlar, hemen dağcılığa başlayamazlar. Öncelikle çok yüksek olmayan dik yamaçlarda eğitim almaları gerekmektedir. Bunun için en uygun yerler, çok yüksek olmayan dik kayalardır.

Araştırma sahasında bu açıdan elverişli bir çok yer bulunmaktadır. Bunların başında da Çıtak Köyü'nün eteklerine kurulduğu, Kayabar Tepe ile, bu tepenin devamında uzanan, Çetlem Tepe, Katranocağı Tepe, Koyunağlı Tepe yamaçları oldukça ideal kaya tırmanışı alanları olarak göze çarpmaktadır (Foto 28). Özellikle de Çıtak Köyü'nün az ilerisinde bulunan ve Koca Dere Vadi tabanından yükselen Asarkayası Tepe (Foto 29), kaya tırmanışı için çok güzel bir diklik olarak belirlemektedir. Bunların dışında da araştırma sahasında kaya tırmanışına çok elverişli alanlar bulunmaktadır. Bu alanlar, genellikle araştırma sahasının güneybatı kesiminde yoğunlaşmaktadır (Harita 6).

İnceleme alanının yüksek kesimlerinde de dik yamaçlar olmakla beraber, buraları ormanlarla örülü alanlardır. Bu sebepten dolayı bu alanlarda iple yamaç tırmanışı yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Örneğin Eğrekyeridoğrusu Tepe böyle bir yerdir (Harita 6).

### 3.1.8 Yamaç Paraşütü

İnceleme alanında yamaç paraşütü için morfolojik açıdan uygun olduğu düşünülen alanlar belirlenmeye çalışılmıştır. Özellikle Kızıl Tepe (Foto 4-5-6) ile Kapanlık Tepe'nin böyle bir aktiviteye ev sahipliği yapabilecek konumda oldukları düşünülmektedir. (Harita 6). Bu iki tepe dışında da yine inceleme alanının çeşitli yerlerinde yamaç paraşütü için morfolojik açıdan ideal şartlar sunan yerler olduğu

düşünülmektedir. Belirtilen iki tepenin dışında rüzgâr ölçümlerine göre daha elverişli alanlar var ise bu etkinlik, buralarda da yapılabilir.

Zaten, yamaç paraşütü için en önemli olay, uygun bir yamacın bulunmasıdır. Paraşütün serilmesi ve paraşütle koşabilmek için yaklaşık 10-15 m.lik düz alan yeterli olmakla beraber, acemiler için 20-30 m.lik düz alan daha güvenli olacaktır.

Bununla beraber inceleme alanında, meteoroloji istasyonu olmadığı için, rüzgâr yönleri ve şiddeti ile ilgili herhangi bir veri elde edilememiştir. Bu sebepten dolayı, inceleme alanının yamaç paraşütü için uygun rüzgâr koşullarını sağlayıp sağlayamadığı tespit edilememiştir. Böyle bir etkinlik yapılmadan önce, özellikle yamaç paraşütü için tavsiye edilen alanlar için ayrıntılı rüzgâr ölçümlerinin yapılması kesinlikle gereklidir. Rüzgâr yönünün uygun olup olmaması yanında, rüzgârın aşırı bir hıza sahip olup olmadığı, rüzgârın yılın hangi zamanlarında ideal şartlar sunduğu gibi veriler tespit edilmeli, türbülansa yakalanma ihtimali tespit edilmeye çalışılmalıdır.

### 3.1.9 Dağ Bisikleti

Bisiklet de, diğer ulaşım vasıtalarında olduğu gibi, zaman içerisinde spor amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde gerek belli parkurlarda, gerekse dağlar gibi zor ve heyecan verici alanlarda bisiklet sporu yapılmaktadır.

İnceleme alanında bisiklet sporuna uygun parkurlar olduğu belirlenmiştir. Sadece gezmek ve spor yapmak için bisiklete binmek isteyenler, mevcut orman içi ulaşım yollarını kullanabilirler (Foto 11-12-16-23-27). Özellikle eğitim değerlerinin düşük olduğu alanlar, gezme amaçlı bisiklete binenler için idealdir.

Daha fazla efor sarf etmek isteyenler için özellikle Beydağı'nın gevşek zeminli ve eğimi fazla yamaçları tavsiye edilebilir. Bu alanların dışında, daha fazla heyecan isteyen bisikletçiler için heyecan verici parkurların da bulunduğu düşünülmektedir. Bir çok dağ bisikletçisini çekecek, güzel manzaralı, eğimi fazla alanlar inceleme sahasında mevcuttur. Günümüzde dik yamaçlarda, kayaların üzerinde bisikletini

götürmeye çalışan, adrenalin tutkunu sporcuların bulunduğu da göz ardı edilmemelidir.

İnceleme sahasının planlaması yapılırken, orman içi yollar asfaltlanmamalıdır. Bu yollar, trekking, hiking, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet gibi etkinlikler için kullanılmalıdır. Orman içi yollar asfaltlanacak olursa, bahsedilen etkinlikler için ideal ortam ortadan kalkmış olacaktır.

### 3.1.10 Çim Kayağı

Kar kayağı, özellikle son yıllarda önemli bir turizm potansiyeli olmuştur. Hatta Avusturya, İsviçre gibi ülkelerin turizm gelirlerinin büyük kısmı kış turizminden elde edilmektedir. Fakat kayak severler, kış ayları dışında da kayak zevkini tatmak istediklerinden çim kayağı gündeme gelmiştir. Çim kayağı, ilk meydana çıktığı andan itibaren büyük bir gelişme göstermiştir. Öyle ki dünyada son yıllarda gelişen ve popüler olan beş spor dalı arasında çim kayağı da gösterilmektedir<sup>8</sup>. Dolayısıyla, günümüz turizminde çim kayağı önemli bir konuma gelmiştir.

Araştırma alanında bu spor için uygun alanlar vardır. Tespit edilebildiğine göre, Göğü Köyü'nün kuzey kesimi, uygun eğim şartları göstermektedir (Foto 9) (Harita 6). Burada bodur çalılar bulunduğundan çim kayağı alanı açmak için ağaç tahribatı olmayacaktır. Bu alanın dışında, sahanın bir çok yerinde uygun eğim değerlerine sahip alanlar tespit edilebilir. Bu yerlerden, orman örtüsüne sahip olmayan yerler belirlenerek, alternatif pistler oluşturulabilir. Tabii ki bütün bu sahaların çim kayağı pistleri haline getirilmesi için çim ekilmesi ve sulama olanaklarını sağlanması gerekmektedir. Çünkü eğim şartları uygun olan ve çimleri sulama imkanının olduğu her yerde çim kayağı pisti oluşturulabilir. İdeal bir pistte çim uzunluğu 5 cm.yi geçmez. Pistte çukurlar, dik çıkıntılar, köstebek tepelikleri, düşey ve yatay hendekler bulunmamalıdır. Pistin bitiminde düz bir alan ve takiben bir ters meyil bulunması, özellikle yeni başlayanlar için durma problemini ortadan kaldırır. Kar kayağı

<sup>8</sup> Kenan Arınç. (2003), "Çim Kayağı ve Demirtaş Barajı Çim Kayağı Merkezi Örneği (Bursa-Türkiye)", Standart Dergisi, Sayı:499, Ankara.

pistlerinin eğimleri çim kayağı için fazla diktir. 300 m. uzunluğunda ve %20-25 eğimindeki bir çim kayağı pisti ideal bir pisttir. Yeni başlayanlar için ise %10'luk bir eğim yeterlidir<sup>9</sup>.

### 3.1.11 Atlı Doğa Yürüyüşü

Binicilik, önceleri ulaştırma amacıyla yapılırken; son zamanlarda spor amacıyla yapılmaya başlanmış, günümüzde bunu da aşır, turizme hizmet eder hale gelmiştir. Öyle ki Türkiye'deki bazı binicilik tesisleri turistik amaçlarla çalışmakta ve oldukça iyi paralar kazanabilmektedir. Hem ata binmek, hem de at eğitimi almak ücretli olduğu için önemli gelirler elde edilebilmektedir.

Fakat binicilik faaliyetlerinin yapılabilmesi için inceleme alanında bazı tesislerin kurulması gerekmektedir. Çünkü inceleme alanında, şu anda binicilik için uygun tesisler bulunmamaktadır. Öncelikle binicilik sporunu ilk kez yapacak olanlar için bir eğitim alanı yapılması yerinde olacaktır. Burada, eğitim alanı olarak 20x40 m. ebatlarında bir maneje yeterli olacaktır. Böyle bir eğitim manejinde aynı anda 5 ila 7 kişi eğitim görebilecektir. Bundan başka inceleme alanında 20 boxluk bir ahır yeterli olabilecektir. Ahıra ek olarak da eyer ve nalbant odaları ile iç sulak avlusu ve samanlık üniteleri gibi yerler yapılmalıdır. Çocuklar için ise birkaç pony atı veya midilli atı bulundurulmalıdır. Böylece çocukların da ata binmeyi öğrenmesi ve ata binme heveslerinin tatmin edilmesi mümkün olabilecektir. Çünkü normal atlar çocukların binmesi için uygun değildirler. İlk etapta binicilik için yapılacak harcamalar çok gibi görünebilir. Fakat halihazırdaki atlı spor kulüplerinin aldıkları üyelik, eğitim ve ata binme ücretleri ile bu kulüplerin yaptıkları yatırımlar düşünüldüğünde bu alana yapılacak yatırımları çok görmemek gerekir.

Bunların dışında inceleme alanının doğal yapısının ve bitki örtüsünün atlı doğa yürüyüşü için çok ideal olduğu düşünülmektedir. Zaten, atlı doğa yürüyüşü için önemli olan güzel bir ormanlık alanın ve doğal güzelliklerin bulunmasıdır. Alaçam

<sup>9</sup> Morpa Spor Ansiklopedisi, (1997), (İstanbul: Orhan Ofset) Cilt: 1-2-3.

dağları da bu imkanı fazlasıyla vermektedir. İnceleme alanına; diğer doğa sporlarıyla bir araya getirilerek, seyahat acentaları tarafından spor turları düzenlenmesi de sağlanabilir.

### 3.1.12 Golf

Türkiye’de, son yıllarda art arda uluslar arası nitelikte golf tesisi hizmete girmektedir. Bunda etkili olan neden, golf için gelen turistlerin diğer turistlerden daha fazla para bırakmalarıdır. Golf sporunun bu araştırmayı ilgilendiren tarafı ise doğa ile iç içe bir ortamda oynanmasıdır.

Araştırma sahasında Göğü Köyü çevresi ile Alaçam Köyü yakınlarında böyle golf oynamaya uygun alanlar bulunmaktadır. Bu alanlarda hem düz, hem engebeli yerler ile golf için gerekli doğal engeller yer alır. Fakat su barikatları gibi bir takım golf engellerinin de buralara eklenmesi yerinde olacaktır (Foto 7-10-13) (Harita 6).

Golf tesisleri büyük yatırım gerektirmektedir. Fakat golf sporunu üst gelir düzeyindeki kişilerin tercih etmesi, bu alana yapılacak yatırımların kısa bir zamanda kendini amorti edip, kâra geçilmesine neden olacaktır.

Fakat burada dikkat edilmesi gereken bir konu vardır. O da golf sporunun normalde büyük alanlara (5.000 m<sup>2</sup> civarında) yayılarak yapılmasıdır. Ancak araştırma sahası, sadece büyük bir golf sahasına ayrılırsa, turizm faaliyetlerinin çeşitliliğinin azalmasına ve turizm sezonunun kısa kalmasına neden olabilir. Bu sebeplerden dolayı büyük ölçekli değil, nispeten küçük ölçekli bir golf sahasının yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Hatta golfe yeni başlayanların eğitim alanı olabilecek veya keyifli vakit geçirmek isteyenlere hitap edecek mini golf tesislerine ağırlık verilebilir. Mini golf tesisleri az yer kaplamaları nedeniyle, konaklama tesislerinin yakınlarına da kurulabilir. Burada tecrübe kazanan golfçüler, daha sonra, çok büyük olmayan asıl golf sahasına çıkararak kendilerini geliştirme fırsatı bulabilirler.

### 3.1.13 Orienteering

Orienteering organizasyonları, belki de inceleme alanındaki en önemli turizm faaliyetlerinden biri olabilir. Ormanlık bir arazi içinde, üzerinde kontrol noktaları işaretlenmiş büyük ölçekli bir harita ve pusula yardımıyla yönünü bularak belirli bir parkuru en kısa sürede tamamlama yarışmasına orienteering denilmektedir. Bu faaliyet için araştırma sahasının tamamı çok güzel olanaklar sunmaktadır. Özellikle, inceleme alanının doğu, iç ve kuzey kesimleri, gür bitki örtüsü ve eğimli yapısı ile oldukça ideal alanlardır (Harita 6).

Inceleme alanının geniş bir yer kaplaması, hem amatör hem de profesyonel orienteering organizasyonlarının yapılabilmesi için ideal bir durumdur. Bunlardan başka, orienteering organizasyonlarına aynı anda bir çok kişinin katılabilmesi, inceleme alanına gelen turist sayısını arttıracak, yörenin daha çok kişi tarafından bilinip tanınmasını sağlayacaktır. Öyle ki günümüzde bir çok şirket, orienteeringe kurum içi grup motivasyon oyunlarının bir parçası olarak eğitim programlarında yer vermektedirler. Bu durumun da inceleme alanının tanıtım faaliyetleri açısından iyi bir avantaj olacağı düşünülmektedir.

Orienteering, maliyeti çok az olan bir spordur. Çevreci bir spor olan orienteeringde gerekli her şey kontrol noktalarına yerleştirilip, takılmaktadır. Yarış bittikten sonra ise malzemeler araziden toplanmaktadır. Binlerce kişinin katıldığı yarışmalardan sonra bile ertesi güne sadece ayak izleri kalmaktadır.

### 3.1.14 Paintball

Inceleme alanının çeşitli yerlerinde paintball alanları tasarlanabilir. Fakat araştırma sırasında inceleme alanının güneydoğu ve iç kesimlerinin bu oyun için daha ideal şartlar içerdiği tespit edilmiştir. Çünkü bu alanlar ağaç, engebe vb. doğal engellere sahip alanlardır. Bu alanlara, paintball teçhizatlarını barındıran ve dağıtımını yapan, oyuncuların dinlenme vb. çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tesisler kurulması yerinde olacaktır. Bu tesislere aynı zamanda paintball organizasyonlarını

yapacak, turistlerle irtibatı sağlayacak yetkililer de konulabilir. Bu tesislerin doğaya uygunluk açısından bungalov tarzında ve tek katlı olması daha yerinde olacaktır.

Bu oyunun doğa ile iç içe ortamlarda oynanması ve doğaya zarar vermemesi, bu oyunun inceleme alanında rahatlıkla yapılabilmesini sağlayacaktır. Her çeşit iklimde yapılabilmesi de bu sporun yıl boyu yapılabilmesi avantajını doğuracaktır. Böylece yıl boyu süren bir turizm faaliyeti olabilecektir. Kurulum için pek bir masraf istemeyen bu oyunun, gruplar halinde oynandığı için iyi kâr getireceğine inanılmaktadır.

### 3.1.15 Avcılık

İnsanlar, yüzlerce yıl boyunca beslenme, giyinme vb. zorunlu ihtiyaçları için avlanmışlardır. Tarım ve sanayiın gelişmesi ile insanlar spor amacıyla veya hobi olarak avcılık yapmaya başlamışlardır. Son zamanlarda ise avcılık, önemli bir turizm faaliyeti olarak ortaya çıkmıştır. Hatta ülkelerin turizm gelirlerinde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Zaten inceleme alanı da halihazırda av turizmine ev sahipliği yapmaktadır. Yurt içinden ve dışından turistler inceleme alanına gelmektedirler.

Alaçam ormanları içinde batıdan başlayarak Gölcük, Değirmeneğrek, Alaçam, Candere ve Yayla orman işletme şeflikleri idari alanlarında olmak üzere, kuzeyde Gökçepınar, Çelikler, Göğü, Aşağımusalar ve Yukarımusalar Köyleri, doğuda Çamlık, Çanakçı ve Yassıören köyleri, güneyde Simav Orman İşletme Müdürlüğü idari alanı, güneybatıda Bigadiç orman işletme müdürlüğü idari alanı tarafından çevrelenen 28.200 ha.da 2002 yılında Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından Yaban Hayatı Koruma Alanı ilan edilmiştir<sup>10</sup>.

İnceleme alanındaki en önemli iki av hayvanı, yaban domuzu ile karacadır. İnceleme alanının hemen tamamında karaca ve yaban domuzu bulmak mümkündür.

<sup>10</sup> Bülent Özkan – Erhan V. Küçükerbaş – Şerif Hepcan, (2002) “Dursunbey ve Yakın Çevresinin Rekreatiyonel Turizm Yönüyle Değerlendirilmesi”, Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu 2-3 Eylül 2002 Dursunbey-Balıkesir, (İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.).



İnceleme alanındaki Yayla Orman İşletme Şefliği idari alanında bulunan ve yörenin rekreasyonel yönden önemini arttırıcı bir faktör durumundaki karaca ve geyik üretme istasyonunun bulunacak bir sponsor firmanın sağlayacağı parasal destek sayesinde yaşatılması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır<sup>11</sup>.

Av turizmine katılan turistlerin harcamaları yüksek miktarlara ulaşmaktadır. Avlanmak için yapılan ulaşım ve konaklama harcamaları ile avlanma bedeli olarak yapılan harcamalar, önemli miktarlara ulaşmaktadır. Ayrıca avcı turistler, vurdukları ve yaraladıkları hayvan başına para ödedikleri gibi, boşa gitse dahi attıkları mermi başına da para ödemektedirler. Özellikle Avrupa'da, av turizmine katılan insanların gelir düzeyi yüksek kişiler olduğu da düşünülürse; avcılık, ekonomik olarak getirisi fazla bir turizm faaliyeti olarak ortaya çıkmaktadır.

İnceleme alanı için avcılığın bir diğer faydası da turizm sezonunu uzatması olacaktır. Çünkü avcılık sezonu sonbahar, kış ve ilkbahar başı gibi turizm açısından ölü sayılabilecek bir sezonda yapılmaktadır. Böylece av turizminin, turizm istihdamının devamını ve turizm gelirlerinin sürekliliğini sağlayacak bir faaliyet olacağı düşünülmektedir.

Bunlardan başka, inceleme alanında hem atış eğitimi verecek hem de avlanma konusunda rehber olacak kişilere ihtiyaç duyulacaktır. Bu da bölge insanı için istihdam imkanı oluşturabilecek ve avcılıktan elde edilen gelirlerin yörede kalmasını sağlayacaktır.

### **3.1.16 Süs Taşları**

Avrupalı turistler, ülkelerinde yaygın bir sanayi dalı haline gelen sentetik ve taklit süs taşları yerine az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki otantik ve doğal malzemelere sahip olmak için bu gibi üretim merkezlerine akın ederler. Bu yüzden süs taşı işleme merkezleri, büyük şehirler yerine daha küçük kent ve kasabalarda

<sup>11</sup> a.g.e.

odaklanmaktadır. Bu durumda ülkeye gelen turistlerin daha çok yer dolaşmasını ve ülkede daha fazla kalmasını sağlayan bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır. Süs taşı işletmeciliği profesyonel ancak otantik havası bozulmadan yapılırsa, turizm yönünden daha çekici olmaktadır. Seyahat eden yabancıların, gittiği ülkeye özgü bir hediyelik eşya alması en büyük tutkusudur. Dünyada birçok bölge, önemsiz ve bilinmez bir konumda iken, o yörede bulunan süs taşı ile yöre ekonomisini canlandırmıştır. Ayrıca bu süs taşının yerini görmek ve süs taşını yerinden toplamak için özel turistik turların düzenlenmesiyle, bilinmeyen bu bölgeler turistik merkezler haline gelmiştir<sup>12</sup>.

İnceleme alanının kuzeydoğusunda yer alan Göğü Köyü'nün kuzeyinde, orman gözetleme kulesinin az ilerisindeki ormanlık alanda, ametist madeni mevcuttur (Foto 8). Bu değerli taşın kristalinin vücuda değdirilmesi sonucunda, vücuttaki negatif enerjiyi aldığı, ağırlara iyi geldiği hem yüzyıllardır dile getirilmiş hem de Göğü Köyü halkı tarafından ifade edilmiştir (Harita 6).

Ametist madeninin temizlenmiş koleksiyonluk ametist kristalleri, temizlenmiş ve belirli formlarda kesilmiş dişli ametist örnekleri, köklerinden yapılan kabaşon işlenmiş ürünler, köklerinden kırılan düzensiz parçaların tamburlanma yöntemiyle işlenip ortalarının delinmesiyle oluşturulan işlenmiş parçalar, köklerinden faset işleme ile yapılmış mücevher taşları, köklerden kesilmiş kenarları doğal formlu plakalar, köklerinden yapılan dekoratif kullanımlı ürünler, ürün tiplerinden kuyum atölyelerinde gümüş metali kullanılarak yapılacak kolye, küpe, yüzük, broş, bileklik vb. takılar şeklinde satılması mümkündür. Bu bahsedilen ürünlerin mevcut sergi salonunda veya yurt içi-yurt dışı ihtisas fuar ve sergilerinde yapılacak satışlarından, en düşük değerler göz önüne alınırsa bile yaklaşık 350.000 € t/yıl gelir elde edilebilir. Diğer yandan bu süs taşının son haline getirilmesi için atölye, laboratuvar ve teşhir salonları açılması gerekmektedir. Bunlar için gereken sermaye ise yaklaşık 40.000 €'dur<sup>13</sup>. Tabii ki gelecek yüklü miktardaki gelir düşünüldüğünde, gereken sermayeyi çok görmemek gerekmektedir.

<sup>12</sup> Murat Hatipoğlu, (2002), "Göğü Köyü'nde Ametist Madeni Potansiyeli ve Değerlendirilmesi", Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu 2-3 Eylül 2002 Dursunbey-Balıkesir, (İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.).

<sup>13</sup> a.g.c.

Bu ürünün en kârlı satışları Alaçam Dağları'nın mevcut turizm potansiyellerinin işletilip, burayı turist cazibe merkezi haline getirmekle olacaktır. İnceleme alanında gerek madenin bulunduğu yerlerin turistlere gezdirilmesi, gerek madenin işleminde yerel halkın çalıştırılarak yerel halka istihdam sağlanması, gerekse satış reyonlarının açılarak birinci elden ürünlerin turistlere satılmasının, ekonomik açıdan yöre halkına önemli getirileri olacağına inanılmaktadır.

### **3.2 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Olanakları**

#### **3.2.1 Ulaşım**

İnceleme alanı Bursa gibi nüfusu 1,5 milyona dayanmış bir şehre yakın konumda olmakla beraber, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden de rahatlıkla ulaşılabilir konumda bulunmaktadır (Harita 1). İnceleme alanına kara ve demir yolu ile direkt, hava ve deniz yolları ile de aktarmalı olarak ulaşmak mümkündür. Bu durum da inceleme alanına gerek konum gerekse ulaşım kolaylığı bakımından önemli bir avantaj sunmaktadır.

Örneğin; Uludağ, Türkiye'deki ilk dağ turizm merkezidir. Uludağ'ın potansiyellerinin keşfi ve buralara turistlerin gelmesinde tamamen konumu etkilidir. Özellikle İstanbul gibi Türkiye'nin merkezi konumundaki bir şehre nispeten yakın olması ve ana yol güzergahları üzerinde olması bunda etkili olmuştur. Buna karşılık Kaçkar Dağı da turizm potansiyeli bakımından ideal bir dağ olduğu halde geç keşfedilmiş ve turistik açıdan Uludağ kadar gelişmemiştir. Bu durumun en önemli nedenlerinden birisi de ulaşım açısından turizme katılan kitlelerin yaşadığı yerleşmelere uzak olmasıdır.

Turistik alana ulaşımın kolay olmasının en önemli avantajı kalış süresini uzatmasıdır. İnsanlar, ulaşımında çok zaman kaybederlerse, bu kalış süresinin kısalmasına neden olmaktadır. Ayrıca turistler, yola ayıracakları parayı, turistik mekana ayırarak, mekânın elde ettiği turistik gelirleri arttıracaklardır. İşte inceleme

alanının, turistler için bu açılardan da ideal bir alan olacağı, diğer yandan da inceleme alanındaki turistik tesislere daha çok maddi kazanç sağlayacağı düşünülmektedir.

### 3.2.1.1 Karayolu

İnceleme alanı batı ve iç bölgelerdeki bir çok önemli yerleşime –ki nüfusu fazla olan yerleşmelerin olduğu alandır- karayolu ile en fazla 8-10 saatte ulaşılabilir bir konumdadır (Harita 1).

İnceleme alanına karayolu ile en kolay ulaşım Dursunbey İlçesi'nden sağlanabilir. Bu bağlamda da Dursunbey'e ulaşımı sağlayan yolların şu an itibariyle durumlarına bir göz atmak yerinde olacaktır. Dursunbey'den Balıkesir'e giden bir yol olduğu gibi; Dursunbey, Dursunbey-Harmancık yolu ile hem Bursa'ya hem de Ankara'ya bağlanmaktadır. Bunlardan Dursunbey-Balıkesir karayolu ulaşım için gayet elverişli bir yoldur. Bu yol üzerinden gerek İzmir'e karayolu ulaşımı Balıkesir-Manisa-İzmir hattıyla çok rahat bir şekilde sağlanabilmektedir. Diğer yandan Balıkesir'in Edremit Körfezi'ndeki turistik merkezlerine Balıkesir üzerinden kolayca ulaşmak mümkündür. Dursunbey-Balıkesir arasında yaklaşık saatte bir, karşılıklı otobüs seferi bulunmaktadır. Bu seferlerin saatleri yaz ve kış aylarında değişmekle beraber, genelde ilk sefer sabah 07:30'dan en geç akşam saat 21:00'e kadar otobüs bulunmaktadır.

Dursunbey'i Kütahya ve Eskişehir üzerinden Ankara'ya bağlayan karayolunun Dursunbey-Harmancık arası ise daha henüz yapım halindedir. Dursunbey-Harmancık arası 60 km. olup, yaklaşık 50 km.si dar ve virajlı olduğu için kötüdür. Eğer bu yolda düzenleme ve genişletme çalışmaları yapılırsa, Dursunbey-Ankara arası karayolu ulaşımı çok rahatlıkla yapılabilecektir. Çünkü Harmancık İlçesi'nden Ankara'ya kadar ulaşan yol, ulaşım açısından gayet elverişlidir. Hatta yolun birçok yerinde üç şeritli yollar dahi bulunmaktadır. Bu 50 km.lik yol düzeltildiğinde Dursunbey-Bursa ulaşımı da çok rahatlayacaktır. Çünkü Dursunbey-Harmancık yolunun 55. km.sindeki kavşak, yolu Bursa'ya ayırmaktadır. Bu kavşaktan, Bursa'ya kadar olan yol düzgün bir yoldur. Bu kavşaktan sonra yaklaşık 1,5 saatlik bir yolculuktan sonra Bursa'ya ulaşmak

mümkündür. Dolayısıyla 50 km.lik yol düzeltildiğinde Dursunbey-Bursa arası ulaşım zamanı 2 saate kadar düşecektir. Hatta karayollarının Bursa'ya ulaşımı sağlayan bu yolu 30 km. kadar kısaltan bir yol yapım çalışması da mevcuttur. Bu durumda Bursa'ya ulaşım zamanını 30 dakika kadar kısalacaktır. Şu anda Dursunbey-Bursa arasında günde iki tane midibüs ulaşımı sağlamaktadır. Tabii ki bu midibüsler, turizm faaliyetleri başladığında yetersiz olacaklardır. Bunların yerine yeni otobüslerin sefere konması gerekecektir. Bu midibüsler Dursunbey'den sabah 06:30 ve 08:30'da hareket etmektedirler. Bursa'dan ise saat 13:30 ve 15:30'da yola çıkmaktadırlar.

Dursunbey'den, Bursa üzerinden İstanbul'a ulaşmak da mümkündür. Bursa-İstanbul arası 240 km.dir. Şu an için Dursunbey-İstanbul arası yaklaşık 6 saat kadar sürmektedir. Eğer Bursa yolundaki kısaltma çalışması tamamlanırsa, İstanbul'a ulaşım da daha kısa gerçekleşir.

Dursunbey'den inceleme alanı sınırlarına ulaşım ise yaklaşık 15-20 dakikalık bir yolculuk ile mümkündür. Bunun için önce Dursunbey İlçesi'nden 7 km. mesafedeki Dursunbey İstasyon Mahallesi'ne gidilmesi gerekmektedir. Daha sonra İstasyon Mahallesi'nden Göğü Köyü'ne orman yolları kullanılarak gidilebilmektedir. Bu stabilize yollar araçla ulaşım açısından elverişli değildir. Bu sebepten dolayı bu yolların acilen asfaltlanması gerekmektedir. Her ne kadar kısa ve şu an için sorunsuz bir yol olsa da, inceleme alanında turizm faaliyetleri başladığında, bu yollar yetersiz kalacak ve trafik yoğunluğu ile ulaşım rahatlığı açısından sorunlar yaşanacaktır.

Göğü Köyü'nden ise yine orman yolları kullanılarak Alaçam ve Çelikler köyleri ile orman yangın kulelerine ulaşmak mümkündür. Alaçam Köyü'nden ise Meyvalı Köyü başta olmak üzere inceleme alanının güney ve batısında olan bütün köylere ulaşılabilir. Bu yollar şu an için stabilize yol konumundadır. Bu yollardan özellikle orman içi ulaşımı sağlayan ve orman gözetleme kulelerini birbirine bağlayan orman yollarının, kesinlikle asfaltlanmaması gerekmektedir. Nitekim Doğu Karadeniz yaylaları ile Uludağ'da yapılan asfaltlar, doğal çevre ve ekosistem üyeleri üzerinde zararlara yol açmıştır. Çünkü yapılan asfalt, doğal hayatın akışını bozmakta, egzoz dumanları çevreyi kirletmekte, araç gürültüsü hem insanları rahatsız etmekte, hem de

doğadaki hayvanları doğal ortamlarından kaçırmakta, yani göç etmelerine neden olmaktadır. Böylesi bir durumda hem ekolojik denge bozulacak, hem de doğal çevre kirlenecektir. Sonuçta, sermayesi doğal çevresi olan inceleme alanı zarar görecektir. Bu sebeplerden dolayı bu yollar, araç ulaşımı için değil, trekking, hiking, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet gibi bir takım sportif amaçlarla kullanılmalıdır. Böylece inceleme alanındaki turistler, yaban hayatı ve doğal çevre de rahatsız edilmeyecektir. Üstelik turistlerle doğal çevre arasına yabancı bir faktör de girmemiş olacaktır.

İnceleme alanındaki yollardan sadece Meyvalı Köyü'nden başlayıp, Aşağıgöçek Köyü'nde son bulan yolda asfaltlama yapılabilir. Böyle bir çalışma, inceleme alanının doğal çevresine zarar vermeyeceği gibi inceleme alanının güneyindeki ve batısındaki köyler arasındaki ulaşımı da kolaylaştıracaktır. Yine de böyle bir karar alırken de artı ve eksiler daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilerek son karar verilirse daha yerinde olacağı düşünülmektedir.

### 3.2.1.2 Demiryolu

İnceleme alanına ulaşım açısından önemli bir alternatif de demiryoludur. Çünkü Dursunbey İlçesi'nde bulunan istasyondan İzmir-Manisa-Balıkesir-Kütahya-Eskişehir-Ankara hattında işleyen trenler geçmektedir. Bu demir yolu hattı üzerinde şu anda dört tren seferi vardır. Bunlardan Mavi Tren ve Karesi Ekspresi; İzmir-Manisa-Akhisar-Soma-Savaştepe-Balıkesir-Dursunbey-Tavşanlı-Kütahya-Eskişehir-Polatlı-Ankara güzergahında işlemektedirler. Bu trenlerden Mavi Tren İzmir'den Ankara'ya giderken, gece saat 23:30-24:00 arasında; Karesi Ekspresi gece 01:30-02:00 saatleri arasında Dursunbey'den geçmektedirler. Ankara'dan İzmir'e giderlerken ise Mavi Tren saat 03:00-03:30 arası, Karesi Ekspresi ise 04:30-05:00 saatleri arasında Dursunbey'den geçmektedirler. Diğer trenlerden Ege Ekspresi ise gündüz saatlerinde sefere çıkan bir trendir. Bu tren İzmir-Eskişehir arasında işlemektedir. Eskişehir'e giderken saat 14:00-14:30 arası, İzmir'e giderken ise 15:30-16:00 saatleri arasında Dursunbey'den geçmektedir. Dursunbey'den geçen son tren seferi ise Balıkesir-Kütahya arasında çalışan posta trenidir. Bu tren ulaşım açısından

pek elverişli bir tren olmamakla birlikte, gündüz saatlerinde Dursunbey'den geçmektedir.

Tabii burada bir ayrıntıyı belirtmek yerinde olacaktır. Tren seferleri, Dursunbey İlçesi'nin merkezinden değil Dursunbey İstasyon Mahallesi'nden geçmektedir. Dursunbey İstasyon Mahallesi, daha önce de bahsedildiği üzere Dursunbey'e 7 km. mesafede bulunmaktadır. İnceleme alanının sınırlarının ise hemen birkaç km. ilerisinde yer almaktadır. Bu özelliği ile tren seferlerinin, inceleme alanına ulaşım açısından ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılması gereken ise, buradan geçen Mavi Tren sayısını ikiye çıkarmaktır. Bunun için, gündüzleri işleyen Ege Ekspresi'nin Mavi Tren tarzında bir tren haline getirilmesi daha yerinde olacaktır. Böylece hem gündüz, hem de gece birer tane mavi trenin Dursunbey'den geçmesi sağlanacaktır. Eğer bu düzenleme yapılacaksa, Ege Ekspresi'nin İzmir-Eskişehir arası değil, İzmir-Ankara arası işlemesi de daha yerinde olacaktır. Böyle bir ayarlama sonucunda Ankara'dan gelecek turistlerin de gündüzleri gelebilme imkanı sağlanabilecektir.

Dursunbey'den geçen demiryolunun bir avantajı daha vardır. Dursunbey İlçesi'ne trenle yaklaşık 5-5,5 saat mesafede olan Eskişehir İli, demiryolu ağı açısından bir dağıtıcı görevi üstlenmektedir. Eskişehir'den Kars'a, Diyarbakır'a, Konya'ya, Isparta'ya, Afyon'a, Denizli'ye ulaşan demiryolu hatları mevcuttur. Bu hatlar kullanılarak, inceleme alanından Türkiye'nin demiryoluna sahip bir çok yere ulaşmak mümkündür.

Türkiye'de demiryolu yatırımları arttıkça ve demiryolu ulaşımı hak ettiği noktaya geldikçe, Dursunbey üzerinden ulaşımı sağlayan trenlerin kalitesi de artacaktır. Belki zaman içerisinde Ankara-İstanbul arasında hizmete girmesi planlanan hızlı trenler, Ankara ile İzmir'i de birbirine bağlayacaktır. Bu durum da Alaçam Dağları'nın turizm faaliyetlerine olumlu bir katkı olacaktır. Özellikle Anadolu'nun çeşitli yerlerinden trenle gelecek turistlerin, ulaşımında kaybedecekleri zamanın azaltılması sağlanabilecektir.

### 3.2.1.3 Havayolu

İnceleme alanına en yakın havaalanları Balıkesir ve Bursa'da bulunmaktadır. Fakat Balıkesir Havaalanı birkaç sene Balıkesir-Ankara arası seferlere ev sahipliği yaptıktan sonra, talep yetersizliğinden dolayı bu seferlere son verilmiştir. Bu seferlerin tekrar başlatılması inceleme alanına olduğu kadar, Balıkesir turizmine de büyük faydalar sağlayacaktır. Ayrıca Balıkesir'de bir de askeri havaalanı mevcuttur. Bu havaalanı da alternatif olarak düşünülmelidir. Tabii ki bu havaalanının kullanılabilmesi için askeri yetkililerle işbirliği içerisinde olunması gerekmektedir.

İnceleme alanına yakın bir konumda bulunan Bursa havaalanı da önemli bir alternatif olarak ortada durmaktadır. İnceleme alanına çok yakın olmasalar da İzmir ve Eskişehir havaalanları da Anadolu'nun daha uzak yerlerinden gelebilecek turistlerin faydalanılabilecekleri havaalanları olabilirler. Tabii ki havayolu ile inceleme alanına direkt ulaşım mümkün değildir. Havayolu ancak kara veya demiryolu ile bağlantılı seferlerle işletilebilecek bir alternatiftir.

Bunların dışında, inceleme alanına özel helikopter şirketleriyle yapılacak anlaşmalar ve helikopterlerin inişi için yapılacak pistlerle helikopter yolu ile ulaşım da sağlanabilir. Helikopterin, özellikle maddi gücü yerinde olan turistler için önemli bir ulaşım alternatifi olduğu düşünülmektedir.

### 3.2.1.4 Denizyolu

İnceleme alanı, denize kıyısı olmayan bir konumdadır (Harita 1). Fakat Türkiye'nin önde gelen limanlarından Bandırma Limanı'na ve Edremit Körfezi'ne pek de uzak sayılmayacak bir mesafededir. Adı geçen yerlere kurulacak turizm irtibat büroları ile deniz yolundan gelen turistlerin, inceleme alanına yönlendirilebileceği düşünülmektedir. Bandırma veya Edremit Körfezi'ne deniz yolundan gelen turistlerin kara veya demir yolu (Bandırma-Balıkesir arasında Marmara Ekspresi sefer yapmaktadır) ile inceleme alanına ulaşımı sağlanabilir. Balıkesir iline Bandırma ve



Ayvalık ilçelerinden 23.067 (1989 verilerine göre<sup>14</sup>) turistin deniz yolu ile giriş yaptığı saptanmıştır. Bu açıdan denizyolu alternatifinin de düşünülmesi gerektiğini belirtmek yerinde olacaktır.

### 3.2.2 Konaklama

Turizmin belki de en önemli hizmet birimi konaklama işletmeleridir. Çünkü turizm faaliyetine katılacak turist için birinci öncelik, gideceği yerde rahatlıkla kalabileceği bir konaklama işletmesinin varlığıdır.

Fakat eko turizmin temelinde doğa ile iç içe olmak yattığı için inceleme alanında kurulacak konaklama işletmelerinin de lüks ve gösterişli oteller olmaması gerekmektedir. Bunun yerine görünüş olarak sade, hizmet kalitesi olarak 5 yıldızlı konaklama tesisleri kurulmalıdır. Fakat lüks ve gösterişten kaçınırken; rahatlık, konfor ve temizlikten kesinlikle taviz verilmemelidir. Gelen turistlerin konaklama, yeme içme, haberleşme vb. temel ihtiyaçları sorunsuz bir şekilde karşılanmalıdır. Gelenlerin rahat edebilecekleri en iyi ortam oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Şu an itibarıyla inceleme alanına gelen turistler, orman işletme şefliklerinde kalmaktadırlar. Tabii ki bu ortamlar turistler için rahat ve kullanışlı ortamlar değildir. İnceleme alanına en yakın konumda bulunan Dursunbey’de ise halihazırda Turizm Bakanlığı belgesi taşıyan bir otel bulunmamaktadır. Bu iki durumdan dolayı da inceleme alanına yeni, konforlu, turistlerin rahat edebileceği konaklama tesislerinin yapılması gerekmektedir.

İnceleme alanında, doğal yapıyı bozucu tarzda konaklama tesisleri inşa edilmemelidir. Özellikle çok katlı beton yapılar, buradaki doğal görüntüye büyük zarar vereceğinden, bunlardan uzak durmalıdır. İnceleme alanına kurulacak tesislerin, öncelikle çevre ile uyumlu olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü burada

<sup>14</sup> Suna Doğaner. (1996), “Türkiye’de Turizm Ulaştırması”, *Coğr. Araş. Derg.*, Sayı:4, İstanbul.

turizmin temeli çevredir. Çevre ile uyumsuz, göze hoş gelmeyen beton yığınları bu alana dolmaya başladığında buradaki turizm faaliyetleri bitme noktasına gelebilir.

İnceleme alanında tesisler inşa edilirken, geleneksel mimari tarzları korunarak, yerel yapılaşma ile uyumlu ahşap veya taş malzemelerin kullanıldığı konaklama tesislerine ağırlık verilmelidir. Tesisler, en fazla 2 katlı olmalıdır. Böylece doğadaki güzel manzaralar kesintiye uğratılmayacaktır. Kısacası yapılacak konaklama tesisleri, çağdaş yaşamın isteklerine uygun, çevreyle uyumlu ve hafif yapıda olmalıdır.

İnceleme alanının sonuçta bir dağ kütlesi olması nedeniyle, yapılacak konaklama işletmelerinde veya diğer tesislerde bir takım kurallara uymak gereklidir: Öncelikle tesisleri inşa ederken, ön yüzlerinin hakim rüzgâr yönünde olmamasına dikkat edilmelidir. Yine hakim rüzgâr yönünde, pencere ve açıklıklara pek yer verilmemelidir. Çünkü yüksek yerlerde rüzgârlar sert eserler. Yapılan pencereler, zorunluluk bulunmadıkça, büyük olmamalıdır. Zorunlu durumlarda ise pencereler parçalı olarak yapılmalıdır. Böylece, hem camların çabuk kırılması engellenecek, hem de kırılma ve tahribat olsa da can güvenliği fazla tehlikeye girmeyecektir. Yapıların çatı eğimlerinin fazla olması da sağlanmalıdır. Böylece yağın yağmur suları ve kar yığınları çatıda ağırlık yapmadan yere akacaktır. Özellikle buralarda karın erimeden daha uzun süre kalacağı düşünülürse, çatılarda ciddi baskılar oluşturacaktır. Eğimi fazla çatı bu duruma iyi bir çözümdür.

Kurulacak konaklama tesislerinin yatak kapasiteleri de doğru bir planlama ile tespit edilmelidir. Gelebilecek turist sayısı, tespit edilebildiği kadarıyla belirlenmeye çalışılmalı, tesislerin sahaya yayılımı ve yer planlaması yapılmalı, daha sonra da maksimum yatak kapasitesi tespit edilmelidir. Bu tespit edilen yer ile yatak ve tesis sayısına kesinlikle sadık kalınmalıdır. Ne olursa olsun, bu belirlenen yer ve sayıların dışına çıkılmamalıdır. İnsanların bindikleri dalı kesmemeleri için talebe göre değil arza göre planlama yapılması gerekmektedir. Sahanın taşıma kapasitesi aşıldığında, bir çok sorunun beraberinde geleceği unutulmamalı, kısa vadeli kâr amacıyla belirlenen turist sayısının üzerine çıkılmamalıdır. Çünkü önemli olan, yörede sürdürülebilir turizmin sağlanmasıdır.

Maalesef, turizme açılan bir yerde, insanların hemen beklenti içine girip, bir an önce kendisine ait olmayan kamu arazilerini hakkı olmadığı halde tasarruf ederek buralara tesis, konut vb. yapmak yoluna gitmesinin örnekleri ülkemizde yaşanmıştır. Halk, tıpkı büyük kentlerdeki kaçak yapılaşmada olduğu gibi, turizm merkezi ilan edilen alanın ileride ihya olacağını ve eğer buraya şimdiden bazı yapılar yapılırsa bir süre sonra kendileri için büyük kazanç sağlayacağını düşünmektedir<sup>15</sup>. Sonuçta ortaya çıkan çarpık ve aşırı yapılaşma, doğal çevrede geri dönülmez zararlara yol açabilmektedir. Böylesi durumlarla karşılaşılması için de planlama kriterlerinden her ne olursa olsun taviz verilmemesi gerekmektedir.

Öncelikle, yerel halkın kaçak ve plansız yapılaşmaya gitmemesi konusunda bilgilendirilmesi, hatta ikna edilmesi gerekmektedir. Ayrıca yerel halkın, kaçak yapılaşmaları ihbar etmesi sağlanmalıdır. Bunun için, yapılan ihbar karşılığı maddi ödül verme mekanizması geliştirilebilir. Fakat kaçak yapılaşmanın sonuçları halka düzgün bir şekilde anlatılıp ikna edilirse, ödül bile gerekmeksizin ihbar edecekleri düşünülmektedir. Zaten, halkın katılımı olmadan tamamen devlet denetimiyle bu tarz kaçak yapılaşmanın önüne geçilememektedir. Halkın olayın içine katılmasının zorunlu olduğu ortadadır.

Halkın turizmin içine çekilip, turizmden iyi gelirler elde etmesinin yollarından birisi, yerel halkın ev pansiyonculuğu yapmasının sağlanmasıdır. Zaten eko turistlerin, en çok sevdikleri şeylerden birisi de yerel halk ile iç içe olmaktır. Sonuçta hem eko turistlerin bu isteği yerine gelmiş olacak, hem de yerel halk, turizmden daha fazla para kazanma olanağı bulacaktır.

Doğa turizminde sağlık hizmetleri de önemli bir yer tutmaktadır. Her an müdahaleye hazır durumda bir acil servis ekibi ile turistlerin faaliyetlerini yönlendirecek, sağlık problemlerini çözecek uzman doktorların olduğu sağlık ocakları tesislerin içerisinde yer alabilir. Bundan başka inceleme alanının içerisindeki çeşitli yerlerde, hatta kulelerin çevresinde, içinde ilk yardım malzemeleri bulunduran küçük

<sup>15</sup> Mehmet Somuncu. (1997), "Doğu Karadeniz Bölümünde Yayla-Dağ Turizminin Bugünkü Yapısı, Sorunları ve Geleceği", *Ank. Üniv. Türk. Coğr. Derg.*, Sayı:6, Ankara.

büfeler yapılabilir. Eğer imkan var ise buralarda ilk yardım ekipleri de bulunabilir. Çünkü gelen turistler, arazide çeşitli kazalar geçirebilirler. Bu kişilere acil müdahalenin yapılabilmesi gerekebilir. Zaman kaybı olmaması ve turistlerin sağlığının korunması açısından böyle bir uygulamanın çok faydalı olacağı düşünülmektedir.

### **3.2.3. Alış-Veriş**

İnceleme alanında turizm faaliyetleri için önemli konulardan birisi de, gelen turistlerin, ihtiyaç duydukları kıyafet, yiyecek, kişisel ihtiyaçlar vb. malzemeleri rahatlıkla temin edebilmeleri hususudur.

Alış-veriş ihtiyacı şu an için Bahkesir ve Dursunbey'den çözülebilir gibi görünmektedir. Fakat turistlerin sahada istediklerini hemen bulabilmeleri için inceleme alanı içerisinde ve çevresinde uygun mekanların kurulması gerekmektedir. Gelen turistler, dağın içerisine yayıldıklarında, herhangi bir alışveriş ihtiyacı duyduklarında köylere geri dönmelerine gerek kalmadan bu ihtiyaçlarını giderebilmelidirler. Bunun için, inceleme alanındaki yerleşme birimlerinden ve gözetleme kulelerinin çevrelerinden faydalanılabilir. Kuleler birbirlerine yakın olup; dağı kuşatmış durumdadırlar. Bu bağlamda kuleler, kurulacak tesisler ile bir karayolu dinlenme tesisi gibi işlev görebilirler. Örneğin alış-veriş dışında bir takım ihtiyaçlar da kulelerin çevresinde kurulacak tesislerle giderilebilir. Kulelerden faydalanılması durumunda, doğal doku bozulmadan tesisler yapılabilecektir. Aksi takdirde çeşitli ihtiyaçlara yönelik tesisler ormanlık alanın içine kurulacak, bu durum da doğaya zarar verebilecektir. Yine de arazinin içerisindeki çıplak alanlara bu tarz tesisler inşa edilebilir. Fakat arazi içerisinde kalan, yerleşme veya kulelerden uzak yerlerde küçük çaplı ve doğa ile uyumlu tesislerin kurulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

### **3.3 Alaçam Dağları'nın (Batı Kesimi) Turizm Planlaması**

Yeni turizme açılacak bir yer için belki de en hayati konu o yörenin turizm açısından planlanmasıdır. Çünkü bugüne kadarki örnekler de göstermiştir ki turizm

planlaması yapılmadan turizme açılan yörelerde turizmin sürdürülebilirliği sağlanamamaktadır. Böyle yerlerde gerek hatalı yapılaşma, gerek yanlış turizm faaliyetlerine yönelme, gerekse sahanın taşıma kapasitesinin aşılması gibi, turizm yönünden doğru olmayan davranışlar ön plana çıkmış; sonuçta, geri dönüşümü olmayan çevre problemleri ile karşılaşmıştır. Böylece bu yörelerde, turist sayısı ve kalitesi azalmaya başlamış, turizm sezonu kısa kalmış, turistik açıdan önemlerini kaybetmeye başlamışlardır.

İşte böyle sonuçlarla karşılaşmamak için sürdürülebilir turizm ilkelerine göre hareket etmek, doğru ve gerçekçi bir turizm politikasına göre turizm faaliyetlerini yönlendirmek gerekmektedir.

Planlama; turistik alanın mevcut olanaklara göre en uygun şekilde ve burada yaşayan halka en faydalı olacak tarzda tasarlanmasıdır. Planlamada geleceği tahmin edip, buna göre mekanı şekillendirmek en önemli konudur. Turizm planlaması, turizmin olası olumsuz etkilerinin ortaya çıkmaması için yapılmaktadır. Turizm planlaması, turistik alanın taşıma kapasitesinin belirlenmesi, turizm kaynaklarının gelecek kuşaklara aktarılması, doğal çevrenin korunarak sürekliliğinin sağlanması, sosyal ve ekonomik gelişmenin en üst düzeyde gerçekleşmesi gibi ihtiyaçlardan dolayı turizm faaliyetleri açısından hayati önem taşımaktadır.

Bir alanda doğal kaynakların mükemmel olması, orada turizmin çok gelişmiş olması ya da gelişeceği anlamına gelmez. Bu durum, orada yalnızca turizm potansiyelinin yüksek olduğunu ifade eder. Önemli olan mevcut potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilerek turizme kanalize edilmesidir. Bir yerin turizm bakımından çekici olabilmesi ve orada turizmin uzun soluklu, sağlıklı gelişebilmesi için doğal ve kültürel kaynakların yanı sıra burada turizmin planlı bir şekilde gelişiminin sağlanması gerekmektedir<sup>16</sup>.

---

<sup>16</sup> a.g.e.

İşte, yukarıda bahsedilen endişelerden hareketle, henüz turizme açılmamış, dolayısıyla belli bir turizm planlaması bulunmayan inceleme alanının da böyle sorunlarla karşılaşmaması istenmektedir. Bunun için de iyi bir turizm planlamasına sahip olabilmesi konusunda yapılması gerekenler aşağıda tartışılmaya çalışılmıştır.

Önce inceleme alanının ayrıntılı bir etüdü yapılmalıdır. Bunun için coğrafi çekicilikler, inceleme alanının konumu, yerleşme özellikleri, mevcut altyapı imkanları, su, enerji, ulaşım, konaklama gibi imkanları tespit edilmelidir. Zaten önemli olan mevcutları belirlemenin yanında, inceleme alanına gelmesi beklenen turist profili ve sayısına göre, alana eklenmesi gereken tesislerin neler olduğunun ve yerlerinin tespit edilmesidir. Bunun için, nereden ne kadar ve hangi özelliklerde turist geleceğinin doğru bir şekilde belirlenebilmesi gerekmektedir. Bunların en doğru olarak belirlenmesi durumunda, uygun tanıtım ve reklam teknikleri de doğru olarak belirlenecektir. Bütün bunların sonucunda, planlama doğru bir şekilde yapılabilecek ve turistlerin memnun kalarak dönmeleri sağlanacak, dolayısıyla turistik mekanlar içerisinde iyi bir konuma gelmek mümkün olabilecektir.

Planlama sürecinde planlamayı yapacak planlama ekibinin kurulması gereklidir. İnceleme alanının ihtiyaçları düşünüldüğünde bu ekibe alınması gerekli uzmanlar; turizm plancısı, turizm pazarlama uzmanı, ulaştırma plancısı, turizm işletmecisi, turizm sosyolojisi uzmanı, turizmde insan gücü uzmanları, arazi kullanım plancısı, otel mimarı, peyzaj mimarı, finansal analizci, altyapı mühendisleri, orman mühendisleri, ziraat mühendisi, ekolojist, yaban hayatını koruma uzmanı, usta bir dağcı gibi uzmanlar ile; golf, binicilik, avcılık, çim kayağı, yamaç paraşütü, orienteering, paintball, bisiklet gibi spor ve oyunların uzmanları gibi kişilerdir. Unutulmaması gereken önemli bir nokta ise bu uzmanlar kurulunun ön teknik hazırlıklarını yaptıktan sonra asıl planlama sürecinde mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve yerel halk ile işbirliği içerisinde karar almasıdır. Aksi takdirde planın uygulama aşamasında bir çok problemle karşılaşılacaktır. Özellikle plandan en çok etkilenecek olan yerel halktan olumsuz tepkiler ve davranışlar gelebilecektir. Bunu önlemek için planlamadan, uygulamanın her safhasına kadar yerel halk işin içinde olmalıdır. Böylece yerel halk, turizm faaliyetlerine sahip çıkacak, destek olacak ve

zarar görmesini engelleyecektir. Kaldı ki yöreyi artılarıyla eksileriyle en iyi bilenlerin onlar olduğu unutulmamalıdır. Bu yüzden onların bilgi ve tecrübeleri planlama sürecinde çok işe yarayacaktır.

Bir taraftan turistlerin tatil geçirdikleri yerden memnun kalıp dönmelerini sağlamak üzere yeterince gelişmiş bir turistik donatım sunmak; diğer taraftan da turistik alanların rasyonel kullanımını ve korunmasını temin etmek için, bir takım kurallar koyarak kısıtlamalar getirmek, ayrıca yerli halkın çıkarlarını gözetmek, hepsi birbiri ile uyumlu olarak planlamada bir araya gelmek zorundadır<sup>17</sup>.

İyi bir plan yapılması için Alaçam Dağları ve yakın çevresi ile ilgili bütün bilgilerin toplanması ve inceleme alanının turizm uygulaması açısından sınırlarının doğru bir şekilde çizilmesi gerekmektedir. Daha sonra turistik alanın 1:25.000'lik bir topoğrafya haritası yapılmalıdır. Bu haritaya göre de inceleme alanının Lokasyon, Jeoloji, Jeomorfoloji, Bitki, İklim, Arazi Kullanımı, Su ve Elektrik Elde Etme durumu haritaları gibi çeşitli amaçlara yönelik haritaları çizilmelidir. Bunlara ek olarak İklim, nüfus, yerleşme, demografik özellikler gibi konularda gerekli çizelge ve grafikler yapılmalıdır.

Arazideki problemler tespit edilerek, en uygun kullanım şekli belirlenmelidir. Hatta arazide ileride olabilecek değişimler, morfolojik süreçler göz önünde tutularak tahmin edilmeye çalışılmalıdır. Böylece önlemlerin önceden alınabilmesi sağlanabilecektir. Daha sonra ise, arazi etütlerine göre inceleme alanında uygulanması uygun turistik faaliyetler belirlenmelidir. Bunların neler olduğunun tespitinden sonra ise, bu etkinliklerin saha üzerindeki alansal dağılımı yapılmalıdır.

Daha sonra; turist profili, mevcut ve potansiyel çekicilikler, turizm ulaştırması, turistik gelişme hedefleri, rakip yöreler ve özellikleri ile pazar analizi gibi konular ayrıntısı ile tartışılmalıdır. Bunlardan sonra, inceleme alanında konaklama, ulaşım ve hizmet gibi sektörler için duyulan işgücü ihtiyacı belirlenmelidir. Ayrıca, turizmin

<sup>17</sup> Füsün Soykan. (2000), "Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması", *Ege Coğr. Derg.*, Sayı:11, İzmir.

faaliyetlerinin, inceleme alanındaki mevcut ekonomik faaliyetleri (ormancılık, hayvancılık ve tarım) nasıl etkileyeceği veya mevcut ekonomik etkinliklerin turizm faaliyetlerini nasıl etkileyebileceği incelenmelidir. Yine, yerel halkın sosyo-ekonomik faydalarının nasıl en üst düzeyde tutulabileceği de belirlenmelidir.

Bütün bunlar yapıldıktan sonra inceleme alanındaki turizm potansiyellerinin sahaya nasıl dağıtıldığını, konaklama işletmeleri ve diğer turistik tesislerin nerelerde bulunduğu, sahadaki doğal güzellik ve çekiciliklerin yerlerinin gösterildiği, turizm potansiyeli haritası çizilmelidir. Zaten bütün çalışmaların ürünü olan bu harita, turizm faaliyetleri sırasında sahanın bütün özelliklerini gösteren temel harita olacaktır. Fakat bu sonuç haritası çizilirken çoğu zaman kesin sonuca ulaşabilmek için birkaç kez çizilmesi ve en doğru olanın elde edilmesi gerekebilir.

Bu aşamaların sonunda ise yörenin turistik açıdan tanıtım ve reklamının nasıl yapılacağı, seyahat acentaları ve tur operatörleri ile organizasyonlar kurma, devlet desteğinin sağlanması, gerekli yasal düzenlemelerin (eğer gerekiyorsa) yapılabilmesi gibi konuların sonuca bağlanması gerekmektedir. İnceleme alanının reklam ve tanıtımı yapılırken, üzerinde durulması gereken asıl konu, inceleme alanını diğer turistik yerlerden ayıran özelliklerin ön plana çıkarılmasıdır. Çünkü turistler, birbirinin tekrarı olan turistik faaliyetlerden sıkılmaktadırlar. Turizm faaliyetlerinde farklılık ve çeşitlilik aramaktadırlar. Turistler, gerçekten farklı ve cazibesi olan yerler için uzun yolları gitmeyi bile göze almaktadırlar. Bu bağlamda, inceleme alanının doğa ile iç içe bir ortamda, çeşitli sportif faaliyetlere ve oyunlara yer verdiği, bütün bunların aynı anda uygulanabileceği, eğlenerek ve hareket halinde dinlenmek isteyenler için ideal bir turizm alanı olduğu gibi noktaların vurgulanması gerekmektedir. Deniz kıyısında veya bir tarihi yörede klasik etkinliklerle ve hareketsiz bir şekilde tatil yapmaktan sıkılanlar için iyi bir alternatif olduğu belirtilmelidir.

Turizm planlamasının en son aşamasında ise gözden kaçmış noktalar olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmalıdır. Arazi kullanımına yönelik mevcut kanun ve yönetmelikler tekrar gözden geçirilmelidir. Böylece kanuni yönden hata yapılmaması sağlanacaktır. Bütün çalışmalara rağmen, hazırlanan planın uygulama aşamasında bir



takım sorunlar ortaya çıkabilir. Hiçbir plan kusursuz değildir. Bir fikrin teorisi ile pratiğe geçirilmesi arasında büyük farklar vardır. Önemli olan, aksaklıkların hemen tespit edilip, ortadan kaldırılmasıdır.

Dağlık ve ormanlık alanlarda mevcut doğa, turizmin sermayesini oluşturmaktadır. Yapılacak turizm planlaması bu sermayenin zarar görmemesini sağlamalıdır. İnsanlar bindikleri dalı keserek, sermayelerine zarar verirlerse, hem çok önemli bir gelir kapısı elden gidecek, hem de geri dönüşümü olmayan çevre zararları meydana gelebilecektir.

Bu hazırlanan plandan taviz verilmemeli, planın dışında kullanımlara gidenler bir şekilde cezalandırılmalıdır. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da; bazı art niyetli ve kısa vadede büyük kârlar elde etmeye çalışan kişilerdir. Bu tarz kişiler, arazi kullanımının dışına çıkabilmek için küçük çaplı orman yangınları çıkarıp; kaçak kesimlerle de orman örtüsünü ortadan kaldırmaya çalışabilirler. Ortaya çıkan çıplak araziye ormanlık arazi statüsünden çıkartarak yetkililerden yapılaşma izni alabilirler. Bu tarz hadiselerin gerçekleşmemesi için de olası yangın ve kaçak kesimlerden sonra bu arazi parçalarının gençleştirme alanı ilan edilmesi ve hemen ağaç dikimi yoluna gidilmesi gerekmektedir. Bu şekildeki birkaç hadiseden sonra amaçlarına ulaşamayan art niyetli kişiler, bir daha böyle hatalı bir yola tevessül edemeyeceklerdir. Unutulmamalıdır ki bir defa bile olsa açılan arazinin imarına izin verilirse, bunun arkası gelecektir. Böylece doğal çevrede telafisi mümkün olmayan zararlar ortaya çıkabilecektir.

İnceleme alanında turizmin kontrolsüz gelişmesine de izin verilmemelidir. Bunun için, arazi kullanım planlamasına riayet edilmesi yeterli olacaktır. Buna rağmen bir takım farklı turizm etkinlikleri arazide uygulanmak istenebilir. Hatta bunlar arazide gerçekten uygulanabilir ve turizm açısından fayda getirici etkinlikler olabilir. Bu etkinlikler, ilk aşamada gözden kaçmış etkinlikler veya dünyada yeni yaygınlaşmaya başlayan, moda haline gelen etkinlikler olabilir. Eğer bunlar, çevreye ve diğer turizm faaliyetlerine zarar vermeyen etkinlikler ise inceleme alanının turizm planlaması içine dahil edilip, uygulamaya konabilir.

Planlama safhasında, inceleme alanında kesinlikle yasaklanması ve yer verilmemesi gereken rekreatif faaliyetler belirlenmelidir. Örneğin, özellikle havasıyla, manzarasıyla ön plana çıkan bir yerin, hafta sonları piknik alanı olarak kullanılmasına izin verilmemelidir. Çünkü, piknik için gelen insanlar, genelde çevreyi kirletmektedirler. Etrafta çöplerini bırakabilmektedirler. Bu durumda çevrenin kirlenmesine neden olabilirler. Ayrıca piknik tarzı bir etkinlikte, etrafa yayılan kokular, geliş amacı farklı olan, spor yapan, gezen dolaşan, manzara seyreden, klimatizm ile tedavi olan vb. turistleri çok rahatsız edecektir. Hatta yakılan ateşlerdeki olası tedbirsizlikler, ormana zarar verebilecektir. Bu sebepten dolayı bu tarz bir etkinliğe kesinlikle izin verilmemelidir.

Diğer taraftan, inceleme alanının var olan kuş potansiyeli incelenerek, eğer iyi bir potansiyeli varsa, kuş gözlemciliği faaliyetlerine de turizm faaliyetleri içerisinde yer açılabilir. Sonuçta eklenecek turizm faaliyetinin mevcut turizm faaliyetlerine zarar vermemesi ve turist profilini etkilememesi önemlidir.

Bütün bunların dışında ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme Raporu) planlama kapsamında büyük önem taşımaktadır. Bu rapor, turizme açılması beklenen alanlardan istenen, hazırlanması zorunlu bir rapordur. Bu rapor ile sahada uygulanması düşünülen turizm faaliyetlerinin ve kurulacak tesislerin çevreye olan etkileri ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır. Böylece turizm planlamasında yol gösterecektir. Belki de çevreye zarar verecek bir tesisin, bir turizm faaliyetinin yapılacak veya düzeltilecek bir yolun önceden tespit edilmesi sağlanabilecektir. Sonuçta, çevreye zarar verilmeden veya minimum bir etkide bulunularak, turizm faaliyetleri sürdürülebilecektir.

İnceleme alanında planlama yapılırken, turiste sunulacak hizmetin hangi özelliklerde olması gerektiği de iyice saptanmalıdır. Böylece turizm hizmetlerine bir standart getirilmiş olacaktır. Daha önce de bahsedildiği üzere inceleme alanı, doğal ortamıyla ön plana çıkan bir yerdir. Böyle bir alanda yapılacak hizmetin niteliği, ortama aykırı olmamalıdır. Burada ortamın doğallığının bozulmaması için, kurulacak mekanlardan, kullanılan çeşitli malzemelere kadar doğal ortamın yansımalarından faydalanılabilir. Örneğin altın-gümüş kaplamalı çatal-kaşık yerine malzemesi ağaç

olan, fakat estetik bir şekilde yapılmış çatal-kaşıklar kullanılabilir. Yine de doğallığın yansıtılması konusunda iki önemli hususa dikkat etmek gerekmektedir. Birincisi yapılacak ağaç, taş veya kum temelli malzemelerin, hatta cam eşyanın estetik ölçüler içerisinde yapılmasıdır. Bundan kesinlikle taviz verilmemelidir. Çünkü doğallığı yansıtma adına, göze hoş gelmeyecek ve kullanışsız bir şekilde yapılmış malzemeler, hizmetin kalitesini düşürecektir. Dikkat edilmesi gereken ikinci husus da, doğal ortamın izlerini taşıyan tesisler yapma amacıyla, ortamları doğal ortam yansımaları ile boğmamaktır. Zaten, doğal ortamın içinde olan kişilerin karşısına, aşırı bir doğal ortam yansıması ile çıkılırsa, bu durum da insanların ortamdaki bıkmalarına neden olabilecektir. Diğer taraftan kullanılması düşünülen ağaç malzemelerin inceleme alanında yapılması sağlanarak, buradaki yerel halkın istihdam sorununa da belli oranda çözüm getirilebilir. Kullanılacak eşyalar arasında plastiğe yer verilmemelidir. Çevreye zarar vermesi nedeni ile her çeşit plastik türevi eşyadan uzak durulması gerekmektedir.

Turizm planlaması yapılırken, turizm sezonunu bütün yıla yayacak şekilde bir planlama yapılmalıdır. Zaten kırsal turizmin en büyük özelliklerinden birisi, turizm etkinliklerini bütün yıla yayacak faaliyetlere yer verilebilmesidir. Oysa kış turizmi kalınlığına, deniz turizmi de havaların sıcak olmasına bağlıdır. Dolayısıyla yoğun veya ölü sezonları mevcuttur. Eko turizmde ise buna meydan vermeyecek aktiviteler bulunması zor değildir. İnceleme alanında bahsedilen bir çok aktivite dört mevsim yapılabileceği gibi, bu aktivitelere, insanların daha rahat katılmaları açısından özellikle Nisan-Ekim ayları arası dönemde yer verilebilir. Kış sezonunda ise, Ağustos sonu - Mart sonu arası dönemde yapılabildiği için avcılığa ağırlık verilebilir. Tabii ki bunun ayrıntılı etüdünü yapıp, hangi mevsimde hangi turizm faaliyetine ağırlık verileceği tespit edilmeli ve turizm planlaması da bu doğrultuda yapılmalıdır. Turizmin, bütün yıla yayılması konusu günümüzde turizmcilerin üzerinde en çok tartıştıkları konulardan birisidir. Çünkü turizm gelirlerinin ve istihdamın bütün yıla yayılması konusu önemli bir konudur.

Burada seyahat acentalarına ve tur operatörlerine iş düşmektedir. Buralara turist getirirken, yöredeki tesis işletmecileri ile işbirliği içerisinde olmaları, yığılmalara izin vermemelidirler.

Tabii ki turizm faaliyetlerinin temel amaçlarından birisi de turizm faaliyetlerinden en fazla düzeyde ekonomik ve sosyal faydalar çıkartabilmektir. Şimdiye kadar ifade edilenlerden sanki hep çevreyi ön plana çıkartmak istendiği gibi yanlış bir sonuç çıkabilir. Şimdiye kadar vurgulanmak istenen şey, her şeye rağmen ekonomik çıkar gibi bir felsefenin güdülmemesi, kısa vadeli düşünmeyip, uzun vadeli ekonomik gelirin hedeflenmesi gerekliliğidir. Bu bağlamda doğal yapı ne kadar zarar görmez ise o kadar uzun süre turizmden ekonomik gelir elde etmek mümkündür. Sonuçta turizm faaliyeti bir hizmet sunma faaliyetidir. Her hizmetin de bir bedeli vardır. Önemli olan insanların tatmin edici bir bedelle karşılaşmalarıdır. İnsanlar turizmden ne kadar kâr elde ederlerse o kadar da turizme sahip çıkacaklardır. Dolayısıyla, inceleme sahasında turizmin temelini oluşturan doğal yapı da o kadar korunacaktır. İnsanlar, gelir elde ettikleri bir şeyi daha fazla korumaya çalışacaklardır.

Ekonomik geliri en üst düzeyde tutabilmek için, turistlerin de en iyi şekilde memnun edilmesi gerekmektedir. Bunun için de turizm işinde çalışacak personelin iyi eğitim alması gerekmektedir. Bu bağlamda eğer yerel halk turizm işletmelerinde çalışacak ise oldukça iyi bir eğitim almaları gerekmektedir.

Yerel halk, gelen turistler ile temasa geçtikçe, sosyo kültürel düzeylerinde bir gelişme olması beklenmektedir. Tabii ki halkın burada yapılacak turizmin nitelikleri konusunda iyice bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Hem bu yöreyi en iyi tanıyan kişiler onlar olduğu için, hem de turizm faaliyetlerinden en çok etkilenecek kişiler oldukları için, gerek planlama aşamasında, gerekse turizm faaliyetlerinin sürdürülmesi aşamasında yerel halk olayın içinde bizzat yer almalıdır. Halkın turizmden en yüksek seviyede gelir elde etmesi sağlanmalıdır.

Buradaki halka hazır işçi gözüyle bakılmamalıdır. Tabii ki insanlar, turizm faaliyetlerinin çeşitli aşamalarında veya turistik tesislerde çalışacaklardır. Fakat bu

noktada halka bakış açısı önem kazanmaktadır. Çünkü gelen turistler, buradaki halkı önemseyeceklerdir. Onlarla temasa geçek isteyeceklerdir. Onların yaşayışlarını yakından görmek isteyeceklerdir. Dolayısıyla onlara buranın sahibi gözüyle bakacaklardır.

Diğer taraftan, turizm işletmecileri halka karşı olumsuz tavır takınırlarsa, bu durum, turistlerin tavrını da etkileyebilecektir. Turistlerin de halkı küçük görmesine yol açabilecektir. Planlamacıların ve tesis sahiplerinin hiçbir zaman bunu göz ardı etmesi gerekmektedir. Eğer yöre halkı küçümsenirse, onlara turizm işçileri gözüyle bakılırsa ve turizm gelirlerinden hakkettiği payı alamazsa, bir müddet sonra yöre halkının turizme ve turiste bakış açısı değişecektir. Hatta turizm faaliyetlerine zarar vermeye başlayacaklardır. Bu da hiç de istenen bir durum değildir.

Zaten burada turizm faaliyeti başlatmanın temel nedenlerinden birisi, buradaki halka alternatif bir geçim kaynağı bulmak, insanların sosyo-ekonomik olarak gelişmesini sağlamaktır. Halk, sosyo-ekonomik açıdan gelişme kaydedemeyecek ise buradaki turizm faaliyetlerinin bir anlamı kalmayacaktır. Bunun yolu da halkın turizme küstürülmemesidir.

İşte bütün bu bahsedilen konulara, inceleme alanının turizm planlaması yapılırken, oldukça dikkat etmek gerekmektedir. Böylece sosyo-ekonomik açıdan daha verimli ve faydalı; çevreye zarar vermeyip koruyan, sadece bugünü değil, gelecek nesilleri de düşünen bir turizm anlayışı yerleştirilebilir. Sonuçta turizmde sürdürülebilirlik sağlanabilir.

## BÖLÜM IV

### ALACAM DAĞLARINDA (BATI KESİMİ) SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Belki de sürdürülebilirlik konusunun kilit cümlesi bir Kızılderili reisi tarafından söylenen şu sözdür: “Dünya bize atalarımızdan miras kalmadı. Onu çocuklarımızdan ödünç aldık”

Maalesef son zamanlara gelinceye kadar, turizmde ekonomik çıkarlar ön planda tutulmuş, turizmin çevreyi yıpratıcı etkileri düşünülmemiş, bunlara karşı tedbirler alınmamış, birçok turistik alanda daha fazla kâr uğruna taşıma kapasiteleri aşılmış, sonuçta bu turizm yöreleri eski çekiciliğini kaybetmeye başlamıştır. Özellikle de kıyılardaki aşırı ve çarpık betonlaşma, kalabalık, gürültü, trafik problemleri ve buraların doğallığını yitirerek adeta şehirleşmesi gibi nedenler insanları kıyılardan kaçırmaya başlamıştır. Oysa ki çevre, turizmin asıl sermayesini oluşturmaktadır. Turizmciler kısa vadeli ekonomik çıkarlar uğruna çevreye zarar vererek bindikleri dalı kesmektedirler.

Kıyılardaki bu problemlerden dolayı, dağ turizmi veya eko turizm, günümüzde daha çok tercih edilen turizm çeşitleri olmaya başlamışlardır. Hatta fazla alternatif geçim kaynağı olmayan dağ ve orman köylüsü için turizm, önemli bir gelir kaynağı haline gelmiştir. Fakat dağlar ve ormanlar, ekolojik açıdan hassas bir yapıya sahiptirler. Buralarda çevre zarar görürse, geri dönüşümü olmayan çevre felaketleri ile karşılaşılabilir. Çevre felaketleri ise var olan turizm potansiyellerinin gelecek nesillere aktarılamaması sonucunu doğurur. İşte böylesi bir durumla karşılaşmamak için dağlık ve ormanlık alanlardaki turizm faaliyetleri sürdürülebilir turizm ilkeleri çerçevesinde planlanıp, devam ettirilmelidir. İnceleme alanında turizmin sürdürülebilir olması

isteniyorsa bazı konulara dikkat edilmeli ve aşama aşama sürdürülebilir turizm ilkeleri uygulanmalıdır.

Öncelikle inceleme alanının turizme uygun bir alan olup olmadığının ortaya konulması gerekmektedir. İnceleme alanının turizme açılması durumunda çevresel olarak zarar görebilecek sistemler tespit edilmeli, bu zararların bertaraf edilip edilemeyeceği belirlenmelidir. Yerel halkın mevcut sosyo-ekonomik durumu belirlenmeli, turizmin halkın sosyo-ekonomik durumuna yapacağı katkılar veya zararlar her yönüyle ortaya konmalıdır. İnceleme alanının turizme uygun bir alan olduğu, halkın da turizme sosyo-ekonomik açıdan ihtiyaç duyduğu, turizm faaliyetlerinin başlamasını istediği belirlenirse, diğer aşamalara geçilmelidir. Çünkü turizm faaliyetleri direkt olarak yerel halkı etkileyeceğinden, onların turizm faaliyetlerine olumlu bakmaları, hatta olmasını istemeleri önemlidir.

Daha sonra tahmini olarak gelebilecek turist sayısının ve alanın taşıma kapasitesinin tespit edilmesi gerekmektedir. Çünkü aşırı ve ani talep olduğunda alt ve üst yapı tesisleri yetersiz gelecek, dolayısıyla inceleme alanının taşıma kapasitesi aşılacak ve bir çok problemler ortaya çıkabilecektir. Bu bağlamda talebe göre turizm değil, arza göre turizm anlayışı önem kazanmaktadır. Bunun için önce iyi bir talep araştırması yapılarak, olabilecek maksimum arz belirlenmelidir. Buna göre de tesislerin yerleri ve sayıları ile tesislerin misafir edeceği turist sayısı iyi bir şekilde belirlenip, bu sınırların dışına ne olursa olsun çıkılmamalıdır. Bütün tespit edilen ön bilgilerin ışığında gerçekçi ve uygulanabilir bir turizm planlaması yapılmalıdır. Çünkü turizm planlaması yaz boz tahtasına dönerse, doğal çevreye gelecek zararların önüne geçilemez ve sürdürülebilir turizm gerçekleştirilemez.

Planlama aşamasında turizm faaliyetlerinin yıl içine yayılması sağlanmalıdır. Böylece inceleme alanında, belli dönemlerde turist yığılmalarının olması önlenecektir. Ayrıca böyle bir ayarlama, turizm gelirlerinin ve istihdamının devamını sağlaması açısından da önemlidir.

İnceleme alanının turizm planlaması yapılırken kesinlikle halk ile işbirliği içerisinde olunmalıdır. Hatta sadece planlama aşamasında değil, tüm karar alma ve kararların uygulanması aşamalarında yerel halktan temsilcilerin bulunmasına özen gösterilmelidir. Bunun en büyük faydası, yerel halkın içinde bulunduğu turizm faaliyetlerine daha fazla sahip çıkması olacaktır. Zaten yöreyi en iyi tanıyanlar onlar olduğundan, planlama ve uygulama süreçlerinin doğru bir şekilde gerçekleşmesinde önemli katkıları olacaktır. Turizm faaliyetleri uygulanmaya başlandığında ise yerel halkın, en fazla fayda sağlayacağı ve alacağı konumlarda görevlendirilmesi sağlanmalıdır. Diğer yandan ise halkı, turiste ve turizme küstürecek davranışlardan uzak durmak gerekmektedir. Bu konuda en büyük görev de turizm işletmecileri, tur operatörleri, rehberler ve yerel yöneticilere düşmektedir. Halkın küstürülmemesi için de hem halkın turizm süreçlerinde yer alması hem de küçümsememesi gerekmektedir. Eğer yerel halk küçümseirse ve bu durum turistler tarafından da fark edilirse, belki de gelen turistlerin de halkı küçümsemesine yol açılmış olacaktır. Sonuçta böyle bir yaklaşım, yerel halkın turizme karşı tepki duymasına neden olacak, yerel halkın desteği yerine engellemeler ile karşılaşılacaktır. Bu noktada önemli bir konu da ekonomik önceliklerin yerel halka verilmesidir. Çünkü, yerel halk turizm faaliyetlilerinden olumlu veya olumsuz en çok etkilenecek olanlardır. Bu etkiyi olumsuzdan olumluya çevirmenin en kolay yolu da yerel halkın turizm faaliyetlerinden maksimum düzeyde sosyo-ekonomik kazançlar elde etmesidir.

Turistlere hizmet verecek personelin iyi eğitim almış olması sağlanmalıdır. Turistlere verilecek hizmetin en iyi kalitede tutulması gerekmektedir. Hizmet sektöründe, mümkün olduğunca yerel halktan yararlanma yoluna gidilmelidir. Böylece yerel halkın istihdam problemi çözüleceği gibi, turizm faaliyetlerine direkt olarak katılması sağlanmış olacaktır. Tabii bunun için, yerel halktan hizmet sektöründe çalışma talebinde bulunanların bir ön eğitimden geçmeleri gerekmektedir. Fakat unutulmaması gereken bir konu vardır. Bu da yerel halka potansiyel işçiler gözü ile bakılmamasıdır. Çünkü bu yörenin asıl sahibi onlardır.

Bunlardan başka, yerel halkın gündelik yaşamının turistlerin gözü önünde olması sağlanmalıdır. Çünkü inceleme alanına gelecek olan turistler, eko turistlerdir.



Eko turistler de yerel halkın gündelik yaşayışı ile kültürünü merak ederler ve yerel halkın kültürünü paylaşmayı isterler. Bu bağlamda, turistlere bu imkanı vermek açısından halkın gündelik yaşam özelliklerini gizlememesi, gelen turistlerle bunları paylaşması daha yerinde olacaktır. Bunun için de yerel halkın toplumsal ve kültürel kimliğinin korunması sağlanmalıdır. Zaten gelen turistler, kendilerinden ve yaşamlarından farklı bir şeyler görmek istemektedirler. Kendilerinin kopyalarını görmek onlara cazip gelmemektedir.

İnceleme alanında mümkün mertebe mevcut yapılardan yararlanma yoluna gidilmelidir. Böylece arazide aşırı yapılaşmanın önüne geçilebilecektir. Bunu sağlamanın en güzel yolu da yerel halkın ev pansiyonculuğu yapmasıdır. Ev pansiyonculuğu, aşırı yapılaşmayı önlemek dışında; hem gelen turistlerin tercih edeceği bir uygulama olacak hem de yerel halkın turizmden daha fazla gelir elde etmesini sağlayacaktır.

İnceleme alanına tesisler inşa edilirken, tesislerin doğal yapı ile uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Tesislerin çok lüks, çok katlı ve büyük olmaması sağlanmalıdır. Buna karşılık temizlik, konfor ve rahatlık gibi konulardan ödün verilmemelidir. Açılacak turistik tesislerde çevreye zarar vermeyen temiz ve ucuz enerji alternatiflerinin neler olacağı tespit edilip, bunlar kullanılmalıdır. Böylece hem ekonomik açıdan hem de çevrenin korunması açısından kârlı bir iş yapılmış olacaktır. Ortaya çıkacak çöp, yakıtların külü, kanalizasyon vb. atıkların nasıl bertaraf edileceği planlama sürecinde üzerinde en çok durulması gereken konulardan birisidir. Bu nokta yöredeki turizm faaliyetlerinin devamlılığı büyük önem taşımaktadır.

İnceleme alanındaki turistik çekiciliği sağlayan unsurlardan orman varlığı ve yaban hayatının korunması için gerekli bütün tedbirler alınmalıdır. Özellikle yaban hayvanlarının aşırı, zamansız ve usulsüz avlanmaları kesinlikle önlenmelidir. Ormanlar da kaçak ağaç kesimi, yangınlar, zararlı böcekler, hayvan otlatma vb. zararlılara karşı korunmalıdırlar.

Aşırı kâr kaygısıyla (buraya gelen turistlerin gelir düzeylerinin de iyi olacağı düşünülürse) fiyatlar çok yüksek tutulmamalıdır. Tabii ki fiyatlar, olması gerekenden daha düşük de olmamalıdır. Piyasa koşullarında ve ideal ölçülerde fiyatlandırma yapılmalıdır. Aksi takdirde turist sayısı olumsuz etkilenecektir. Fakat talebin az olması gibi durumlarda fiyatlarda esneklik sağlanmalı, taksitlendirme vb. alternatifler gündeme gelmelidir.

#### 4.1 Koruma ve Sürdürülebilirlik

Ülkemizdeki ulusal ve uluslararası seviyede olağan üstü özelliklere sahip tabiat ve kültür varlıkları ile önemli savaşılarımızı simgeleyen alanlarımızın koruma ve kullanma dengesi sağlanarak, gelecek nesillere olduğu gibi miras bırakılmaları için değişik statülerde korunan alanlar tesis edilmektedir. 1983 yılında yürürlüğe giren 2873 sayılı kanun ile Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları ve Tabiatı Koruma Alanları olmak üzere 4 koruma alan tanımı ortaya konmuştur<sup>18</sup>.

Türkiye’de şu anda milli parkların ve diğer korunan alanların yönetiminde otorite Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğünde toplanmıştır. Ancak, konuyla ilgili yasal mevzuata bakıldığında Türkiye’deki korunan alan sisteminin büyük bir yasal karmaşa içinde bulunduğu görülmektedir. Bir milli park temel alındığında, bu doğal kaynak üzerinde yetki ve görev dağıtan ilk bakışta 7 tane (2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, İmar Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu, 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 6831 sayılı Orman Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu) yasa bulunmaktadır. Ulusal parklarda üretilen hizmet, toplumsal yarar ilkesine göre üretilmektedir. Bunu da en iyi ve sürekli biçimde devlet yapabilir. Bugün devlet adına ormancılık örgütü (Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü) milli parkları hem korumaya hem de onlardan en iyi toplumsal yararı sunmaya çalışmaktadır. Ancak ormancılık ve milli park örgütü üretimi yaparken ve koruma işlevini gerçekleştirirken

<sup>18</sup> [www.kultur.gov.tr](http://www.kultur.gov.tr)

tek başına kalmakta, sunulan hizmetlerin pazarlamasında ise belirtilen mevzuat karmaşası sonucu işin sahipleri çoğalmaktadır<sup>19</sup>.

İnceleme alanının ise bu koruma türlerinden birisine dahil edilmesinin uygun olmayacağı düşünülmektedir. Böylesi bir uygulama, inceleme alanında birçok karmaşaya yol açacaktır. Şu anda bile inceleme alanının iki ilçe ve üç orman şefliği tarafından yönetilmesi, üzerinde köy ve mahallelerin bulunması, bazı yönetim problemlerine yol açmaktadır. Örneğin, Alaçam Orman İşletmesi'nin, Bigadiç Orman İşletmesi'nin ve Dursunbey Orman İşletmesi'nin ormana hakim konumda olmaları ile ormandaki ağaçlara yönelik uygulamaları farklıdır. Şu anki idari paylaşımın içine yöre turizme açıldığında, Turizm Bakanlığı da girecektir. Bunlara bir de koruma türlerinden birisi eklenecek olursa, inceleme alanında idari kargaşalar ve kararlarda çelişkiler ortaya çıkabilecektir. Böylesi bir durum da fayda yerine zarar görecektir.

Örneğin Ayder Yaylası hem Kaçkar Dağı Milli Parkı içinde, hem turizm merkezi, hem sit alanı, hem Çamlıhemşin de mücavir alanı içinde bulunmaktadır. Buna göre Ayder Yaylasında Orman Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı'nın verdiği statüler bir çelişkiler zincirini oluşturmaktadır. Bir taraftan koruma ön plana çıkarılmış, diğer taraftan kullanım ön plana çıkarılmıştır. Bu durum özellikle yayla turizminden geçimini sağlayan yöre halkı için çelişkiler doğurmaktadır<sup>20</sup>.

En iyi koruma yönteminin kullanarak koruma olduğu düşünülmektedir. Mevcut durum düşünüldüğünde, halk zaten inceleme alanından faydalanmaktadır. Bunu yaparken aynı zamanda, çevrenin zarar görmemesini de istemektedir. Dolayısıyla, halkın elinden burası alınıp, kanunlarla korunmaya kalkılırsa, ormanın doğal koruyucuları desteklerini çekebileceklerdir. Diğer yandan koruma alanları, turistlerin de rahat hareket edemedikleri, alanlardır. Bu durum da turistleri huzursuz

<sup>19</sup> Aytuğ Akesen. (1999) "Milli Park ve Eşdeğer Koruma Alanlarının Sürdürülebilir Yönetimi, Politika ve İlkeleri",

<sup>20</sup> Barbaros Gönençgil – Yıldırım Güngör, (2002), "Türkiye'de Dağ Turizmi, Potansiyeller ve Sorunlar" Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu 25-27 Haziran 2002, Ilgaz-Kastamonu.

edebilmektedir. Sonuçta yasal korumanın inceleme alanı için herhangi bir fayda getirmeyeceği, hatta zararlı bile olabileceği düşünülmektedir.

#### **4.2 Alaçam Dağları'nda ( Batı Kesimi) Sürdürülebilir Ormanlık**

İnceleme alanının en önemli iki özelliği dağ kütlesi ve ormanlık arazi olmasıdır. Turizm faaliyetlerinin çekiciliğini ve doğal ortamın güzelliğini sağlayan en önemli unsur da ormanlardır. Ormanların zarar görmesi durumunda buradaki turizm faaliyetleri de olumsuz etkilenecek, cazibesini yitirecektir. Bu sebepten dolayı sürdürülebilir ormanlık konusu önem taşımaktadır.

İnceleme alanında sürdürülebilir ormanlığın sağlanabilmesi için aşağıda maddeler halinde verilmeye çalışılan hususlara dikkat edilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir:

1. İnceleme alanında, ormanların kullanım hakkının geçici veya kalıcı olarak devredilmesi gibi konular gündeme gelmemelidir. Kanunlarda, bunu sağlayan kamu yararı tabiri tekrar gözden geçirilmelidir.
2. İnceleme alanındaki ormanların sürdürülebilir orman yönetimi ilkeleri çerçevesinde planlanması, işletilmesi ve yönetilmesi sağlanmalıdır.
3. Orman işletmelerinin işletim ile ilgili eksiklikleri tespit edilerek, giderilmelidir. Örneğin arazi çalışmaları sırasında, ormanın içinde devrilmiş fakat yerinden alınmayarak, çürümeye terk edilmiş ağaçların olduğu tespit edilmiş, orman içi denetimin tam manasıyla yapılamadığı görülmüştür.
4. Orman işletmelerinde çalışan işçilerin zaman zaman düzenlenecek hizmet içi eğitim kursları ile bilgi düzeylerinin artırılması sağlanmalıdır.
5. Orman işçilerinin çalışma koşullarının ve ortamlarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

6. Ormanların, yayılma alanlarının sınırları zorlanmalıdır. Mümkin olduğu ölçüde ağaçlandırılabilir alanlar tespit edilerek ağaçlandırma yoluna gidilmelidir. Örneğin, inceleme alanının güneybatı ve batı kesimlerinde orman örtüsü azalmaktadır. Buraların da ağaçlandırılması sağlanabilir.
7. Ormanların gençleştirme ve bakımına özen gösterilmelidir.
8. Ormanların korunmasında kesinlikle orman köylüsü ile işbirliği içerisinde olunmalıdır. Sanıldığı aksine orman köylüsü aslında ormanı korumaktadır. Fakat ihtiyaçlarını gidermek ve para kazanmak için ormana girmek zorunda kalmıştır. Bu sebepten dolayı orman köylüsünün sosyo-ekonomik durumu iyileştirilmeli, ormanın dışında alternatif geçim kaynakları ortaya konmalıdır ki ağaç kesimini ihtiyaçtan fazla olarak yapmasın.
9. Ormanların içerisinde yangınlara karşı kurulan su depoları tekrar gözden geçirilerek yerleri tekrar düzenlenmelidir.
10. Ağaçların zararlı böceklerle karşı korunması sağlanmalıdır. Fakat bu böceklerle savaşılırken, orman ekosistemi içerisinde yer alan ve fayda sağlayan canlılara zarar verilmemesine dikkat edilmelidir.
11. Orman ekosisteminin parçası olan canlıların korunması ve soylarını devam ettirici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Çünkü orman içindeki canlılarla beraber bir bütündür. İçindeki canlılar zarar görürse, orman da zarar görecektir.
12. Ormanlardaki kaçak kesimlerin önüne geçilmesi gerekmektedir.
13. Orman içinde hayvan otlatanlara alternatif otlaklar oluşturulmalıdır.

Bütün bunların dışında, sürdürülebilir ormancılığın sağlanabilmesi için en önemli hususun orman köylüsüne alternatif geçim kaynakları bulunması olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda da rekreatif faaliyetlerin, daha da öte turizm

faaliyetlerinin önemli bir alternatif olduğu ortaya çıkmaktadır. Turizm, bölge insanının gelir düzeyini arttıracaktır. Turist, orman örtüsüne geleceği için, halk da gelir kaynağını yok etmemek isteyecek ve ormana daha fazla sahip çıkarak koruyacaktır.

Ormanların turizme açılmasında ise orman açısından bir risk vardır. Bu da ormana turistik tesis açmak isteyenlerin; ormanda kaçak kesim yaparak veya küçük orman yangınları çıkararak, boş alanlar oluşturmak isteme olasılıklarıdır. Bu kişiler, ortaya çıkan boş alanın orman arazisi dışında kabul edilmesini sağlayarak, buralara tesislerini inşa etmek isteyeceklerdir. Bu noktada da yapılan turizm planını uygulayanlara büyük görev düşmektedir. Böyle durumlarda, bu alanların orman arazisi dışına çıkmasına izin vermeyerek, temel plana kesinlikle uyulmalı ve kaybedilen alanın gençleştirme alanı ilan edilerek, hemen ağaçlandırılması sağlanmalıdır.

#### **4.3 Alaçam Dağları'nda ( Batı Kesimi) Sürdürülebilir Yaban Hayatı ve Avcılık**

İnceleme alanında, avcılık faaliyetlerinin önemli bir turizm etkinliği olacağı düşünülmektedir. Çünkü şu anda bile avlanmak için gelen turistlerin olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda yaban hayatının korunmasının turizm açısından da ne kadar önemli olduğu ortadadır.

Sürdürülebilir bir yaban hayatı için öncelikle yaban hayatını oluşturan canlıların neler olduğu ve sayıları tespit edilmeye çalışılmalıdır. Böylelikle bu hayvanlar kontrol altında tutularak, aşırı ve kaçak avlanmaları durumunda bu tespit edilebilir. Yine avlanacak hayvanların, doğal dengenin bozulmayacağı sayıya ulaştıktan sonra avlanmaları ve sayılarının sürekli olarak kontrol altında tutulması büyük önem taşımaktadır. Av turizminde devamlılığın sağlanabilmesi için av hayvanlarının mevcudiyetini sağlayıcı koruma ve bakım şartlarının sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda üretme çiftlikleri de önemli roller üstlenmektedir. Özellikle, soyu tehlikeye giren hayvanlar, üretme çiftliklerinde çoğaltılabilir. Yeterli

sayıya ulaştıklarında ise fazla olanlar salınarak av turizmi için değerlendirilebilir. Böylece bu hayvanların sayısı sürekli kontrol altında tutulacak ve aşırı avlanma gibi olaylar engellenmiş olacaktır. Yaban hayatını oluşturan canlıların sağlık durumları imkanlar çerçevesinde incelenmeye çalışılmalıdır. Canlıları tehdit eden salgın hastalıklar veya zararlı haşereler varsa, bunlara karşı tedbirler alınmalıdır. Bu çok zor bir iştir. Fakat özellikle üretme çiftlikleri kurulursa, buralarda bu hayvanların bakım, kontrol ve tedavileri yapılabilir.

Yaban hayatı, turizm faaliyetlerinden en başta etkilenecek unsurlardan birisidir. Burada özellikle inceleme alanının içindeki yolların asfaltlanmaması gerektiğini yeniden belirtmek yerinde olacaktır. Daha önce de bahsedildiği üzere doğal ortamda içine inşa edilecek yollar, canlıların doğal yaşama alanlarını kesintiye uğratacaktır. Ayrıca yollardaki ulaşım araçlarının çıkaracağı gürültü ve egzoz dumanı ile yol yapım çalışmaları; ortamdaki canlıları rahatsız edecek, yaşıntıları üzerinde bir takım zararlara yol açacak, hatta ortamdaki göç etmelerine bile neden olabilecektir. Bu durum da ekosistemin dengesinin bozulmasına yol açarak, doğal ortamın tahribine kadar giden süreçlere neden olabilecektir. Oysa sürdürülebilir bir yaban hayatının olması, ancak bu canlıların korunması ve sürekli kontrol altında tutulması ile mümkün olacaktır.

Son zamanlarda, yaban hayatının korunması konusunda yeni bir birim oluşmuştur. Bu da fahri av müfettişliğidir. Fahri av müfettişliği, yaban hayatının korunmasında etkili olmuştur. Fahri av müfettişleri gönüllü olarak av koruma kontrol çalışmalarına destek sağlayan, yaban hayvanları ve yaban hayatı ile ilgili olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne rapor sunan, bu maksatla belirlenmiş ve görevlendirilmiş doğa korumacı kişilerdir. Fahri av müfettişliği için başvuran adaylardan uygun görülenler kısa süreli kursa tabi tutulmaktadırlar. Daha sonra da iller itibariyle belirlenen kontenjanlar esas alınarak başarılı olanlara fahri av müfettişliği belgesi verilmektedir. Fahri av müfettişleri 2 av dönemi için görevlendirilmektedir. Bu süre sonunda görevlerinin devamında sakınca görülmeyenlerin belgeleri yenilenmektedir. Fahri av müfettişleri bölgelerindeki av

koruma ve kontrol ekipleri ile birlikte koruma-kontrol çalışmalarına katılmaktadır<sup>21</sup>. İnceleme alanında da yerel halktan, fahri av müfettişleri görevlendirilebilir. Bunlar, hem kaçak ve aşırı avlanmayı engellerler, hem de ekonomik olarak kendilerine gelir sağlamış olurlar.

Bunlardan başka köy muhtarları ve kır bekçileri de bu konuda görevlendirilmektedirler. Köy muhtar ve azaları ile Kır Bekçilerinin Görev ve Sorumlulukları 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanununun 20. maddesinde; "Orman, köy ve kır bekçileri de kendi mntıklarında bu kanuna aykırı hareket edenleri tüfek, fişek, av malzemeleri ve avları ile birlikte yakalamaya ve bunları en yakın karakola veya muhtar veya ihtiyar meclisine teslim mecburdurlar. Buralarda vak'a derhal bir zabıt varakası ile tespit olunur." hükmü yer almaktadır. Ayrıca 442 Sayılı Köy Kanunu köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri ile köy ve kır bekçilerinin köy sınırları dahilinde görevlerini belirlemiştir<sup>22</sup>. Aslında Türkiye'de 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile avcılığın esasları belirlenmiştir. Fakat önemli olan yasaların uygulanması kadar, kullanarak koruma bilincinin insanlara yerleşmesidir. Yani sürdürülebilir avcılık esaslarına göre hareket etmektir.

---

<sup>21</sup> [www.milliparklar.gov.tr](http://www.milliparklar.gov.tr)

<sup>22</sup> a.g.e.



## BÖLÜM V

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, gerek arazi gezileri gerekse literatür taramaları ile oluşturulmuştur. Sonuçta elde edilen verilerin ışığında, Alaçam Dağları'nın mevcut fiziki coğrafya özellikleri ve güzel doğası ile turizm açısından önemli bir potansiyel taşıdığı tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak da belirlenebildiğine göre 16 tane turizm faaliyetine rahatlıkla ev sahipliği yapabileceği düşünülmektedir. Tabii ki bu faaliyetler arttırılabilir veya azaltılabilir. Önemli olan nokta, belirlenen turizm faaliyetlerinin, turizm potansiyelini ortaya çıkararak doğal yapıya zarar vermeden, sürdürülebilir turizm ilkeleri ışığında ve yörenin gerçek sahipleri olan yerel halka maksimum fayda sunacak şekilde planlanıp uygulanabilmesidir. Zaten, yörenin turizme açılmasından daha önemli olan husus yörede sürdürülebilir turizm ilkelerinin uygulanabilmesidir. Çünkü geçmişteki bir takım örneklerde görüldüğü üzere; kısa vadeli kâr amacıyla sürdürülebilir turizm ilkelerine uyulmadığı, turizm yörelerinin taşıma kapasitelerinin aşılması, doğal yapının tahrip edildiği ve bu yörelerin turistik çekiciliklerini kaybetme noktasına geldikleri ifade edilebilir. Bu düşüncelerden hareketle, inceleme alanındaki turizm faaliyetlerinin uygulanmasına yönelik olarak aşağıda bir takım öneriler sunulmaya çalışılmıştır:

Araştırma alanına yatırımlar yapılırken, özellikle ilk etapta daha çok turist çekebilecek, böylece inceleme alanının tanıtımını yapabilecek faaliyetlere öncelik verilmelidir. Bunların da trekking, hiking, orienteering, paintball gibi turizm faaliyetleri olabileceği düşünülmektedir.

Turizm faaliyetleri bütün yıla yayılacak şekilde planlanmalı, böylece turist yoğunluğu engellenerek, çevre baskısı en aza indirilmelidir. Bunun için de turizm faaliyetlerinin mümkün olduğunca çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Fakat faaliyetlerin uygulanması sırasında iyi bir planlama yaparak bunların birbiriyle çakışmaması sağlanmalıdır. Yani faaliyetler mekana ve zamana en iyi şekilde yayılmalıdır.

Eko turizm faaliyetlerine katılan turistler, çevreye duyarlı turistlerdir. Yerel halk ise zaten senelerdir yörenin doğal koruyucusu olmuş insanlardır. Bu bağlamda gayesi tamamen daha fazla kâr elde etmek olan turizm işletmecilerinin çevreye karşı daha az duyarlı olacakları düşünülmektedir. Bu bağlamda yörede görev yapacak seyahat acenteleri ile turizm işletmecilerinin gerek yönetici gerekse işçiler bazında eko turizm ve sürdürülebilir turizm konularında eğitim almalarının ve turizm işletmelerinin sıkı bir denetime tabi tutulmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Orman köylüsü, sanıldığı gibi aksine, ormana zarar veren değil, ormanı korumaya çalışan insanlardır. Çünkü orman, onların temel geçim kaynağıdır. Fakat içinde buldukları geçim zorlukları onları ormana yöneltmekte ve çoğu zaman farkında olmadan ormana zarar vermektedirler. Turizm vb. alternatif geçim kaynakları üretilerek, sosyo ekonomik açıdan gelişmeleri sağlanırsa, onların da ormanı aşırı ve bilinçsizce kullanmasının önüne geçilebilir.

Diğer yandan ormanlık arazide yaşayan insanlar, orman ile bir yerde bütünleşmiş insanlardır. Dolayısıyla ormanlarda yapılacak her faaliyetin karar, planlama ve uygulama aşamalarında muhakkak yer almaları gerekmektedir. Burada yaşayan halk, turizm faaliyetlerinin uygulanması sırasında bu faaliyetlerle ilgili olarak temel bir eğitim verildikten sonra ortaya çıkacak iş kollarında istihdam edilebilir. Fakat halka, kesinlikle potansiyel işçiler gözüyle bakılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, bu mekanın asıl sahibi onlardır.

Sosyo ekonomik faydanın maksimum oranda yörede kalması sağlanmalıdır. Çünkü bu gelire asıl ihtiyaç duyanlar yöre insanlarıdır. Bunun için yöre, turizm faaliyetlerine açılmadan önce, yörenin eğitim, sağlık, alt yapı vb. sorunları

çözölmelidir. Halkın sosyo kültürel düzeyinin geliştirilmesi ve turizm davranışlarını öğrenmesi için eğitim programları açılmalıdır. Yöre insanının kültürel yapısını geliştirerek koruması sağlanmalıdır. Bu durum yöre insanı için olduğu kadar gelen turistler açısından da önem taşımaktadır.

Mevcut el sanatları geliştirilmeli, gerekiyorsa el sanatları ile ilgili kurslar açılmalıdır. Yerel halkın, ev pansiyonculuğu yapması sağlanmalıdır. Çünkü eko turistler için en ilginç şey, yerel halkla temas kurmak ve onlarla beraber olmaktır.

Turizm işletmecilerinin halkı küçümsememesi ve halk ile işletmecilerin işbirliği içerisinde olması sağlanmalıdır. Turistlerin de yerel halkı küçümsemeyip, önemsemeleri sağlanmalı, turistlerin ile yerel halk ile temas kurması ve yaklaşması sağlanmalıdır. Bununla bağlantılı olarak, halk, evlerinde yöresel yemekler yaparak, insanlara bunları değeri karşılığında sunabilir. Örneğin saçta yapılacak gözlemeler, yayıkta yapılmış ayranlar vb. Bahsedilen yeme içme faaliyetleri için el dokuması çadırlar da kurulabilir. Çadırlarda hazırlanacak yer sofraları ile yeme içme faaliyetleri daha otantik bir hale getirilebilir.

Yerel halkın ametist madeninin işlenip pazarlanmasında daha fazla rol alması sağlanmalıdır. Bahsedildiği üzere ciddi bir gelir kaynağı olan ametisti turistler, özellikle yöreden almak isteyecekler, maden ocaklarını ve atölyeleri görmek isteyeceklerdir. Bütün bunlar yöre halkına para kazandırması gereken durumlardır.

Konaklama tesislerinin yapımı konusunda, özellikle köylerin çevreleri kullanılmalıdır. İnceleme alanının güney ve güneydoğusunda yer alan bir birine çok yakın köyler bunun için uygun gibi görünmektedir. İnceleme alanının içerisine konaklama tesisi yapmamak ise daha yerinde olacaktır. Bunun yerine inceleme alanında kalacak kişilerin, ev pansiyonculuğu yapacak köylülerle kalmasıdır. Böylelikle belki de bu ev pansiyonlarının ücreti daha fazla olacaktır. Çünkü insanlar inceleme alanının içinde kalmayı daha çok isteyeceklerdir. Ayrıca bu şekilde inceleme alanını tamamen turizm faaliyetlerine ayırmak mümkün olabilecektir. Alan içerisine ise; kamp yerleri oluşturulabilir, alış-veriş ile çeşitli ihtiyaçlara yönelik tesislere yer

verilebilir. Konaklama işini, ağırlıklı olarak Dursunbey ile inceleme alanı arasındaki yerlerde kurmak daha doğru olacaktır. Özellikle de yine doğa ile iç içe olunabilecek olan ve inceleme alanının kuzeyinde kalan, Dursunbey İstasyon Mahallesi, İsmailler, Aşağıyağcılar, Yukarıyağcılar, Kavakköy, Osmaniye, Sağırlar, Yukarımusalar ve Aşağımusalar köyleri bunun için çok cazip yerler olarak önerilebilir.

İnşa edilecek turistik tesislerin doğa ile uyumlu olmasına önem verilmeli, mümkün merteye bungalov tarzında ve en fazla iki katlı tesisler yapılmalıdır. Sahanın planlaması yapılırken, tesislerin doğal manzara güzelliklerini örtmemesine dikkat edilmelidir. Turizm tesislerinde çevreyi kirliletmeyen ve mümkünse yerel kaynaklı enerji kaynaklarına yer verilmelidir. Kullanılan enerji kaynaklarının kullanımı ve atıklarının ortadan kaldırılması sırasında çevreye zarar vermesini önleyecek tedbirler alınmalıdır.

Hizmet kalitesi en üst noktada olmalı, temizlik, tertip ve düzene azami dikkat edilmelidir. Yapılacak turizm hizmeti, çok lüks ve şatafata kaçmamalı, doğal ortamın doğallığının yansımaları olmalıdır. Kullanılacak malzemelerin de doğal ortamın yansımaları olmasına veya otantik özellikler taşımasına dikkat edilebilir. Örneğin tahtadan yapılmış ve üzeri el ile işlenmiş çatal ve kaşıklar kullanılabilir. Üstelik bunları yöre halkına yaptırarak, bunlardan para kazanması sağlanabilir. Turistler bu tarz otantik şeylere ilgi duydukları için, halkın yaptığı bu malzemeleri satın bile alabilirler. Böylece halk, kendisine iyi bir geçim kaynağı oluşturabilir.

Gerek turist sayısı, gerekse tesis sayısı bakımından önceden yapılan planlamanın dışına çıkılmamalı, alanın taşıma kapasitesi kesinlikle aşılmamalıdır.

Planlama sürecinde üzerinde durulması gereken önemli bir husus vardır. Bu husus, çöp, kanalizasyon, yakıt atıkları vb. atıkların nasıl imha edilmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir. Bunların bir şekilde alanın dışına çıkartılıp, orada imha edilmesi sağlanabilir. Hatta Avrupa'da bazı örnekleri görüldüğü üzere, çevre köylerden ve Dursunbey'den getirilecek çöpler ile yöreden gelen çöpler, çöp

fabrikalarında enerji haline getirilebilir. Böylece yöreye, ucuz bir alternatif enerji kaynağı oluşturulabilir.

Arazide olası yaralanmalar, kaybolmalar için, yöreyi çok iyi tanıyan, iyi eğitim almış, ilk yardım bilgisi ve tecrübesi olan ilk yardım, arama ve kurtarma ekipleri kurulmalıdır.

İnceleme alanının güneyinde yer alan köyleri birleştiren ana yol güzergahı asfaltlanabilir. Çünkü köyler arası ulaşım, turistlerin nakli açısından da önem taşımaktadır. Fakat bu yol, çok geniş tutulmamalıdır. İnceleme alanının diğer yerlerindeki orman yolları ise kesinlikle asfaltlanmamalıdır. Daha önce de bahsedildiği üzere bunun bir çok zararı vardır. Bu yolların sadece düzenlenmesi yapılmalıdır. Çünkü orman alanı turizm faaliyetlerine açıldığında gerek acil yardım amacıyla, gerekse ormanda çıkabilecek küçük çaplı yangınlara müdahale amacıyla araç girmesi gerekebilir. Turistler, genellikle bahsedilen yollarda, araç gelme olasılığını düşünmeyecekleri için rahat bir şekilde dolaşacaklar ve olağandışı durumlarda aniden gelen araçtan rahatsızlık duyabileceklerdir. Bu sebepten dolayı, böylesine acil ve hızlı gidecek araçlara karşı turistleri uyarma amacıyla; orman içine, göze batmayacak ve doğal ortama zarar vermeyecek şekilde ses sistemi koyulabilir.

Şu an için ormanın içinde kesimine izin verilen ağaçların veya devrilmeler sonucu ortaya çıkan ağaçların kesilip götürülmesi için kamyonlar ve traktörler sahaya girmektedirler. Yöre turizme açıldığında ise, bu iş, turistleri rahatsız etmeyecek ve turizm faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yapılmalıdır. Bu işler için belli gün ve saatler tahsis edilmeli, turizm işletmeleri ve seyahat acentelerinin bundan haberi olmalı, turizm faaliyetleri planlanırken, bu durum göz önünde tutulmalıdır.

Bu noktada önemli bir sorun da ormandaki ağaçların değerlendirilmesi ve nasıl kullanılacağı problemidir. Çünkü ormandan geçinenler sadece yöre halkı değildir. Ormanda kesilmesi gereken veya devrilen ağaçları hammadde yaparak, kerestecilik, mobilyacılık vb. iş kollarında çalışan insanlar da vardır. Bunların geçim kaynakları da unutulmamalıdır. Fakat, yöre turizme açıldıktan sonra orman örtüsünün korunması ve

sürdürülebilir ormancılık anlayışı daha fazla önem kazanacaktır. Bu sebepten dolayı kesimi gereken veya devrilenlerin dışında ağaç kesimine kesinlikle izin verilmemeli, şu anki kadar çok ağaç kesimi yapılmamalıdır. Bu da çevredeki keresteci ve mobilyacıların alternatif alanlar bulması veya bunların da bir şekilde turizmden para kazanma yoluna gitmesi ile çözülebilir. Çünkü şu anda Dursunbey'de ormancılık en önemli gelir kaynağıdır. Turizm planlamacıları ile orman işletmecilerinin ve esnaf odaları birliği temsilcilerinin bu konuda iş birliği yaparak bu sorunu çözmeleri gerekmektedir.

Sahanın çeşitli yerlerinde, gidilmek istenen turistik faaliyetin nerede olduğunu gösteren tabelalar olmalıdır. Bu tabelalar hazırlanırken, ormancıların şu an için mevcut yollara verdiği isim ve numaralardan faydalanılabilir.

Trekking ve hiking güzergahları isimlendirilmeli veya zorluk derecesine göre numaralandırılmalıdır. Böylece turistler gidecekleri parkuru önceden tayin edebilmelidirler.

Yörenin tanıtımı aşamasına gelindiğinde; özellikle konsoloslukların ve havaalanlarının yakınları ile kıyı kesimlerde turist irtibat büroları açılabilir. Böylece yabancı turistlere yörenin tanıtımı yapılabilir. Buralarda hem yöreyi çok iyi bilen, hem de yabancı dili iyi kişiler görevlendirilmelidir.

Sahayı ayrıntıları ile gösteren haritaların da yer aldığı broşürler hazırlanmalıdır. İnceleme alanına gelen turistlere önce bu broşürler dağıtılmalıdır. Bu broşürlerde, sahanın önemli yerlerini gösteren fotoğrafları da yer almalıdır. Daha ileri aşamada, turistik faaliyetlerin yapılışına dair fotoğraflar eklenmelidir. Bu broşürdeki haritalarda, yol güzergahları, yolların ve turistik aktivite güzergahlarının isim veya numaraları ile hangi turizm faaliyetinin nerede yapılabileceği, ayrıntılı bir şekilde gösterilmelidir. İnceleme alanı ile ilgili olarak hazırlanan broşürler ile fotoğraflar, turist irtibat ve tanıtım bürolarında bulundurulmalı ve gelen turistlere ücretsiz sunulmalıdır. Arazide, özellikle de konaklama tesisleri ile alış-veriş tesislerinde turistlere rehberlik edecek kişiler bulunmalıdır.

Yerli turistler için ise özellikle görsel medyada turistik mekanları tanıtan programların yapımcıları ile temaslar kurularak, yöre ile ilgili program yapmaları sağlanabilir. Ayrıca yabancı turistler için kurulması önerilen turist irtibat büroları, yerli turistlere irtibat adresi olarak verilebilir.

Gerek turist irtibat bürolarının giderleri, gerekse hazırlanan broşür, fotoğraf ve posterlerin giderlerini karşılamak üzere bir fon kurulabilir. Bunun için başlangıçta yerel idareciler ile, özel veya resmi yerel kuruluşlardan destek alınabilir. Kaldı ki özellikle turizm faaliyetlerinin planlanması ve tanıtılması gereken başlangıç aşamasında böylesi bir maddi desteğe çok fazla ihtiyaç olacaktır. İleriki aşamada ise fonun geliri, kurulan turizm işletmelerinin gelirlerinden, küçük bir yüzde ile temin edilebilir. Bu durum, işletme kuruculara işletmeyi kurmadan önce haber verilmelidir. Kurulması hesaplanan bu fondan artan para olursa, bu para inceleme alanının koruma ve geliştirilmesi için harcanmalıdır.

## KAYNAKÇA

- Akesen, A. (1999): “Milli Park ve Eşdeğer Korunan Alanların Sürdürülebilir Yönetimi, Politika ve İlkeleri.”
- Arınç, K. (2003): “Çim Kayağı ve Demirtaş Barajı Çim Kayağı Merkezi Örneği (Bursa-Türkiye).” **Standart Dergisi**, Sayı:499, Ankara.
- Çakılcıoğlu, M. (1996): “Sürdürülebilir Turizme Yönelik Bir Yöntem Önerisi, Doğu Karadeniz / Trabzon İli Özelinde Bir İnceleme.”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniv. İstanbul.
- Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.
- Doğaner, S (1996): “Türkiye’de Turizm Ulaştırması.” **Coğr. Araş. Derg.** Sayı:4, İstanbul.
- Doğaner, S. (2001): **Türkiye Turizm Coğrafyası**. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Gökdeniz, A. (2003): “Yerel Gündem 21 ve Sürdürülebilir Turizm Politikaları Çerçevesinde Eko Turizm.” **Standart Dergisi**, Sayı:496, Ankara.
- Gönençgil, B. – Güngör, Y. (2002): “Türkiye’de Dağ Turizmi, Potansiyeller ve Sorunlar.” **Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz-Kastamonu.**
- Hatipoğlu, M. (2002): “Göğü Köyü’nde Ametist Madeni Potansiyeli ve Değerlendirilmesi.” **Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, 2-3 Eylül 2002, Dursunbey-Balıkesir**, İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.



Karadeniz, N. – Güneş, G. (2002): “Dağ Ekosistemleri ve Sürdürülebilir Yaklaşımlar.” **Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz-Kastamonu.**

Koç, İ (2002): “Dursunbey Ekonomisinin Dünü Bugünü ve Kapasitesi.” **Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, 2-3 Eylül 2002, Dursunbey-Balıkesir, İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.**

Morpa Spor Ansiklopedisi (1997): Cilt: 1-2-3, İstanbul: Orhan Ofset.

Özgüç, N. (1998): **Turizm Coğrafyası.** İstanbul: Çantay Kitabevi.

Özkan, B. – Küçükerbaş, E.V. – Hepcan, Ş. (2002): “Dursunbey ve Yakın Çevresinin Rekreatif Turizm Yönüyle Değerlendirilmesi.” **Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, 2-3 Eylül 2002, Dursunbey-Balıkesir, İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.**

Somuncu, M. (1997): “Doğu Karadeniz Bölümünde Yayla-Dağ Turizminin Bugünkü Yapısı, Sorunları ve Geleceği.” **Ank. Üniv. Türk. Coğr. Derg. Sayı:6, Ankara.**

Soykan, F. (2000): “Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması.” **Ege Coğr. Derg. Sayı:11, İzmir.**

Şat, H.C. (2002): “Alaçam Dağları Ormanlarının Sürdürülebilir Planlaması ve Sürdürülebilir Ormancılık Yönetimi Konusunda Genel İlkeler.” **Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, 2-3 Eylül 2002, Dursunbey-Balıkesir, İstanbul: İmpa Mat. Ltd. Şti.**

Ülker, İ. (1992): **Dağ Turizmi.** İstanbul: Turizm Bakanlığı Yay.



**FOTOĞRAFLAR**



FOTO 1: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.

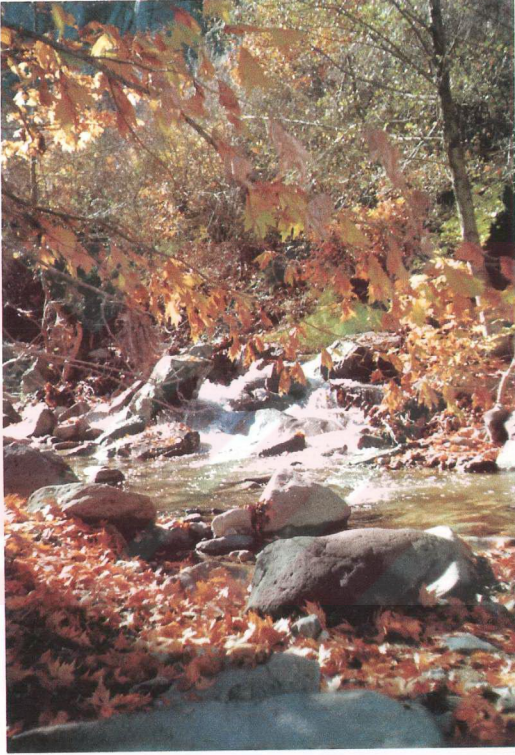


FOTO 2: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.



FOTO 3: Dursunbey İstasyonu ile Göğü Köyü yolu üzerindeki Karapınar Deresi'nden bir görünüm.

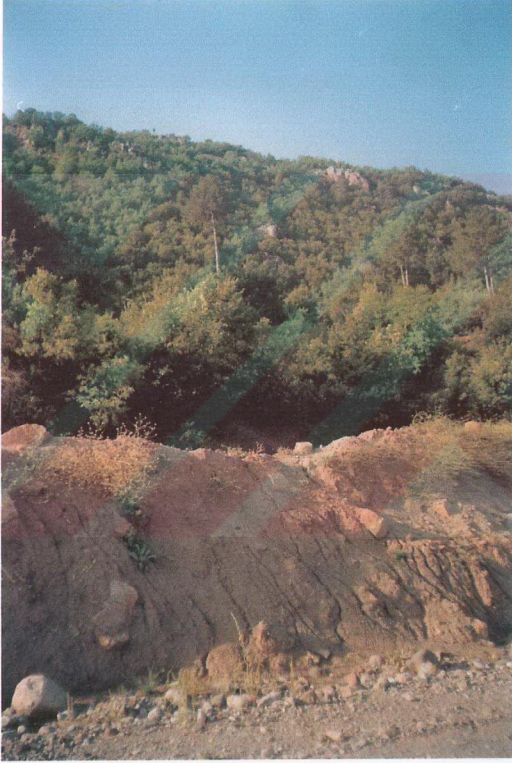


FOTO 4: Yamaç paraşütü için uygun bir yer olan Kızıl Tepe'nin görünümü.



FOTO 5: Kızıl Tepe'den havalanan bir paraşütçü için ideal bir güzergahın görünümü.



FOTO 6: Kızıl Tepe'den havalanan bir paraşütçü için ideal bir güzergahın görünümü ve Aşağıyağcılar Köyü.

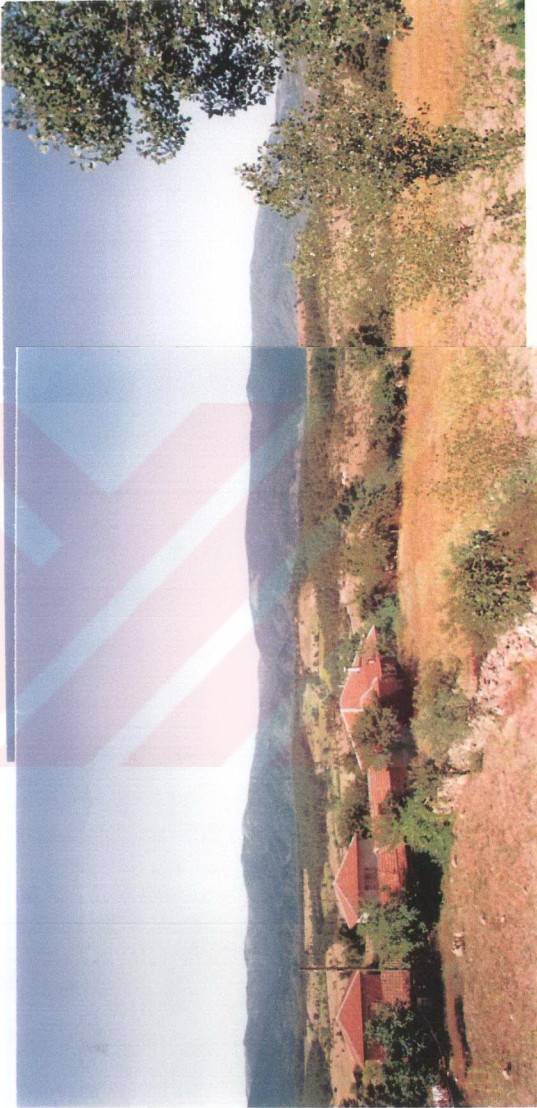


FOTO 7: Göğü Köyü yangın gözeteleme kulesinden (KD'dan) Alaçam Dağları'nın panoramik görünümü.





FOTO 8: Göğü Köyü yakınlarındaki ametist madeninden bir görünüm.



FOTO 9: Göğü Köyü'nün kuzeyindeki çim kayağı için uygun bir alanın görünümü.

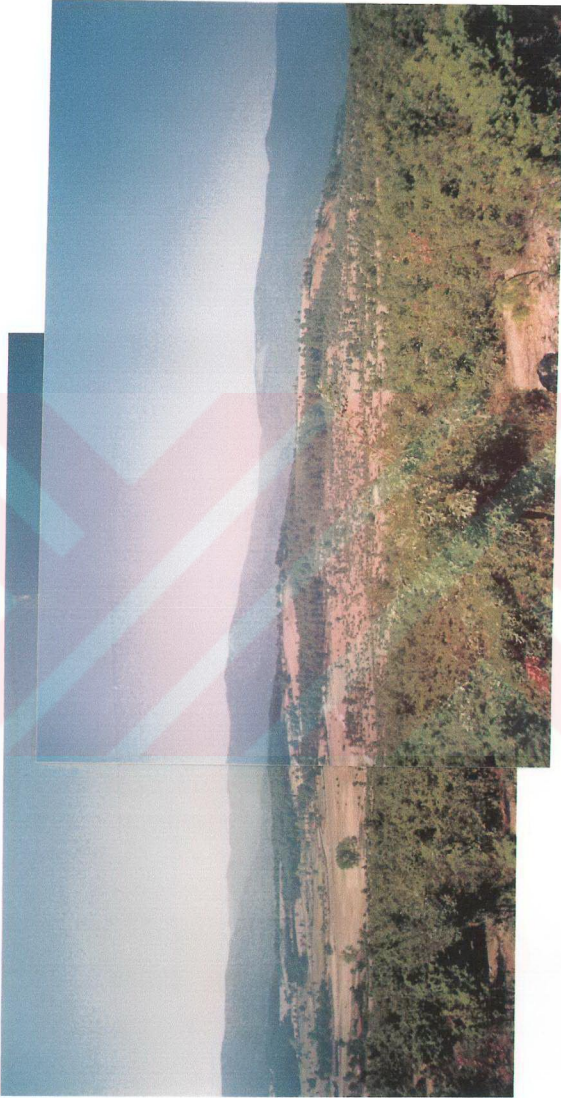


FOTO 10: Göğü Köyü'nün çevresinde bulunan, çok amaçlı olarak kullanılabilen düz alanların görünümü.

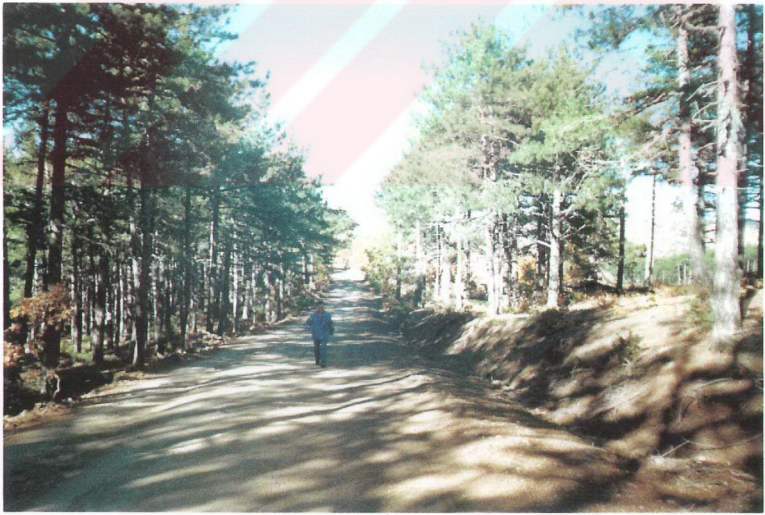


FOTO 11: Göğü Köyü ile Alaçam Köyü arasında bulunan yollardan bir görünüm.



FOTO 12: Göğü Köyü ile Alaçam Köyü arasında bulunan yollardan bir görünüm.



FOTO 13: Alaçam Köyü civarındaki otlaktan bir görünüm.



FOTO 14: Alaçam Köyü'nde bulunan ve ünlü işadamı Cem Boyner'e ait olan av köşkünden bir görünüm.

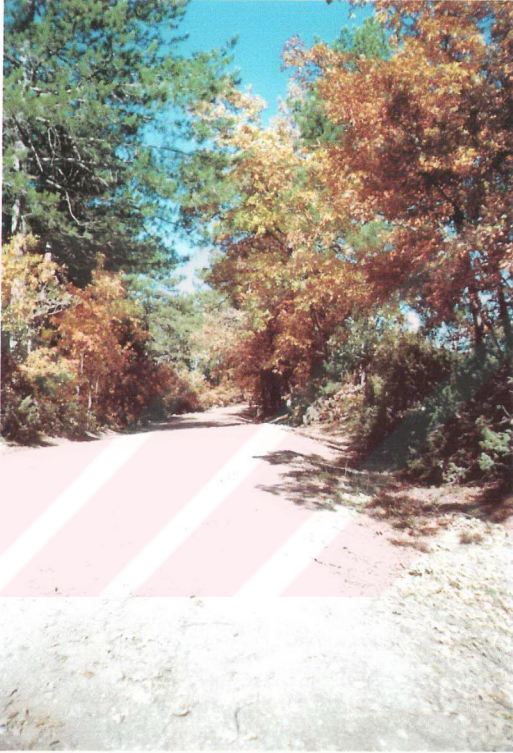


FOTO 16: Alaçam Köyü ile Hacıkerim Yangın Gözetleme Kulesi arasındaki yollardan bir görünüm.



FOTO 17: Hacikerim Yolu'ndaki manzara seyir noktalarından bir görünüm.



FOTO 18: Hacikerim Yolu'ndan bir görünüm (işaretli yer, Uludağ).



FOTO 19: Hacikerim Yolu'ndan Hacikerim Kulesi'nden bir görünüm.



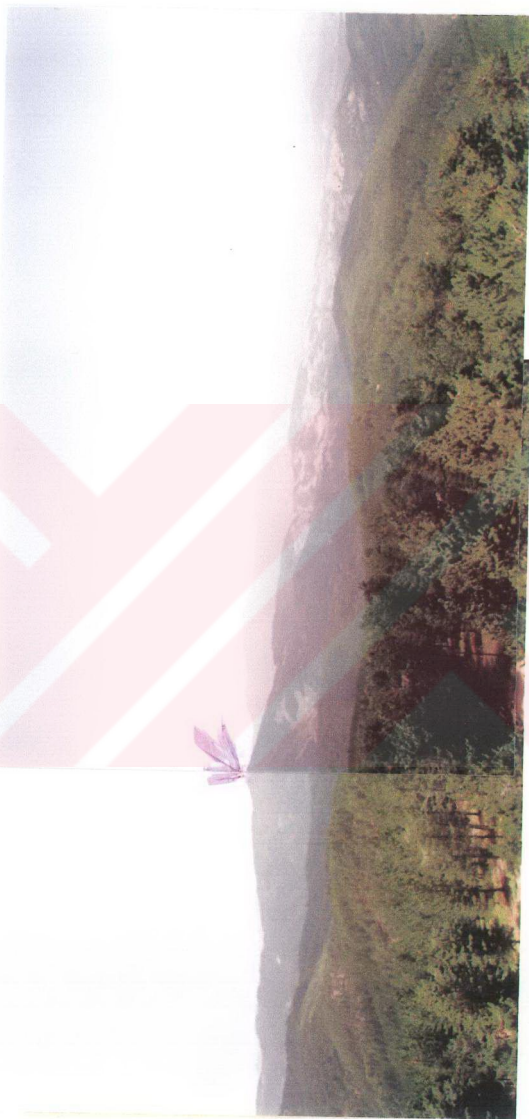


FOTO 20

igă).



FOTO 21: Küçükleralanı Tepe’de bulunan ant ağaçlardan bir görünüm.



FOTO 22: Küçükleralanı Tepe’de bulunan en geniş ant ağaçtan bir görünüm (ağacı çevreleyen üç kişi ve bir harita).



FOTO 23: Aktuzla Kulesi'nin alt kısmında bulunan 109 numaralı orman yolundan bir görünüm.

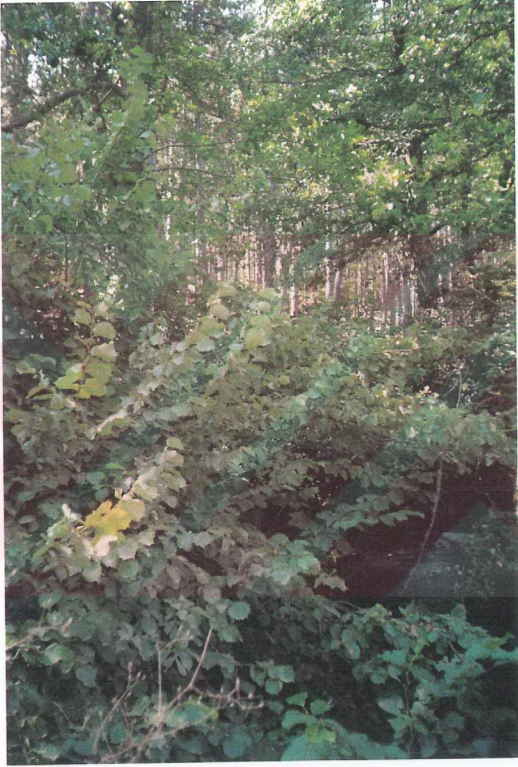


FOTO 24: Alaçam Köyü ile Meyvalı Köyü arasındaki yolda bulunan kayın ağaçlarından bir görünüm.



FOTO 25: Kulat iftliği yolu üzerinde bulunan uygun kamp için uygun alanlarından bir görünüm.



FOTO 26: Kulat iftliği'nden bir görünüm.



FOTO 27: Alaçam Köyü ile Meyvalı Köyü arasındaki yoldan bir görünüm.



FOTO 28: Çıtak Köyü civarındaki kaya tırmanış alanlarından bir tanesinin görünümü.



FOTO 29: Çıtak Köyü-Alanköy arasındaki yolda bulunan kaya tırmanış alanlarından bir tanesinin görünümü.

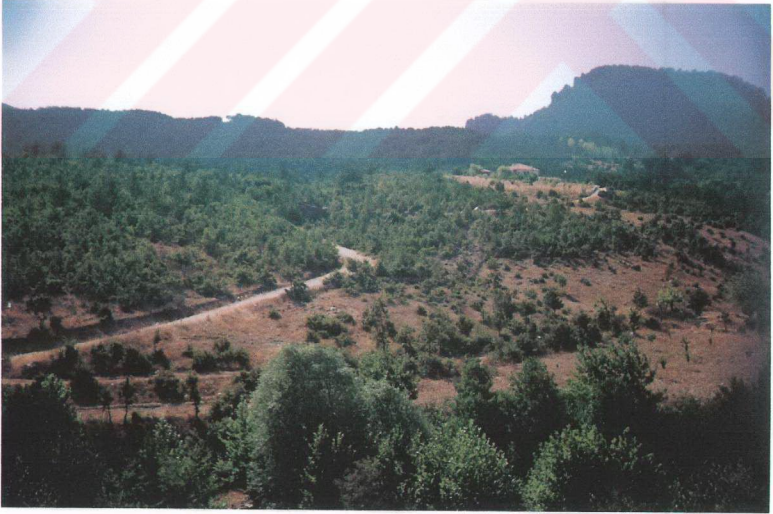


FOTO 30: Çıtak Köyü-Alanköy yolunda bulunan uygun kamp alanlarından birinin görünümü.